Biblioteca Naţională a României

Informare și documentare: activitate ştiinţifică și profesională vol. XIV

2022

Biblioteca Națională a României

Informare și documentare: activitate științifică și profesională

Vol. XIV

Editura Bibliotecii Naționale a României
București

ISSN: 2065-1058

Colegiul editorial:
Prof. univ. dr. Elena Tîrziman
Prof. univ. emerit Mircea Regneală
Prof. univ. dr. Ionel Enache
Conf. univ. dr. Cristina Popescu
Lect. univ. dr. Gabriela Băran
Prof. univ. dr. Dimitar Vessélinov-Dimitrov
Dr. Adriana Elena Borună

Responsabil de număr: Angela Bilcea

Redacția:
Angela Bilcea
Emil Tudor
Nicoleta Rahme

Tehnoredactare & DTP: Florin Nistor

În 2007 a apărut cu titlul INFORMARE ŞI DOCUMENTARE.
LUCRĂRI ALE SESIUNILOR PROFESIONALE. 2007

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține autorilor.

Copyright © 2022 Editura Bibliotecii Naționale a României

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Bibliotecii Naționale a României. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă sub nicio formă, prin niciun mijloc mecanic sau electronic ori stocată într-o bază de date, fără acordul prealabil, în scris, al editurii.

Editura Bibliotecii Naționale a României
București, Bd.Unirii nr. 22, sector 3, Cod poștal 030833
Tel.: (021)314.24.34/1002
Fax: (021)312.33.81
E-mail: biblioteca@bibnat.ro
Web: http://www.bibnat.ro

Cuprins

Politica literară – cheia către o societate educată 5

Claudia MĂRGĂRIT

„Biblioteca copiilor și a tinerimei" din perioada Marii Uniri 20

Mihaela RACOVIȚEANU

Utilizatorii de informație. Studiu privind dezideratele utilizatorilor structurilor infodocumentare în prezent 39

Mihaela Maria AGIU, Irina-Natalia GRUIA, Ioan Alexandru NENCU Elena Andreea ROBU

Proiectarea și organizarea clădirilor de bibliotecă 53

Adriana-Elena BORUNĂ, Roxana ȘOROP

Modalități de stabilire a punctelor de acces pentru autorii din spațiul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord 61

Mădălina LEFTER

Încorporarea filmului și a multimediei în predarea literaturii 75

Mariela GRAMA

Melodrama în Europa – geneza și răspândirea unui gen teatral popular 80

Mihaela-Elena BĂJEA

Recenzie. *Tratat de biblioteconomie* / coord. prof.univ. emerit Mircea Regneală 92

Angela BILCEA

Table of contents

Literary policy – the key to an educated society 5

Claudia MĂRGĂRIT

"Biblioteca copiilor și a tinerimei" from the period of the Great Union 20

Mihaela RACOVIȚEANU

Users of information. Study on the desiderata of the users of the infodocumentary structures today 39

Mihaela Maria AGIU, Irina-Natalia GRUIA, Ioan Alexandru NENCU, Elena Andreea ROBU

Design and organization of library buildings 53

Adriana-Elena BORUNĂ, Roxana ȘOROP

Ways to establish access points for authors from the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland 61

Mădălina LEFTER

Incorporating film and multimedia in literature teaching 75

Mariela GRAMA

Melodrama in Europe – the genesis and spread of a popular theatrical genre 80

Mihaela-Elena BĂJEA

Book review. *Tratat de biblioteconomie* / coord. emeritus prof.univ. Mircea Regneală 92

Angela BILCEA

Politica literară – cheia către o societate educată

Claudia Mărgărit
Compartimentul Relații Internaționale, Serviciul Dezvoltare Instituțională,
Biblioteca Națională a României
E-mail: claudia.margarit@bibnat.ro

Cartea, acest obiect magic ce a acționat vreme de veacuri asemeni unui portal către alte lumi zămislite de imaginația scriitorului, pare să își piardă, în zilele noastre, din ce în ce mai mult din putere. Cei ce au lectura înscrisă în codul lor genetic, cei ce văd cartea la fel de indispensabilă pentru suflet ca apa pentru corp, nu-și pot imagina ce resorturi pun în mișcare o astfel de evoluție sau, mai corect spus, involuție.

Oricât de paradoxal ar părea, deși nivelul de educație și instruire al oamenilor din zilele noastre a atins cote de neimaginat pentru străbunicii sau chiar bunicii noștri, când cartea, fie ea în format fizic sau electronic, nu mai reprezintă un lux și există legi ce ne garantează dreptul la informare și cultură, oamenii citesc tot mai puțin. Dar dorul de poveste, sădit în mintea noastră din copilărie, fie că vorbim de copilăria fizică a fiecăruia dintre noi sau de cea din zorii civilizației, nu se pierde. Poate cartea nu mai este ce a fost cândva, dar povestea își continuă călătoria în lume, îmbrăcând diverse forme de expresie, navigând prin intermediul diferitelor canale, ajungând în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Timpul este acum moneda de schimb, iar lectura de plăcere, cea tihnită, cea revelatoare, își cere tributul în ore multe și este, de multe ori, surclasată de mijloace de informare și divertisment mult mai facile, cum ar fi internetul, televiziunea, canalele de streaming.

Azi avem de unde alege. Pentru atenția noastră, pentru acele minute sau ore de odihnă, se luptă nu doar poveștile între ele, ci și canale prin care acestea ajung la noi. Fie că vorbim de filme, documentare ori jocuri pe calculator, emisiuni de televiziune sau show-uri pe scenă, toate ne cuceresc prin poveste și ne duc acolo unde, cândva, ne purtau miturile, basmele și, multe secole de-a rândul, cărțile.

Ce alegem dacă vrem să ne destindem? O carte al cărei final îl vom afla după zile de lectură, un film ce ne răsplătește cu o poveste întreagă într-o oră și jumătate sau un video postat pe net, cu o durată de cel mult câteva minute? Răspunsul la această întrebare poate diferi în funcție de nivelul de educație, gust sau chiar de dispoziția de moment, dar oricare ar fi acesta, nu este greșit. Dar dacă scopul este informarea, ce facem? Căutăm informația într-o carte sau „punem o întrebare pe Google“? Răspunsul la o astfel de întrebare ar trebui să fie nuanțat în funcție de alți factori.

Sub soare este loc pentru toate formele de expresie, pentru toate canalele de difuzare. Trebuie doar să înțelegem corect beneficiile fiecăruia dintre ele, să fim capabili să alegem cea mai bună variantă pentru a acoperi o nevoie, fie ea de divertisment, informare, educare sau cultivare.

Cu toate astea, conform rapoartelor publicate de asociațiile de editori, cartea pare să piardă din ce în ce mai mult teren în fața altor modalități de informare și tipuri de divertisment. Însă, la o privire mai atentă, această scădere a interesului pentru carte nu este uniformă pe glob, înregistrând diferențe destul de mari de la o țară la alta.

Federația Editorilor din Europa a publicat în 2017 raportul *The Book Sector in Europe: Facts and Figures*[1], tradus de Asociația Editorilor din România sub titlul *Industria cărții în Europa: Un tablou în premieră*[2]. Este o primă încercare de a reuni mai multe statistici referitoare la industria de carte și de a surprinde cât mai obiectiv starea de fapt a lecturii în Europa. Conform acestui document, situația pieței de carte și a lecturii în România înregistrează cifre dintre cele mai dramatice, în anul 2011 doar 29,6%[3] din populația țării noastre declarând că a citit o carte, la polul opus situându-se Islanda cu 93% din populație, Luxemburg cu 81,9% și Germania cu 75,3%[4]. Cumparativ cu anul 2007, când 38,7% dintre români au declarat că au citit măcar o carte, se observă o scădere semnificativă și accelerată a interesului pentru lectură. Tot în 2011, România se situa pe ultimul loc în Europa, cu un procent de doar 2,8%[5] de români care au citit cel puțin 10 cărți pe parcursul a 12 luni, un procent de aproximativ 10 ori mai mic decât cel înregistrat în Islanda, Luxemburg sau Finlanda.

În ceea ce privește piața de carte, chiar dacă în ansamblu România se clasează ca cifră totală de afaceri undeva la mijlocul topului, situația se schimbă radical când calculul se face raportat la numărul de locuitori, România situându-se, în acest caz, pe unul dintre ultimele locuri din Europa[6].

Dacă la această situație de fapt adăugăm concluziile *Raportului privind nivelul de literație al elevilor din România*[7], publicat de BRIO, în mai 2022, conform căruia 42% dintre elevii claselor I-VIII se încadrează la nivelul nefuncțional al literației, 47% fac parte din categoria minim funcțională și doar 11% se plasează la nivelul funcțional al literației, nu mai putem tăgădui necesitatea demarării unor măsuri concrete.

Politica literară – ce este și la ce folosește?

Sunt deja decenii de când anumite state, înțelegând importanța culturii, în special a celei scrise, cât și situația reală a consumului de carte, au luat măsuri, creând politici literare menite să promoveze lectura, să ajute industria editorială să se dezvolte și să sprijine autorii să continue să scrie.

Politicile literare au rolul de a contribui la menținerea unui echilibru în piața de carte, ajutând mecanismul să se regleze și să se adapteze diverselor schimbări survenite în societate ca rezultat al avansului tehnologic. Acestea acționează pe multiple paliere ce variază de la susținere economică până la suport educațional în folosul lecturii.

La nivel mondial, se evidențiază mai multe curente de opinie cu privire la necesitatea activării unor politici literare, mai cu seamă la pertinența intervenției statului în piața de

carte. În societățile dominate de liberalism, în care accentul este pus pe independența pieței și intervenția minimă a statului în economie, este evitată folosirea unor instrumente economice intervenționiste, preferându-se reglarea liberă a pieței în funcție de cerere și ofertă. La polul opus, există state în care cultura și identitatea națională sunt considerate domenii esențiale ce nu pot fi lăsate în voia unică a pieței libere, guvernul intervenind atât legislativ, cât și economic, în vederea susținerii producției și distribuției de bunuri culturale. Ca întotdeauna, există și o politică de mijloc, în care intervenția statului și piața liberă coexistă, statul asigurând infrastructura și instrumentele de stimulare necesare reglării acestui mecanism, dar lăsând, în același timp, loc de acțiune și inițiativă tuturor actorilor pieței de carte – autori, editori, distribuitori și, nu în ultimul rând, biblioteci.

Conform art. 33 punctul (3) din Constituția României, „*Statul trebuie să asigure păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea moștenirii culturale, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume*”[8]. Prin urmare, și în România statul este dator să se implice activ în realizarea și implementarea unor politici culturale și, în particular, literare, care să stimuleze interesul cetățenilor pentru cultură și lectură, oferindu-le, totodată, mijloacele de acces către ele.

Instrumentele politicii literare

O împărțire a instrumentelor ce pot fi folosite în cadrul politicilor literare poate fi făcută în funcție de mai multe criterii. Dacă ne raportăm la ținta de atins, putem considera că există instrumente folosite în susținerea creației, a consumului și în formarea unor noi generații de cititori. Altfel spus, politicile literare urmăresc anumite obiective, iar în jurul îndeplinirii acestora gravitează diferitele tipuri de instrumente ce duc la îndeplinirea lor.

O altă abordare este cea formulată de Helge Rønning și Tore Slaatta în lucrarea *Ambitious Literary Politics. International Perspective*[9], cele două autoare identificând patru tipuri de instrumente ale politicii literare: legale, economice, educaționale și de infrastructură. Această clasificare pornește de la modul în care aceste instrumente acționează, cu precizarea că fiecare dintre ele are capacitatea de a-și exercita influența asupra mai multor obiective.

Pentru mai multă coerență și ușurință în înțelegerea conceptelor, în acest articol vom urmări clasificarea instrumentelor de politică literară deja uzitată în literatura de specialitate.

Instrumentele legale sau normative sunt cele stabilite prin lege sau prin alte tipuri de reglementări și contracte, ce stipulează cadrul de desfășurare al activității respective, dar și sancțiunile suportate de cei ce încalcă aceste dispoziții.

Punctul de pornire al acestei discuții ar trebui să fie *Declarația Universală a Drepturilor Omului*[10], document adoptat în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, ce a avut loc în 1948. Declarația este, în fapt, un tratat internațional susținut de toate statele lumii. Articolul 27 al acestui document are o importanță deosebită și poate fi

considerat o piatră de temelie pentru felul în care politicile literare pot acționa și căror obiective trebuie să slujească. Art. 27 punctul 1 stipulează: „*Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui*”[11]. În acest context, se vorbește tot mai des despre accesul liber la cultură ca despre un dat inalienabil al individului, dar, totodată, în atingerea acestui obiectiv trebuie să se țină cont de faptul că operele culturale, prin urmare și cele literare, au un autor ce are la rândul său drepturi, stipulate atât în legislațiile naționale, cât și internaționale, așa cum reiese din art. 27 punctul 2 al aceleiași Declarații Universale a Drepturilor Omului: „*Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este*”[12]

Cel mai important instrument juridic concret pentru politica literară este dreptul de autor, legiferat atât la nivel internațional, prin convenții între state, cât și național, prin legi ce stipulează dreptul exclusiv pe care autorul îl are asupra creației sale, pentru o perioadă de timp bine definită – pe parcursul vieții și încă 50 sau 70 ani de la moartea sa, în funcție de țară și de tipul operei, drept transmis moștenitorilor săi. Acest drept îi conferă autorului posibilitatea de a-și fructifica din punct de vedere economic creația, dar și de a deține controlul moral asupra acesteia, de a decide când și cum va fi adusă la cunoștința publică.

În esență, scopul actelor normative ce protejează dreptul de autor este acela de a încuraja creativitatea și inovarea, acționând în dublu sens: pe de o parte, acordând protecție juridică autorilor sau creatorilor în exploatarea operelor lor și a fi recompensați pentru folosirea acestora, iar pe de altă parte, de a oferi societății un acces rezonabil la aceste lucrări, pentru a încuraja inovarea, cercetarea și creativitatea. Prin urmare, aceste legi caută să obțină un echilibru între necesitatea de a proteja creatorii și nevoia populației de a avea acces la informații și cunoștințe.

Prima convenție internațională care reglementează protecția lucrărilor literare și artistice a fost semnată la Berna în 1886, convenție ce stipulează faptul că protecția drepturilor de autor nu se termină la granița țării a cărui cetățean este un anume autor. Această convenție face referire și la anumite excepții și limitări, ce pot fi preluate și în legislațiile naționale, inclusiv cele ce țin de funcționarea bibliotecilor. De-a lungul timpului, alte tratate internaționale au fost semnate, Comisia Europeană încercând să cuprindă și să armonizeze legislația europeană în această privință, un prim pas fiind făcut prin Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale[13].

Problematica pusă în discuție de drepturile de autor nu este una simplă și, așa cum am arătat mai sus, poate fi privită din mai multe perspective. Din punct de vedere al autorului sau deținătorului de drepturi, anumite tipuri de excepții, cum ar fi cea ce asigură funcționarea bibliotecilor ca instituții ce împrumută cărți, ar trebui să încorporeze și o dimensiune remunerativă. Astfel a apărut noțiunea de drept de împrumut public (*public lending right*), care face referire la dreptul autorilor și al altor deținători de drepturi de a primi o remunerație pentru utilizarea publică gratuită a operelor lor prin intermediul bibliotecilor.

Pentru prima dată, un program cu privire la dreptul de împrumut public a fost introdus în Danemarca[14] în 1946, în urma unui proces demarat în 1918 de autoarea Thit Jensen și câștigat în justiție. A doua țară ce a adoptat un astfel de program a fost Norvegia, în 1947, prin intermediul unei clauze introduse în *Legea împrumutului public*, asigurându-se astfel că autorii norvegieni vor fi remunerați pentru utilizarea cărților lor prin intermediu bibliotecilor.

În Europa, Comisia Europeană a introdus cadrul juridic pentru acordarea acestei remunerații prin *Directiva privind dreptul de închiriere și împrumut 2006/115/CE*[15]. Conform organizației Public Lending Right International[16], sistemul a fost introdus în 34 de țări: Australia, Austria, Belgia, Canada, Croația, Cipru, Cehia, Danemarca, Estonia, Insulele Feroe, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Groenlanda, Islanda, Irlanda, Israel, Italia, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Norvegia, Olanda, Polonia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Ungaria[17], iar alte 26 de țări sunt în proces de adoptare a unei astfel de scheme.

În practică, sunt întâlnite diverse modele de distribuire a plăților către deținătorii de drepturi și diverse forme de constituire a fondurilor din care acestea sunt plătite. Cel mai firesc format, întâlnit în Mare Britanie și Suedia, este cel în care se decide suma pentru fiecare autor în baza numărului de împrumuturi al lucrărilor sale prin intermediul bibliotecilor, sumă ce este virată direct în contul acestuia. Danemarca alocă sumele în funcție de numărul de copii deținute de biblioteci, iar în alte țări calculul se face în relație cu cifrele raportate la achiziția de carte de către biblioteci[18]. În Norvegia, plățile nu se fac direct către autori sau deținătorii de drepturi, ci către asociații de reprezentare sau fonduri speciale, aceștia fiind responsabili de împărțirea banilor conform obiectivelor politicii literare stabilite la nivel național[19].

În toate cazurile, ca instrument al politici literare, dreptul de împrumut public, prin remunerația primită de autor sau de deținătorul de drepturi, poate constitui un imbold spre creație, ajutând autorul sau editorul, în cazul în care el este deținătorul de drepturi, să-și compenseze pierderile cauzate de împrumutul gratuit al cărților prin intermediul bibliotecilor.

În categoria instrumentelor legale și normative intră, de asemenea, legile ce reglementează libertatea de expresie, principiu fundamental formulat internațional în Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 19: „*Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat*”[20]. La nivel național, libertatea de expresie a fost preluată, în general, în Constituție și reprezintă la rândul ei o condiție esențială pentru progres și perpetuarea valorilor culturale.

Instrumentele economice ale politicii literare au ca principală funcție reglarea pieței de carte prin acțiuni menite a ajuta să se întâlnească cererea cu oferta, dar sunt, în esență, schemele de ajutor prin care statul acordă un beneficiu economic unei categorii de contribuabili. Acestea sunt considerate măsuri intervenționiste și, de multe ori, sunt contestate de alți actori

ai sectorului cultural sau de reprezentanți ai altor industrii producătoare și distribuitoare de bunuri de consum. Cu toate acestea, ele și-au dovedit eficiența în susținerea unui domeniu prioritar pentru fiecare țară, fiind direct legate de nivelurile de instruire, cunoștințe și bunăstare ale populației.

Unul dintre cele mai cunoscute instrumente economice folosite în cadrul politicilor literare este regimul prețului fix pentru carte, folosit în diverse regiuni ale lumii în două formule: sub formă de lege și de contract încheiat între anumiți editori și distribuitori de carte. Deși ambele forme de existență ale regimului prețului fix reglementează relația dintre edituri și firmele distribuitoare de carte, în special în privința prețului fix de vânzare și perioada de aplicare a restricției de menținere a acestuia, în ceea ce privește aplicabilitatea, diferența este esențială: în timp ce legea se aplică la nivelul întregii piețe, contractul este opozabil doar semnatarilor lui.

Deși o formulă ce poate susține publicarea unor cărți mai puțin vandabile, dar importante din punct de vedere informațional, cultural, lingvistic sau social, ce permite, totodată, librăriilor mici sau din zone defavorizate să-și continue existența eliminând concurența cu lanțurile mari de distribuție și cu librăriile online, regimul prețului fix nu este la fel de benefic pentru editurile mici, blocându-le cash-flow-ul pe perioada de restricționare a modificării prețului, fapt care poate conduce la falimentul acestora. Același regim al prețului fix a dat naștere și unei alte dispute, de data aceasta între actorii pieței de carte și cei ai altor industrii conexe din cadrul mult mai larg al celor cuprinse sub cupola numită *cultură*, mărul discordiei fiind tratamentul distinct și special acordat cărții față de celelalte produse culturale. Un alt argument împotriva acestei practici este faptul că, în acest fel, consumatorul final, în speță cititorul, este nevoit să plătească pentru bunul dorit un preț mult mai mare decât în cazul unei piețe libere.

În ciuda acestor divergențe de opinie, în 2014, conform *Raportului global asupra prețului fix al cărții* (Global Fixed Book Price Report[21]), realizat de Asociația Internațională a Editorilor, mai multe țări aplicau regimul prețului fix la carte, unele sub formă legislativă (Austria, Argentina, Franța, Germania, Grecia, Italia, Liban, Olanda, Portugalia, Slovenia, Coreea de Sud, Spania), iar altele sub formă contractuală (Japonia și Norvegia).

Un alt instrument economic al politicii literare, folosit destul de mult în lume, la rândul său o măsură controversată, este reducerea de taxe. Prin scutirea de TVA sau reducerea sa – instrument de pe urma căruia beneficiază atât editorii, distribuitorii de carte, cât și cumpărătorii – cărțile devin mai ieftine, prin urmare mai atrăgătoare pentru potențialii doritori.

Reducerea taxei pe valoare adăugată sau scutirea de TVA la vânzarea de carte în format fizic este o practică des întâlnită, dar totodată contestată de reprezentanții altor industrii culturale, fiind considerată de aceștia una neconcurențială. De asemenea, odată cu pandemia de Covid-19, dar și grație progresului tehnologic și generalizării folosirii noilor tehnologii și a internetului, a crescut și consumul de cărți electronice, lucru care a dus la o presiune în direcția

aplicării acestor reduceri și în ceea ce privește e-bookurile. La nivelul Uniunii Europene, posibilitatea de a acorda reduceri la TVA în cazul vânzării de carte pe suport fizic este stipulată în Directiva 2006/112/EC din 28 noiembrie 2006[22], ce a fost modificată în 5 aprilie 2022, publicațiile electronice devenind eligibile pentru acordarea reducerii[23].

În 2018, Asociația Internațională a Editorilor (IPA) împreună cu Federația Editorilor Europeni (FEP) au realizat o cercetare cu privire la modalitățile de aplicare a taxei pe valoare adăugată la cărți tipărite și e-bookuri. La întrebările lor au răspuns 134 de țări și teritorii: 42 din Europa, 19 din Asia, 31 din Africa, 21 din America Latină, 13 din Orientul Mijlociu, cinci din America de Nord și trei din Oceania. Rezultatele cercetării au fost publicate sub titlul *VAT on Books. The IPA-FEP Annual Global Report 2018*[24]. La nivelul anului 2018, conform datelor raportate de respondenți și publicate în raportul sus menționat, în marea lor majoritate asociații de editori, 13 țări (10%) nu au un regim de TVA, 32 de țări (24%) aplică și la carte procentul standard de TVA, Danemarca folosind cea mai înaltă rată de TVA, în procent de 25%. Taxa pe valoare adăugată zero se regăsește în 53 de țări (40%), iar în restul țărilor ce au raportat cifre pentru 2018 se aplică o taxă redusă. În privința e-bookurilor, situația stă diferit: în 68 de țări se aplică TVA-ul standard, această cifră fiind mai mult decât dublă față de cea înregistrată la cărțile tipărite, în timp ce doar 37 de țări (27%) nu aplică TVA la e-bookuri. În România[25], cartea în format fizic sau electronic beneficiază de o cotă redusă de 5% la TVA.

Există voci care propun ca alternativă sau o completare la scutirea de TVA oferirea de reduceri la impozit pentru scriitori, așa cum se întâmplă deja cu anumite categorii profesionale, cum ar fi cei ce lucrează în domeniile IT sau construcții.

Politicile literare sunt menite să susțină limba și cultura țării, prin urmare, un obiectiv important este sprijinirea industriei editoriale autohtone și a propriilor autori. În multe țări, în general din zone sărace, importul de carte străină surclasează producția și vânzarea de carte în limba respectivei țări, autorii fiind în felul acesta marginalizați, devenind evidentă necesitatea intervenției statului. Cultura națională va beneficia de pe urma încurajării și susținerii industriei editoriale, pentru aceasta folosindu-se instrumente specifice, cum ar fi schemele de achiziții sau alte tipuri de subvenții și facilități. Aceste instrumente creează predictibilitate cu privire la profitabilitatea unui tiraj, editorii fiind astfel încurajați să accepte noi lucrări și noi autori în portofoliu, asigurând un venit minim scriitorilor sau altor creatori de conținut și reducând costurile de achiziție pentru biblioteci.

La nivel mondial, funcționează două tipuri generale de scheme de achiziții: automate și selective. Schemele automate presupun ca toate cărțile publicate într-o țară să fie achiziționate și transferate către biblioteci, în timp ce cele selective presupun stabilirea unor criterii de eligibilitate, a unor comitete sau comisii însărcinate cu aplicarea acestora și, nu în ulimul rând, alocarea unui buget adecvat. De asemenea, între țări există diferențe în ceea ce privește modalitatea de selecție și a tipurilor de autorități, instituții sau organizații responsabile de această activitate.

În ceea ce privește România, în *Legea bibliotecilor* nr. 334/ 2002 sunt prevăzute instituțiile responsabile de achiziția de carte pentru biblioteci: „*ART. 70 (1) Ordonatorii principali de credite au obligația de a finanța activitatea bibliotecilor de drept public potrivit standardelor de funcționare stabilite prin prezenta lege. (2) Ministerul Culturii și Cultelor prevede în bugetul propriu fonduri destinate exclusiv pentru achiziția de documente specifice bibliotecilor publice. (3) Ministerul Educației și Cercetării prevede în bugetul propriu fonduri destinate exclusiv pentru achiziția de documente specifice bibliotecilor din subordine*"[26]. O detaliere concretă a modului de organizare și aplicare a acestei obligații legale, stipulate în legea sus amintită, nu există. Însă, *Regulamentul de organizare și funcționare a Ministerului Culturii* nr. 2817/14.04.2020[27] prevede ca atribuție a Compartimentului Cultură scrisă, din cadrul Direcției Cultură scrisă și creație contemporană, următoarele: „*Contribuie, prin Programul național de achiziție de carte și abonamente la reviste pentru bibliotecile publice și institutele culturale românești din străinătate, la completarea și dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor publice și propune în acest sens achizițiile publice necesare*".

Cu toate acestea, în ultimii ani, fonduri destinate achiziției de carte prin intermediul Ministerul Culturii nu au fost alocate, singurele achiziții au fost cele realizate direct de anumite biblioteci din bugetul propriu, pe bază de deziderat, în timp ce bibliotecile mici, în speciale cele orășenești sau comunale, au funcționat în continuare cu un fond învechit și neactualizat.

Alte instrumente care să vină în sprijinul atingerii obiectivelor politicii literare sunt granturile pentru autori (rezidențe de creație, bursele de creație, turneuri de promovare etc.) sau instituirea de premii literare, folositoare atât ca vehicul de popularizare a lucrărilor cu adevărat importante, cât și ca stimulent financiar pentru creatori. Spre deosebire de instrumentele descrise anterior, care garantează un venit sigur editorului, acestea sunt centrate pe stimularea creației și bunăstarea autorilor. Astfel de scheme de granturi pot fi susținute de stat și distribuite prin intermediul diferitelor instituții culturale, pot proveni din fonduri private sau pot fi finanțate de fundații. În general, granturile de acest tip se acordă pe baze competitive, autorii fiind încurajați din ce în ce mai mult să aplice pentru astfel de programe.

Instrumentele legale și economice sunt cu precădere menite să ajute actorii pieței editoriale și autorii. Dar nimic din toate astea nu poate exista în lipsa cititorilor, iar în formarea lor un rol esențial îl păstrează instrumentele educaționale.

Instrumentele educaționale ale politicilor literare sunt concepute să susțină învățarea, cititul și scrisul, ca elemente fundamentale pentru o societate a cunoașterii, dar și lectura de plăcere, ca bază pentru o viață armonioasă, stimulând totodată creativitatea și inovarea.

Prin urmare, în sfera instrumentelor educaționale intră totalitatea formelor de învățământ – primare, gimnaziale, liceale și academice, a programelor de pregătire, formare și învățare pe tot parcursul vieții. Felul în care ne raportăm la învățământ are un impact major asupra modului în care se dezvoltă o societate. Consumul de carte este influențat de cutume,

modele, experiență de viață, dar este esențial legat de sistemul de învățământ, de felul în care suntem îndrumați încă din primii ani de școală, de modul în care suntem călăuziți să gândim.

În plus față de programele de educație formală, ca instrumente educaționale folosite în atingerea obiectivelor politicilor literare sunt considerate programele și campaniile de promovare a lecturii, instrumente ce implică eforturi din partea unor segmente sociale diferite, cum ar fi editorii, librarii, bibliotecarii, autorii sau traducătorii, mass-media, organizații neguvernamentale ce activează în domeniul culturii sau autorități ale statului și, din ce în ce mai mult, organizații internaționale.

În cadrul congresului său din 1995, UNESCO a decis că este necesară o zi în care oamenii din toată lumea să sărbătorească cartea și lectura; prin urmare, a declarat data de 23 aprilie ca *Zi internațională a cărții și a drepturilor de autor*, dată cu o rezonanță aparte la nivel mondial, marcând nașterea sau trecerea în neființă a unor personalități de renume ale literaturii universale, printre care pot fi amintiți William Shakespeare, Miguel de Cervantes, William Wordsworth sau Vladimir Nabocov. De atunci, în fiecare an, în toate țările lumii, se organizează evenimente de promovare a lecturii și a cărții, adevărate sărbători în care vedetele sunt cărțile și autorii lor.

Mergând mai departe pe aceeași linie de conștientizare a importanței cărții în viața noastră, a tuturor, și a societății în ansamblului ei, începând din 1996, UNESCO a inițiat *Programul Capitala Mondială a Cărții*, cu scopul de a încuraja și promova activități din sfera cărții și a lecturii cu impact local, dar și global, prin conferirea anuală a acestui titlu unui oraș, premiind, astfel, cel mai bun program de promovare a cărții. An de an, în cadrul acestei inițiative, candidează orașe din întreaga lume, fiecare propunând programe creative prin care se urmărește conectarea „industriei" de carte cu toate tipurile de cetățeni, inclusiv tineri, expați, grupuri marginalizate etc., în scopul întăririi comunității prin literatură

Este unanim recunoscută importanța deprinderii plăcerii lecturii încă din copilărie, aceasta favorizând dezvoltarea abilităților cognitive, a inteligenței emoționale, a creativității și, nu în ultimul rând, contribuind la formarea abilităților sociale, atât de necesare vieții de zi cu zi. Campaniile de promovare a lecturii sunt elemente esențiale în dezvoltarea personală a fiecărui individ în parte și în progresul societății, în ansamblul său. Acestea își propun crearea unui mediu social care să favorizeze lectura, iar șansele lor de reușită sunt mai mari dacă își stabilesc ca țintă copiii și tinerii, aceștia fiind mult mai maleabili în modelarea deprinderilor decât adulții.

În vederea promovării lecturii în rândul copiilor, la nivel internațional au fost instituite alte două zile menite să celebreze cartea: *Ziua internațională a lecturii cu voce tare* (în fiecare an la începutul lunii februarie) și *Ziua internațională a cărții pentru copii* (în 2 aprilie, ziua de naștere a cunoscutului autor de basme, Hans Christian Andersen).

Desigur, inițiativele de promovare a cărții se pot desfășura pe tot parcursul anului, dar existența acestor zile, intrate în conștiința iubitorilor de carte din toată lumea, acționează ca adevărate sărbători și stimulează actorii industriei de carte să găsească modalități noi și inovative de atragere a publicului spre lectură.

Iată-ne ajunși și la ultimul dintre cele patru tipuri de **instrumente ale politicii literare, la cel ce ține de infrastructura din jurul cărților**. Când citim o carte, nu ne gândim la întregul proces ce a decurs de la prima idee a scriitorului până la momentul în care produsul final a ajuns în mâinile noastre. Dar chiar dacă acest lucru nu intră în preocupările noastre, de la momentul la care scriitorul predă manuscrisul unei edituri și până la cel în care noi ajungem să stăm comozi în fotoliul preferat și să citim cartea în format fizic sau pe un dispozitiv electronic, o întreagă industrie a fost pusă în mișcare. De la editare, la tipărire, la distribuție și promovare, lanțul de operațiuni se desfășoară metodic, bazându-se pe o infrastructură fără de care autorul ar scrie doar pentru el și apropiații lui. Viața unei cărți începe practic după ce aceasta a văzut lumina tiparului sau pixelii ecranului, în cazul în care vorbim de un e-book sau alt tip de publicație electronică. Pentru a ajunge la cititori, este nevoie de o rețea de distribuție alcătuită din librării, fie ele fizice sau online, și de o promovare eficientă, menită să anunțe noua apariție.

Este bine știut faptul că infrastructura de distribuție este predominant concentrată în orașele mari și chiar dacă librăriile virtuale pot vinde practic în orice colț al lumii, ne lovim de un alt impediment în zonele defavorizate, și anume precaritatea infrastructurii tehnologice.

Capacitatea de a construi o cultură a lecturii și de a duce cartea în zonele mai puțin favorizate este o necesitate și trebuie cuprinsă în politicile culturale și literare. Prin urmare, sunt foarte importante instrumentele ce au ca obiectiv sprijinirea bibliotecilor, librăriilor și a altor puncte de vânzare din zone periferice sau îndepărtate geografic de marile orașe. La nivel local pot fi aplicate mecanisme care să susțină infrastructura de distribuție de carte, cu efecte pozitive pe termen lung la nivelul întregii comunități.

Bibliotecile au un rol comunitar primordial în promovarea lecturii și a cărții, fiind răspândite pe tot teritoriul țării. În ultimul timp, acestea și-au diversificat funcțiile, devenind adevărate centre comunitare, locuri de întâlnire, dincolo de funcția lor tradițională de păstrătoare a patrimoniului cultural scris. Implicarea statului, prin autoritățile centrale sau locale, este foarte importantă în continuarea activității bibliotecilor și actualizarea fondului de carte.

Totodată, creșterea consumului de carte este strâns legată de folosirea altor pârghii infrastructurale, cum ar fi târgurile de carte, festivalurile literare, centrele culturale comunitare, turneurile de promovare etc. Felul în care este promovată cartea s-a schimbat foarte mult în ultimele decenii, pentru ca informația să ajungă la potențialii cititorii au fost folosite diverse scheme publice de ajutor.

Târgurile internaționale de carte sunt adevărate motoare propulsoare ale industriei de carte, ce aduc laolaltă editori, autori și public cititor. De cele mai multe ori se constituie în bune exemple de conlucrare între autorități locale, asociații de edituri și alți actori ai pieței de carte, beneficiind de sprijin financiar prin scheme de ajutor guvernamental, de la fundații culturale și prin sponsorizări.

Modelul german care promovează cartea prin intermediul binecunoscutelor Case ale literaturii (*Literaturhaus*) servește ca exemplu pentru alte țări în care clădiri vechi sau abandonate

sunt renovate și transformate în centre culturale, locuri de întâlnire între artiști și public, ce funcționează cu suportul autorităților locale.

Promovarea culturii, prin urmare și a cărții sau literaturii, este din ce în ce mai mult considerată un instrument de politică externă, în multe țări constituindu-se organisme guvernamentale însărcinate cu promovarea culturii naționale la nivel internațional. British Council în Marea Britanie, Institutul Goethe în Germania, Institutul Cervantes în Spania, Institutul Camões în Portugalia, ca să dăm doar câteva exemple, au filiale în foarte multe țări ale lumii și se implică activ în promovarea literaturilor naționale peste hotare. Instituția românească însărcinată cu stabilirea și implementarea programelor de promovare a culturii naționale în străinătate este Institutul Cultural Român, ce beneficiază de o rețea de 19 filiale în unele dintre cele mai importante orașe ale lumii.

Concluzii

Însumând cele de mai sus, putem trage concluzia că, în ciuda schimbărilor survenite în relația om-carte în ultimele decenii, schimbări determinate în mare măsură de generalizarea progresului tehnologic, de diversificarea canalelor de distribuție a informației și a posibilităților de divertisment, există mijloace care să corecteze aceste derapaje, să stimuleze lectura și să-i reda cărții importanța cuvenită. Urmărind experiența țărilor situate în fruntea clasamentului cu privire la consumul de carte, putem afirma că nu există o singură cale spre atingerea acestor obiective, însă necesitatea creării și implementării unor politici literare este o realitatea ce nu poate fi ignorată.

În ultimii ani, diverse state din estul Europei, analizând situația lecturii la nivel național, au înțeles nevoia de a interveni rapid în sprijinul cărții prin programe coerente, cu obiective clare, măsurabile, susținute de un buget adecvat.

Încă din 2018, Republica Moldova a pus bazele unui program național ce își propune să stimuleze interesul pentru lectură și să consolideze eforturile tuturor actorilor cu responsabilități pe acest segment de activitate. Ajuns deja la cea de-a cincea ediție, „*Programul Național LecturaCentral se desfășoară anual, pe parcursul lunii septembrie, și are scopul să centreze aporturile bibliotecilor, comunităților și factorilor de resort pentru optimizarea interesului față de carte, promovarea lecturii și dezvoltarea culturii lecturii. În acest scop sunt conjugate eforturile comune ale bibliotecilor cu cele ale instituțiilor de cercetare, de învățământ, ale editurilor, uniunilor de creație*”[28].

La rândul ei, în 2021, Polonia a demarat o acțiune concertată, de amploare, în sprijinul lecturii. Sub umbrela *National Reading Development Programme 2.0*, peste 240 de milioane de euro vor fi alocate în perioada 2021-2025 către variate forme de sprijinire și promovare a lecturii, acesta fiind cel mai mare program multianual dezvoltat de Ministerul Culturii, Patrimoniului Național și Sportului, în cooperare cu Ministerul Educației și Științei. „*Programul își propune*

să promoveze lectura în Polonia și să creeze condițiile necesare pentru dezvoltarea lecturii, prin încurajarea atitudinii pro-lectură și întărirea rolului bibliotecilor publice, pedagogice și școlare ca centre locale comunitare și porți deschise către cultură și cunoaștere"[29].

Tipologia culturală a fiecărui spațiu geografic și lingvistic își are propriile coordonate și propriul istoric, prin urmare cauzele sensibile care au condus la o situație sau alta cu privire la practicile de lectură pot varia substanțial, ceea ce se traduce mai departe prin necesitatea unei abordări strategice diferite, mulată pe fiecare caz în parte, astfel încât rezultatul să fie cât mai aproape de obiectivul propus.

România se află în acel punct în care este nevoie de o conlucrare strânsă între reprezentanții tuturor actorilor pieței de carte, fie ei scriitori, editori, tipografi, librari, distribuitori sau bibliotecari, cei ai organizațiilor culturale, ai autorităților centrale, prin Ministerele de resort, și locale, prin Direcțiile de cultură, pentru că doar împreună, așezați la masa tratativelor, pot contura acea formulă de politică literară care să se potrivească situației de fapt înregistrate în România, cu sorți de izbândă.

Note

[1] *The Book Sector in Europe: Facts and Figures 2017*. Federation of European Publishers. [online]. [Accesat la: 15.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://fep-fee.eu/The-Federation-of-European-862

[2] *Industria cărții în Europa: Un tablou în premieră.* [online]. [Accesat la: 15.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://aer.ro/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_FEP_RO_mic.pdf

[3] *Ibidem*, p. 18.

[4] *Ibidem*.

[5] *Ibidem*, p. 19.

[6] *Ibidem*, p. 8.

[7] D. Iliescu, M. Airinei. *Raport privind nivelul de literație al elevilor din România*. București: BRIO, 2022.

[8] *Cf. Constituția României.* [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.constitutia.ro/art-33-accesul-la-cultura.htm

[9] Helge Rønning, Tore Slaatta. *Ambitious Literary Politics. International Perspectives*. Geneva&Oslo: International Publishers Association&Norwegian Publishers Association, 2020. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/state-of-publishing-reports/ambitious-literary-policies-international-perspectives

[10] *Declarația Universală a Drepturilor Omului*. [online]. [Accesat la: 25.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22751

[11] *Ibidem*.

[12] *Ibidem*.

[13] *Directiva 92/100/CEE a Consiliului Uniunii Europene* din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății

intelectuale. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0100&from=EN

[14] Helge Rønning, Tore Slaatta. *The Tools of Literary Politics. The Norwegian Model*. Scandinavian Academic Press, 2019.

[15] *Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council* of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32006L0115

[16] *Cf.* https://plrinternational.com/about

[17] *Cf.* https://plrinternational.com/established

[18] Helge Rønning, Tore Slaatta. *Ambitious Literary Politics*, p. 30.

[19] Idem, *The Tools of Literary Politics*, p. 65.

[20] *Universal Declaration of Human Rights*.

[21] *International Publishers Association: Global Fixed Book Price Report*, 2014. [online]. [Accesat la: 20.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/images/reports/2014/fixed-book-price-report-2014.pdf

[22] Directiva 2006/112/EC. [online]. [Accesat la: 31.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32006L0112

[23] Directiva (UE) 2022/542 a Consiliului din 5 aprilie 2022 de modificare a Directivelor 2006/112/CE și (UE) 2020/285 în ceea ce privește cotele taxei pe valoarea adăugată. [online]. [Accesat la: 31.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022L0542

[24] Federation of European Publishers. *VAT on Books. The IPA-FEP Annual Global Report 2018*. [online]. [Accesat la: 30.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/images/aa-content/news/news-2019/IPA_ANNUAL_GLOBAL_REPORT_2018_2.pdf

[25] Legea nr. 291 din 10 decembrie 2021 pentru modificarea art. 291 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

[26] Legea nr. 334 din 31 mai 2002, cu completările și modificările ulterioare – *Legea bibliotecilor.*

[27] *Regulamentul de funcționare și organizare al Ministerului Culturii*, aprobat prin Ordinul nr. 2817 din 14 aprilie 2020, art. 58. lit. s. [online]. [Accesat la: 29.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/ROF%20MC%2015042020.pdf

[28] Programul Național LecturaCentral. [online]. [Accesat la: 30.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: http://bnrm.md/index.php/profesional/lecturacentral

[29] *Cf.* https://www.cenl.org/nln-over-e240-million-allocated-towards-reading-in-poland/. [online]. [Accesat la: 30.08.2022].

Bibliografie

Constituția României. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.constitutiaromaniei.ro/

Declarația Universală a Drepturilor Omului. [online]. [Accesat la: 25.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22751

Directiva (UE) 2022/542 a Consiliului din 5 aprilie 2022 de modificare a Directivelor 2006/112/CE și (UE) 2020/285 în ceea ce privește cotele taxei pe valoarea adăugată. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022L0542

Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32006L0112

Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectualei. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0115

Directiva 92/100/CEE a Consiliului Uniunii Europene din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0100&from=EN

Eurostat. *Culture statistics/2019 edition*. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-01-19-712

Federation of European Publishers. *European Book Publishing Statistics* 2020. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://fep-fee.eu/European-Book-Publishing-1400

Federation of European Publishers. *The Book Sector in Europe: Facts and Figures 2017*, 2018. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://issuu.com/gremideditorsdecatalunya/docs/2017-estadistiques-fee-the-book-sec

Federation of European Publishers. *VAT on Books. The IPA-FEP Annual Global Report, 2018*. [online]. [Accesat la: 25.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/images/aa-content/news/news-2019/IPA_ANNUAL_GLOBAL_REPORT_2018_2.pdf

HEGDAL, Åsfrid. *Publishers and The United Nation Sustainable Development Goals*. International Publishers Association and Norwegian Publishers Association, 2020. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/images/aa-content/ipa-reports/State_of_Publishing_Reports_2020/Publishers-and-The-United-Nations-Sustainable-Development-Goals.pdf

ILIESCU, D., AIRINEI, M. *Raport privind nivelul de literație al elevilor din România*. București: BRIO, 2022.

International Publishers Association. *Global Fixed Book Price Report*, 2014. [online]. [Accesat la: 20.08.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/images/reports/2014/fixed-book-price-report-2014.pdf

International Publishers Association. *IPA Global Report on Copyright & Publishing*, 2020. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.internationalpublishers.org/state-of-publishing-reports/ipa-global-report-on-copyright-publishing

Legea nr. 291 din 10 decembrie 2021 pentru modificarea art. 291 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

Legea nr. 334 din 31 mai 2002, cu completările și modificările ulterioare – *Legea bibliotecilor*.

RØNNING, Helge; SLAATTA, Tore. *Ambitious Literary Politics. International Perspectives*. Geneva, Oslo: International Publishers Association and Norwegian Publishers Association, 2020.

RØNNING, Helge; SLAATTA, Tore. *The Tools of Literary Politics*. Scandinavian Academic Press, 2019.

STAIGER, Ralph C.; CASEY, Claudia. *Planning and organizing reading campaigns. A guide for developing countries*. International Reading Association, 1983.

Link-uri

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/
www.bnrm.md
www.cenl.org
www.cultura.ro
www.culturadata.ro
www.ec.europa.eu/eurostat
www.fep-fee.eu
www.ifla.org
www.internationalpublishers.org
www.plrinternational.com
www.unesco.org

„Biblioteca copiilor și a tinerimei” din perioada Marii Uniri

dr. Mihaela Racovițeanu
Centrul Național al Cărții, Institutul Cultural Român
E-mail: www.icr.ro, www.cennac.ro, icr@icr.ro

Motto: „«*Biblioteca copiilor și a tinerimei*» își ține de la început toate făgăduielile și e menită într-adevăr să umple un gol bine simțit în publicistica română, dând părinților și profesorilor chezășia unei lecturi pentru tineret, în același timp instructivă și distractivă.”[1]

Așa cum scria *„Gazeta Bucureștilor”* în numărul 466, din 31 martie 1918, nou-apăruta publicație intitulată sugestiv *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* era o revistă inedită, datorită adresabilității (copiilor, tinerilor, părinților, profesorilor) și scopului său (*„instructivă și distractivă*”). Contextul istoric și socio-cultural al apariției pe piața editorială a unei astfel de reviste și modul de percepție a publicului larg prezintă interes științific. În acest sens, cercetarea istoriografică privitoare la *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* din perioada Marii Uniri ne poate oferi înțelegerea, din perspectivă culturală, a unor aspecte ce țin de trecut, pornind de la o serie de documente. În România, modernitatea europeană era transpusă și prin formarea și dezvoltarea gustului pentru lectură la copii și tineret, mai ales în afara școlii, iar modalitățile prin care se făcea această educație, folosind instrumente, precum publicațiile periodice, constituiau o prioritate. Lucrarea prezintă un studiu documentar prin abordarea din perspectivă biblioteconomică a publicității pentru revistă, ca unitate bibliografică, în cotidienele *„Gazeta Bucureștilor”* (1918) și *„Adevărul”* (1919, 1920, 1921), două dintre cele mai cunoscute ziare în rândul populației. În anul de referință 1918, crucial în înfăptuirea Marii Uniri, *„Adevărul”* era suspendat de comandatura germană de ocupație, iar, în compensare, se alege *„Gazeta Bucureștilor”,* opus ca ideologie și sprijin politic. Obiectul (ziarul) și subiectul cercetării (revista) sunt unități bibliografice care se tezaurizează în arhive și biblioteci, sunt bunuri culturale cu rol important în istoria națională și nu numai. Studiul publicității pentru o publicație dedicată copiilor și tineretului, în presa din perioada Marii Uniri, nu face decât să confirme sau să infirme rolul pe care revista îl are în popularizarea culturii în rândul maselor.

Contextul istoric și socio-cultural

Perioada anilor 1918–1921, când în România s-au luat măsuri pe toate planurile, politic, social, economic, este considerată *perioada Marii Uniri*. După criza provocată de război și unificarea tuturor provinciilor românești trebuiau înfăptuite reforme în vederea dezvoltării, inclusiv de natură educațională și culturală. Practicată de oameni cu certe calități profesionale și morale, personalități ale vieții politice și literare, care promovează valori în conștiința publică, presa devine un mijloc de propagare a ideilor, cu scopul de cristalizare a publicului în jurul acestora și crearea unor legături durabile. Astfel, nu numai luptele politice și ideologice, frământările sociale, ci și aspectele culturale sunt încadrate într-o amplă perspectivă etică și națională.

Presa vremii atrăgea atenția partidelor politice asupra unor acțiuni necesare pentru refacerea și modernizarea țării, care trebuiau întreprinse cât mai urgent. Ziarul *„Adevărul”* publică pe prima pagină a numărului din data de 4 ianuarie 1920 un articol semnat de Emil Fagure, prim-redactor, intitulat *Refacerea țării*. Autorul propune aici direcții de dezvoltare pentru România, adresându-se partidelor „ordinei cât și ale prefacerii”[2].

Adevĕrul
Refacerea țărei
„Viitorul“
Banca Regională

Fig. 1. Frontispiciul *„Adevărul”* și articolul *Refacerea țării*
(sursa: Biblioteca Digitală a Bucureștilor/*Adevărul*[3])

Învățământul, prin puterea sa de formare asupra *păturii viitorului* – copiii și adolescenții –, este un indicator important în evaluarea gradului de civilizație al unei națiuni. Premisele nu erau favorabile dezvoltării educației, întrucât populația României, la ieșirea din război, era în proporție de 65% analfabetă, însă, conștientă de vremurile care urmau și dornică de *a ști carte*, trece cu ajutorul școlii printr-un necesar proces de alfabetizare.

Școala românească a anilor 1921–1918 se extindea la sate cu nivelul primar, iar studiile medii și superioare se dezvoltau în marile orașe. Școlile profesionale, liceele și

universitățile din domeniile industrial și comercial luau amploare în vederea pregătirii muncitorilor, contabililor, tehnicienilor, inginerilor etc. Dezvoltarea învățământului a favorizat educarea populației, iar cartea, instrument în procesul de învățare, devenea și un mijloc de propagare a culturii.

În perioada Marii Uniri, un rol important în consolidarea bazelor democratice ale statului modern l-a avut politica de popularizare a culturii în rândul maselor, care s-a făcut și prin intermediul produselor editoriale. „Culturalizarea" țăranimii și muncitorimi se făcea prin promovarea edițiilor de popularizare, destinate răspândirii operelor unor scriitori români sau străini. Aceste ediții, cărți și reviste, aveau următoarele caracteristici: frecvența editorială, cursivitatea textului, costul redus[4]. Politica de popularizare a culturii în rândul maselor de jos devenea o justificare culturală a dorinței editorilor de creștere a tiparului, implicit a câștigului, uneori în detrimentul calității imprimatelor. Astfel, preocuparea de a transmite populației informații simple, concise, despre personalități ale științei, artei și culturii, în mod periodic și la un preț scăzut, a determinat tipărirea multor reviste. Piața editorială din perioada Marii Uniri includea reviste pentru promovarea literaturii, artei, științelor, cu caracter enciclopedic sau transdisciplinar, în limba română și, uneori, în limbi străine.

În România anilor 1921–1918 se editau reviste și în funcție de vârstă, de categoria socială sau în funcție de credință. Documentele vremii consemnează diverse periodice pentru copii, tineri, studenți creștini sau evrei, cum sunt: *„Biblioteca copiilor și a tinerimei", „Viața studențească", „Lumea evree"*, *„Hasmonaea"* etc. Dintre acestea se remarcă *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, care va fi supusă studiului de față.

„Biblioteca copiilor și a tinerimei"

Bibliografia națională retrospectivă, editată de Biblioteca Academiei Române, arată că revista săptămânală ilustrată *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* apare la București, în perioada 30 martie 1918–19 mai 1919[5], sub îngrijirea scriitorilor Al. Terziman[6] și I. Tedescul. După moartea lui Tedescul[7], la 30 mai 1919, hebdomadarul își sistează apariția între 15 iunie și 25 septembrie 1920. De remarcat că o altă publicație, intitulată *„Gazeta Tinerimei"*, apare la data de 31 mai 1919, fiind editată la București de același colectiv. Între 25 septembrie 1920 și 1 ianuarie 1921, *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* reapare sub conducerea lui Alexandru Terziman, dar la Chișinău. Începând cu numărul special din ianuarie–februarie 1921, directorii revistei sunt Alexandru Terziman și Dimitrie Iov. Din comitetul redacțional mai fac parte: Apostol D. Culea, Nicolae Dunăreanu, Leon Donici, Ion U. Șoricu ș.a.

Fig. 2. Coperta revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, an. 2, nr. 1, 14 ianuarie 1919 (sursa: colecție proprie)

Termenul „bibliotecă” din titlul *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* este întrebuințat frecvent în perioada respectivă, fiind sinonim cu acela de „colecție” de literatură. Paginile sale conțin preponderent texte din literatura română și traduceri din literatura universală. Între autorii români care apar în indexul revistei se regăsesc: I. Slavici, G. Galaction, E. Gârleanu, V. Eftimiu, L. Rebreanu, E. Farago, N. Crainic, E. Bucuța, Pan Halippa, G. Coșbuc, N. Iorga, M. Sorbul, D. Botez, iar traducerile publicate sunt din operele literare ale lui F.M. Dostoievski, J. Fabre, Frații Grimm ș.a.

Aspectul grafic al revistei denotă grija pentru un produs editorial de calitate, iar imaginile, obținute prin tehnici de reproducere deosebite, atrag atenția cititorului. Ilustrațiile sunt realizate de graficieni renumiți în epocă, cum ar fi Philips, Garli, Dragoș sau Iosif Steurer, cunoscut pentru participarea cu succes la *Salonul umoriștilor români* din 1921.

Scopul revistei este unul educativ, acela de a forma personalitatea copiilor și tinerilor, a-i atrage către lectură și de a-i determina să petreacă timpul liber într-un mod plăcut, menținându-le activă curiozitatea. Pentru dezvoltarea capacității cognitive inserează editoriale, fragmente de proză, poezii, note bibliografice, care semnalează apariția de cărți sau reviste, rubrici științifice, iar pentru divertisment, aritmogrife, cuvinte încrucișate, jocuri geometrice sau de observație, ghicitori, concursuri cu premii, publicitate comercială.

„Biblioteca copiilor și a tinerimei” în ziarul *„Gazeta Bucureștilor”*

Tehnica studiului documentar se aplică rubricilor de profil din cotidianul *„Gazeta Bucureștilor”* din anul 1918, cu scopul de a identifica formele de promovare pentru revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* și a analiza modul prin care se făcea această promovare.

Apariția primului număr din *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* este semnalată printr-un anunț bibliografic în *„Gazeta Bucureștilor„* din 27 martie 1918, la rubrica *Informațiuni*, elogios

la adresa scriitorului Ioan Slavici care, după o perioadă de absență din viața literară, publică în revistă o povestire cu tâlc pentru copii. Anunțul evocă opere anterioare ale acestuia, fără a dezvălui titlul celei nou publicate. „*Dl. Ioan Slavici, autorul apreciat al lui* Budulea Taichii și al lui Popa Tanda, *care, spre paguba literaturii noastre, n-a mai publicat aproape nimic un timp îndelungat, a scris acum, înadins pentru copii, o povestire plină de delicatețe și duioșie, din care se desprinde și o frumoasă și părintească pildă despre urmările nesocotinței și a hotărârilor pripite. Povestirea aceasta, așteptată cu un viu interes nu numai de lumea copiilor ci și de cercurile literare, apare în primul număr al* «Bibliotecii copiilor și a tinerimei»*, care se pune în vânzare sâmbătă, 30 martie*."[8]

Devoalarea altor amănunte despre revistă se face treptat în numerele următoare, *„Gazeta Bucureștilor"* făcându-i o publicitate intensă în paginile sale. Astfel, în ziua premergătoare apariției, sâmbătă, 29 martie 1918, ziarul publică în paginile sale un anunț bibliografic și o reclamă pentru revistă.

GAZETA BUCUREȘTILOR

IERI ȘI AZI O ZI ISTORICA

Fig. 3. Frontispiciul și prima pagină din *„Gazeta Bucureștilor"*, an. 2, nr. 479, duminică, 14 aprilie 1918[9] (sursa: colecție proprie)

Din anunțul amplu cititorul află că noua povestire semnată de Slavici se intitulează *Fifi*, iar conținutul revistei este bogat, diversificat și frumos ilustrat. „*[…] No. 1 din* «Biblioteca copiilor și a tinerimei»*, care se pune în vânzare mâine dimineață, cuprinde una din cele mai frumoase bucăți ale neîntrecuților povestitori Frații Grimm […]. Tot în primul număr încep și concursurile de jocuri cu premii. Nenumăratele ilustrații de toată frumusețea, datorate desenatorilor Garli și Philips, împodobesc toate paginile* «Bibliotecii»*, care se vinde totuși cu numai 25 bani numărul*."[10] Acest „totuși" arată că, în ciuda greutăților cauzate de război, editorul face efortul de a trimite pe piață un produs de calitate la un preț mic.

Prima reclamă pentru *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* este coperta revistei însoțită de textul „mâine apare”[11], scris cu litere îngroșate. Desenul alb-negru, o grafică de mână, care înfățișează o mulțime de copii citind revista săptămânală dedicată lor, ocupă majoritatea spațiului din câmpul vizual. Reclama atrage atenția cititorului prin plasarea în partea de sus a titlului scris cu majuscule și datorită accentuării cuvintelor „copiilor” și „tinerimei”. Costul revistei, un element esențial, este, de asemenea, scris cu majuscule îngroșate, fiind plasat în partea inferioară. Coperta conține deja informații despre periodicitatea revistei, editori și preț, însă nu și despre tiraj: *„Publicațiune săptămânală ilustrată sub direcțiunea d-lor I. Tedescul și Al. Terziman. Prețul 25 bani*”[12].

Fig. 4. Reclamă din *„Gazeta Bucureștilor”* pentru primul număr al revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* din anul 1918 (sursa: colecție proprie)

Referitor la acest prim număr, în ziua de 31 martie 1918 apare un anunț bibliografic cu amănunte nu numai despre directorii și sediul revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, situat în București, pe Calea Moșilor nr. 51, cât și despre copertă, descriind-o ca fiind splendidă, *„menită să delecteze nu numai ochiul celor mici, ci și al adolescenților*”[13]. Conținutul este unul care dovedește *„nu numai bunul gust al conducătorilor ei, ci și priceperea lor pentru nevoile sufletești ale copiilor și ale tineretului*”[14]. Numărul 1 publică, pe lângă povestirea *Fifi* de Slavici, și povestea Fraților Grimm, versuri și proză de George Coșbuc, amintiri de Gala Galaction, un cântec de leagăn de Alexandru Terziman, *Rubrica științifică, Cugetări, Hazuri* (jocuri distractive) cu premii, *Pagina hazlie* (ilustrate cu versuri) de Michiduță etc. Laudele la adresa revistei nu contenesc pe parcursul anunțului: *„[…] primul număr* «Biblioteca copiilor și a tinerimei» își ține de la început toate făgăduielile și ***e menită într-adevăr să umple un gol bine simțit în publicistica română, dând părinților și profesorilor chezășia unei lecturi pentru tineret, în același timp instructivă și distractivă***”[15], la final urând succes noii publicații în peisajul editorial al anului 1918.

Peste o săptămână, duminică 7 aprilie 1918, cotidianul anunță prompt apariția numărului 2 al revistei *„care s-a pus în vânzare astăzi dimineață*”[16]. Aici se găsesc poezia *Biserica*

ruinată de George Coșbuc, *Legenda Povestei* de Hauff, *Răsplata*, o povestire de Nicolae Pora, „*toate cu numeroase ilustrații foarte reușite*”[17]. Divertismentul nu lipsește, pagina hazlie se intitulează *Din poznele căldurii*, fiind ilustrată de Philips, cu versuri „admirabile” de Michiduță. Un aspect important al răspândirii și popularității revistei se remarcă din acest anunț bibliografic care informează publicul că numărul 1 s-a epuizat din prima zi de apariție, urmând cea de-a doua ediție. Doritorii numărului curent trebuie să și-l procure rapid, pentru că, din cauza crizei de hârtie, nu se va mai tipări alta: „*Se știe că n-rul 1 din* «Biblioteca copiilor și tinerimei» s-a epuizat într-o singură zi, fiind nevoie să se tipărească o ***a doua ediție***. *De data aceasta însă, din cauza lipsei de hârtie, numărul nu se va mai putea retipări, așa că cei care doresc să aibă colecția completă a noii* «Biblioteci» *ar face bine să-și procure n-rul 2 chiar astăzi*”[18].

Până la apariția următorului număr al revistei săptămânale, în ziarul din 12 aprilie se identifică un anunț bibliografic, inedit prin natura informațiilor conținute, tipărit cu litere foarte vizibile, încadrat de un chenar gros, menit de a atrage atenția. Și acum mai bine de 100 de ani editorii foloseau, pentru stimularea vânzărilor și pentru încurajarea lecturii, „bonuri de premii”, bonuri valorice prin care se acordau reduceri la achiziția ulterioară de carte. Anunțul, publicat cu scopul de a trezi interesul cititorului pentru un câștig imediat, fără a da însă toate amănuntele despre aceste bonuri, este formulat astfel: „*Toți cititorii* «Bibliotecii copiilor și a tinerimei» *primesc bonuri de premii care le dau dreptul să-și procure cărți ieftin, cărți bune și instructive. Amănunte în no. 3 care apare sâmbătă cu un sumar bogat. Între altele, cuprinde o senzațională nuvelă de maestrul Macedonski*”[19]. Simplul fapt că se dau indicații despre acordarea unor bonuri valorice, iar valoarea literară a produsului cultural este accentuată prin menționarea în final a numelui lui Macedonski, relevă caracterul comercial al anunțului.

Toti cititorii „BIBLIOTE-
CEI COPIILOR și a TINE-
RIMEI“ primesc bonuri de
premii, cari le dau drep-
tul să-și procure eftin cărți
bune și instructive. Amă-
nunte în No. 3, care apa-
re Sâmbăta cu un sumar
bogat. Intre altele cuprin-
de o senzațională nuvelă
de maestrul Macedonski

Fig. 5. Anunț bibliografic din *„Gazeta Bucureștilor”* pentru acordarea de „bonuri de premii” cititorilor revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* (sursa: colecție proprie)

Despre numărul 4 al *„Bibliotecii copiilor și a tinerimei”* informează rubrica *Informațiuni* din *„Gazeta Bucureștilor”* din data de 14 aprilie 1918, cât și o reclamă scrisă, ambele situate pe pagina a doua. Anunțul bibliografic din rubrică, similar celui anterior din punctul de vedere al lungimii cât și al alegerii cuvintelor elogioase, specifică numele autorilor și titlurile operelor publicate în noul număr al revistei, iar reclama oferă în plus informații despre preț și număr de pagini, fără a scrie explicit „numero”-ul, termen folosit pentru „număr”, în epocă. Cititorul află că acesta este *„poate cel mai frumos din toate câte au apărut până acum, prin bogăția sumarului și frumusețea ilustrațiilor”*[20]. La această bogăție a conținutului contribuie nuvelistul Vasile Demetrius care publică povestirea *În livada părului*, Victor Anestin, „cunoscutul popularizator”[21], cu *Basmele cerului*, Alexandru Terziman cu poezia *După luptă* și I. Tedescul cu un articol dedicat unirii Basarabiei cu România. Pagina hazlie *Găuri mici, afecte mari...* este realizată de „năstrușnicul” Michiduță. Și reclama amintește cititorilor cele mai importante coordonate: faptul că se află la vânzare, numele autorilor, numărul de pagini și prețul. *„Astăzi s-a pus în vânzare no. 4 din* «Biblioteca copiilor și a tinerimei» *superb ilustrat și cuprinzând versuri, povestiri și articole de [...] Un număr în 16 pagini, 25 bani”*[22]. Numărul 4 al revistei conține și rezultatele primului concurs cu premii despre care scrie *„Gazeta Bucureștilor”*.

Publicul este informat în cotidian, în data de 22 aprilie, despre tipărirea **ediției a treia a primului număr al revistei**, în pofida condițiilor nefavorabile din război. Anunțul bibliografic se evidențiază în pagină datorită sublinierii titlului revistei, scris cu majuscule, folosirii caracterelor de tipar îngroșate și a unui chenar gros, liniar. „«Biblioteca copiilor și a tinerimei». *Citiți în no. 4 apărut ieri, cu un foarte bogat sumar și cu numeroase ilustrațiuni superbe, încheierea concursului cu premii no. 1. Primele 2 ediții din no. 1 fiind complet epuizate, s-a pus astăzi în vânzare no. 1, ediția a III-a*”[23]. Cea de-a treia ediție a primului număr al revistei poate fi un semnal al unei publicații de succes, dar faptul că nu se specifică și numărul de exemplare tipărite ar putea indica un tiraj scăzut, determinat de război, criza de hârtie sau, poate, de temerea editorilor că revista nu va fi apreciată la adevărata valoare. Astfel de anunțuri din presa vremii, care lasă posibilitatea de reeditare la „cerere” și prin care s-ar putea crea cititorilor impresia că revista este dorită într-atât de mult încât se retipărește de mai multe ori, sunt instrumente ale publicității folosite și acum 100 de ani.

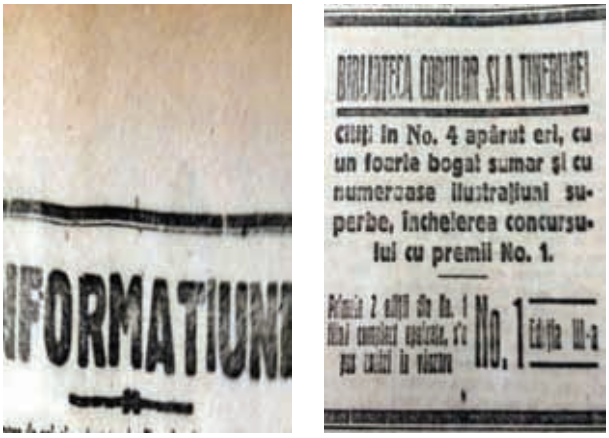
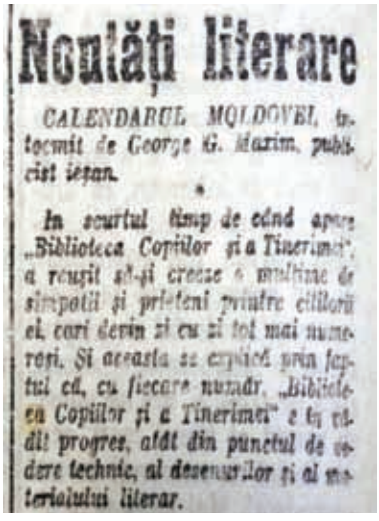

Fig. 6. Rubrica *Informațiuni* din *„Gazeta Bucureștilor”*, luni, 22 aprilie 1918, și anunțul bibliografic pentru ediția a treia a nr. 1 al revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* (sursa: colecție proprie)

Conform anunțurilor bibliografice, fiecare număr al revistei este mai bun decât precedentele, astfel că ziarul de duminică, 28 aprilie 1918, scrie într-un anunț bibliografic, la rubrica *Noutăți Literare*, despre numărul 5 din *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* că *„rivalizează cu celelalte prin bogăția de materie […] care place nu numai celor cărora le e destinată ci și spiritelor adulte*"[24]. Publicația conține o schiță istorică a lui Ioan Slavici, o poveste de Nicolae Pora, versuri de Al. Terziman cu titlul *Ploaia de vară* și un articol de fond cu *„sfaturi date de I. Tedescul pentru tineri, privitoare la teatru*"[25]. Prețul rămâne același, 25 de bani. Revista care *„de-abia la numărul 5 și-a câștigat foarte multe simpatii în mijlocul tineretului și primirea aceasta favorabilă*" are o ținută editorială de calitate și datorită colaborărilor *„fruntașilor români, mânuitori ai condeiului*"[26], numindu-i pe „maestrul" Coșbuc, Alexandru Macedonski, Ioan Slavici, Gala Galaction, care *„fac ca apariția fiecărui număr din noua* bibliotecă săptămânală să constituie și un eveniment literar"[27].

Urmărind conținutul și datele de publicare ale anunțurilor din cotidian reiese că timp de două săptămâni, de joi, 2 mai, până vineri, 17 mai 1918, nu s-a remarcat niciun anunț referitor la numărul 6 al revistei.

Pe 17 mai se identifică, pe pagina a doua din *„Gazeta Bucureștilor"*, la aceeași rubrică, *Noutăți Literare*, care semnalează calitatea numărului 7 al revistei, devenită din ce în ce mai populară printre copii și tineri, acest anunț bibliografic: *„[...]* «Biblioteca copiilor și a tinerimei» *e în vădit progres, atât din punctul de vedere tehnic al desenelor și al materialului literar. O dovadă elocventă a felului priceput cum e redactată această publicație e numărul din săptămâna aceasta*"[28]. Revista conține versuri și proză de George Coșbuc, Lia Hârsu, Alexandru Terziman ș.a, precum și un articol de fond intitulat *Pacea*, semnat de I. Tedescul.

Noutăți literare

CALENDARUL MOLDOVEI, întocmit de George G. Maxim, publicist ieșan.

In scurtul timp de când apare „Biblioteca Copiilor și a Tinerimei", a reușit să-și creeze o mulțime de simpatii și prieteni printre cititorii ei, cari devin zi cu zi tot mai numeroși. Și aceasta se explică prin faptul că, cu fiecare număr, „Biblioteca Copiilor și a Tinerimei" e tot mai mult progres, atât din punctul de vedere technic, al desenurilor și al materialului literar.

Fig. 7. Anunț bibliografic pentru nr. 7 din *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, rubrica *Noutăți Literare, „Gazeta Bucureștilor"*, vineri, 17 mai 1918 (sursa: colecție proprie)

Numărul 8 al revistei delectează cititorii cu „duioasa poezie”[29] *Mama*, precedată de un necrolog semnat de Al. Terziman, închinat „maestrului Coșbuc”[30] care se stinsese în data de 9 mai 1918. Cititorii află din ziar și titlurile altor materiale publicate de *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*: *În palatul de cleștar*, *file de poveste* de N. Pora, *Într-o zi de vară* de Michiduță, *Altădată și acum* de Sarina Cassvan, *Galoșii norocului* de A. Prodan, *Basmul Lunii* de Victor Anestin. Din anunțul bibliografic reiese că prețul publicației se menține la valoarea de 25 bani.

O primă controversă legată de apariția filmelor și frecventarea cinematografului, ce reprezintă un potențial pericol pentru tineret, se regăsește în *„Gazeta Bucureștilor”* din data de 25 mai 1918. Anunțul bibliografic, situat pe pagina a doua, oferă în principal informații despre conținutul revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, unde „*apreciatul romancier și nuvelist*”[31] Vasile Demetrius publică, în numărul 9, o admirabilă povestire pentru copii intitulată *Șiretenia învățătorului*, iar „finul poet” Alexandru Terziman „*niște dantelate versuri*”. Numărul 9, care „*se distinge prin execuția tehnică ireproșabilă și prin frumusețea desenelor talentatului Philips*”[32] ca și anterioarele, începe să publice în foiletoane *Caramel* – o povestire despre năzdrăvăniile unui animal exotic, o maimuță – *Pagina hazlie* de Michiduță, proză în versuri de Cezar Pruteanu și „*un documentat articol în care dl. I. Tedescul atrage atenția asupra primejdiei pe care o prezintă pentru tineret cinematografele*”[33]. Cu acest articol de fond, directorul publicației prevedea, la timpul respectiv, o posibilă concurență pe care cinematograful ar face-o lecturii.

La începutul lunii iunie, cotidianul publică o reclamă pentru revista dedicată copiilor și tineretului, neînsoțită de grafică, încadrată de un chenar gros, scrisă cu litere de tipar majuscule sau îngroșate. Reclama are caracter general, oferă informații bibliografice, fără amănunte legate de un număr anume. Astfel, cititorul află că hebdomadarul de 16 pagini se găsește la vânzătorii de ziare, la librăriile și chioșcurile din toată țara. *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, coordonată de I. Tedescul și A. Terziman, beneficiază de scrierile „*celor mai de seamă scriitori români*”[34] din epoca respectivă, numindu-i pe Alexandru Macedonski, Ioan Slavici, Gala Galaction, Vasile Demetrius, Barbu Nemțeanu, Ion Rebreanu, Nicolae Pora, Lia Hârsu, Vasile Anestin ș.a. Aspectele comerciale se menționează la sfârșitul reclamei: revista ilustrată de Philips se vinde cu 25 de bani, se pot face abonamente, dar numai în București, la prețul de 12,50 lei pe an. Beneficiarii abonamentelor din capitala țării au privilegiul de a primi anumite premii și exclusivitatea lecturii revistei cu o zi în avans: „*Abonații se bucură de premii speciale și primesc* Biblioteca *acasă prin distribuitori, cu o zi înainte de a fi pusă în vânzare*.”[35]

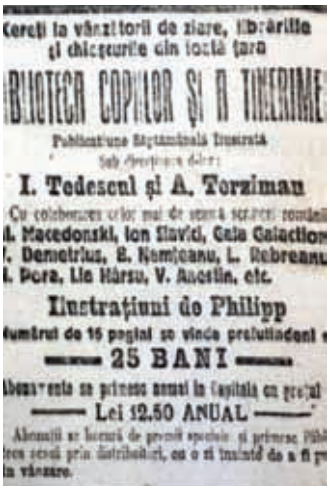

Cereți la vânzătorii de ziare, librăriile
și chioșcurile din toată țara
BIBLIOTECA COPIILOR ȘI A TINERIMEI
Publicațiune Săptămânală Ilustrată
Sub direcțiunea dlor:
I. Tedescul și A. Torziman
Cu colaborarea celor mai de seamă scriitori români
M. Macedonski, Ion Slavici, Cella Delavrancea
I. Demetrius, E. Nemțeanu, L. Rebreanu
I. Pora, Lia Hârsu, V. Anestin, etc.
Ilustrațiuni de Philipp
Numărul de 16 pagini se vinde preliminar
25 BANI
Abonamentele se primesc numai la Capitală cu prețul
Lei 12.50 ANUAL
Abonații se bucură de premii speciale și primesc Pilde
trese acasă prin distribuitori, ce o să înceapă de a fi pu
la vânzare.

Fig. 8. Reclamă la revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, în *„Gazeta Bucureștilor”,* duminică, 2 iunie 1918 (sursa: colecție proprie)

Victor Anestin[36], datorită muncii asidue pe care o depune în scopul popularizării științei, este numit în ziar, pentru a doua oară, „cunoscutul popularizator”, într-un anunț bibliografic al rubricii *Noutăți literare* din data de 3 iunie 1918. El semnează un material despre călătoriile la poli, în numărul 10 al revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, *„excelenta publicațiune săptămânală*”[37], care mai conține și *„un documentat articol* Coșbuc și copiii”[38] de Al. Terziman, continuarea captivantei povestiri *Caramel* din numărul 9, o poveste intitulată *După bătălie*, *„un duios* Cântec de leagăn” de „gingașul poet” B. Nemțeanu. Sunt nelipsite *Jocurile distractive, Pagina Hazlie* de Michiduță care *„completează sumarul bogat al acestui număr, ilustrat ca de obicei de Philips*”[39]. Prețul revistei se menține la 25 de bani.

Noutăți literare

BIBLIOTECA COPIILOR ȘI A TINERIMEI, excelenta publicațiune săptămânală de sub direcțiunea d-lor Tedescul și Terziman, a ajuns la n-rul 10. Acelaș material bine ales caracterizează și acest număr, pus în vânzare astăzi.

Gingașul poet B. Nemțeanu are un duios „Cântec de leagăn". Al. Terziman un documentat articol despre „Coșbuc și copiii", iar cunoscutul popularizator V. Anestin o descriere despre călătoriile la poli. Jocurile distractive, pagina hazlie de Michiduță, continuarea captivantei povestiri „Caramel" și o frumoasă poveste din lumea copiilor „După bătălie", completează sumarul bogat al acestui număr, ilustrat ca de obiceiu de Philips.

Prețul: 25 bani.

Fig. 9. Anunț bibliografic pentru nr. 10 din *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, rubrica *Noutăți literare*, *„Gazeta Bucureștilor”*, luni, 3 iunie 1918 (sursa: colecție proprie)

Numărul 11 din „*instructiva publicație săptămânală*”[40] beneficiază de condiții tehnice ireproșabile, fiind „menit *să atragă luarea aminte a tuturor*”[41]. Unul dintre directorii publicației, I. Tedescul, semnează articolul intitulat *Către cei mici*, iar anunțul bibliografic din ziar prezintă revista cu un conținut format din proză și versuri de o „*diversitate bine ticluită*”[42], prin cuvinte parcă alese special pentru cei mici. Folosirea diminutivelor și epitetelor în descrierea materialul literar, cum ar fi: „povestirea drăgălașă” *Luluța* de „talentatul scriitor” Liviu Rebreanu și *Scrisoare de copil*, „*versuri de o gingășie eterică*” scrise de Alexandru Terziman au rolul de a duce cititorul cu gândul la copilărie și a trezi sentimente calde legate de aceasta.

Peste o săptămână, duminică, 16 iunie 1918, „*Gazeta Bucureștilor”* semnalează, printr-un alt anunț bibliografic, apariția numărului 12 al revistei, la aceeași rubrică *Noutăți literare*, unde poetul George Topârceanu, autor apreciat în epocă datorită „*poeziilor cu umorul fin și satiric din volumele* Parodii originale și Balade vesele”[43], are „*o foarte frumoasă bucată în versuri care e menită să producă o adevărată plăcere estetică tuturor cititorilor, fără deosebire de vârstă*”[44]. Sumarul numărului adună povestiri și poezii de V. Demetrius, I. Tedescul, Al. Terziman, I.Al. Brătescu-Voinești, precum și o traducere după Frații Grimm. Ca de obicei, revista de „*16 pagini mari*”[45], ilustrate de Philips, conține *Pagina hazilie* de Michiduță, hazuri, *Jocuri distractive*, *Concursuri cu premii* etc.

Fig. 10. Pagina *Jocuri distractive*, *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, An. 2, nr. 12, 20 aprilie 1919 (sursa: colecție proprie)

Un ultim anunț bibliografic de la rubrica *Noutăți literare*, care semnalează apariția numărului 13 al revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, scris cu litere îngroșate, titlul cu majuscule, este încadrat de două linii, ca de obicei, semne grafice folosite pentru demarcația anunțului de celelalte și oferirea vizibilității. Astfel, în acest număr al revistei, cititorii găsesc „*contribuții semnate de pene alese*”[46], cum ar fi B. Nemțeanu, cu o „spirituală poezie” *Concertele viitoare*, Nicolae Pora, cu o „povestire antrenantă” intitulată *Mână-Spartă*, Victor Anestin, cu

un „instructiv articol" *Basmul planetei Marte*. Urmează apoi Țiganul isteț de Michiduță, *Piulița magică*, poveste de Carl Pinatt, *Cugetări* și continuarea povestirii *Caramel* etc. Interesant este că, în acest număr, *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* „*deschide o subscripție pentru orfanii de război*"[47].

Cantitativ, studiul colecției cotidianului *„Gazeta Bucureștilor"* relevă că, timp de aproape trei luni, din 27 martie până în 23 iunie 1918, cele 13 numere ale periodicului săptămânal *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* au fost promovate prin 15 anunțuri bibliografice și trei reclame, în rubricile *Informațiuni* și *Noutăți Literare*, ceea ce înseamnă că fiecare număr a beneficiat de cel puțin un anunț bibliografic de promovare și, uneori, de o reclamă.

„Gazeta Bucureștilor" promovează în paginile sale *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, „*menită să delecteze nu numai ochiul celor mici, ci și al adolescenților*", folosindu-se de cuvinte, expresii și imagini, care ating nu numai latura rațională a cititorului, ci și cea emoțională. Conținutul revistei dovedește „*nu numai bunul gust al conducătorilor ei ci și priceperea lor pentru nevoile sufletești ale copiilor și ale tineretului*", fiind inserate și articole de fond, semnate de directorii revistei, cu privire la teatru sau cinematograf. Prin urmare, din punct de vedere calitativ informațiile oferite de anunțurile bibliografice și reclamele din *„Gazeta Bucureștilor"*, din anul 1918, definesc revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* ca având un conținut bogat și diversificat atât din punctul de vedere al genurilor literare, al complexității, cât și adecvării scrierilor la vârsta cititorilor. În completare, „*nenumăratele ilustrații de toată frumusețea*" vin să sporească estetic calitatea revistei. Din ziar publicul află că revista este implicată social, oferind „bonuri de premii" pentru cititori, în vederea procurării de „*cărți ieftine, bune și instructive*" sau desfășurând campanii pentru strângerea de fonduri destinate întrajutorării orfanilor de război.

„Biblioteca copiilor și a tinerimei" în ziarul *„Adevărul"*

Tehnica studiului documentar se aplică rubricilor de profil din *„Adevărul"*, colecțiile 1919, 1920, 1921, iar scopul efectuării lui este identificarea formelor de promovare pentru revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* și analizarea modului prin care se făcea această promovare.

În anul de referință 1919, abia în data de 14 octombrie se identifică în *„Adevărul"* un prim anunț bibliografic cu privire la revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*. Publicul este informat de primirea la redacție a șapte numere „*dintr-o* ***nouă bibliotecă de popularizare***"[48]. „Biblioteca" aceasta cuprinde scrieri de Anton Pan, Al. Russo, C. Stamati, Al. Hașdeu și B.P. Hașdeu, „*o* ***înfățișare a sufletului Basarabiei***"[49] și alte poezii populare din Basarabia, scrise de G. Giuglea. Pledoaria pentru popularizarea culturii prin astfel de publicații continuă astfel: „*România Mare are nevoie de cultură mult mai întinsă și mai bună decât România Veche. De aceea,* ***trebuie să încurajăm din toate puterile bibliotecile și publicațiile de popularizare***.

Biblioteca Basarabiei *este, deci, bine venită. Redactată și condusă de profesori din București, Cluj și Chișinău* ***noua publicație de popularizare este și un simbol al unității patriei noastre***”[50]. *Bibliografia Națională retrospectivă a periodicelor din România* (Tom III, 1919–1924), editată de Academia Română, arată că nu există o altă publicație periodică, tipărită la Chișinău în anul 1919, care să includă în titlu termenul „bibliotecă”, prin urmare așa-numita revistă „*Biblioteca Basarabiei*” nu poate fi decât *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*.

În anul următor, joi, 26 august 1920, un prim anunț bibliografic la rubrica *Viața artistică*, secțiunea *Literatura,* oferă informația că în cursul lunii septembrie, odată cu începerea noului an școlar, va reapărea hebdomadarul aflat sub conducerea lui Alexandru Terziman *„și cu colaborarea celor mai de seamă* scriitori”[51]. În următoarea zi, anunțul bibliografic pentru magazinul ilustrat pentru copii se repetă[52] identic. Peste alte două zile, un alt anunț bibliografic al aceleiași rubrici informează că *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”* *„care va reapărea în septembrie va fi ilustrată de dl. Dragoș*”[53].

Fig. 11. Sigla rubricii *Viața artistică* și anunțul bibliografic pentru revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, secțiunea *Literatura, „Adevărul”*, joi, 26 august 1920 (sursa[54])

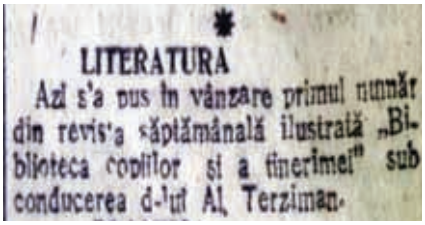
În data de 3 septembrie, un anunț bibliografic adresat cititorilor mai mici ai ziarului, copiilor și tinerilor, spune pe un ton condescendent, parental, că va apărea o revistă ilustrată de cunoscutul artist grafician Dragoș. Și trebuie *„ca nu cumva să scape din vedere că în cursul lunii septembrie apare revista săptămânală ilustrată* «Biblioteca copiilor și a tinerimei» *sub direcțiunea d-lui Al Terziman și cu colaborarea scriitorilor de seamă*”[55].

O dovadă că se insistă pe reapariția revistei este identificarea în cotidianul *„Adevărul”* a trei anunțuri bibliografice cu același conținut, în zilele de 15, 23 și 24 septembrie 1920, care informează că mai este puțin timp până când revista care aduce *„colaborarea d-lor Beldiceanu, Eftimiu, Galaction, Visarion, Eman, Cerbu, Terziman, Ion Pas, Andrei Braniște, dl. Iov și cu ilustrații de Dragoș*”[56] va reapărea.

Promovarea intensă nu se face în zadar, astfel că pe 15 octombrie 1920 publică la rubrica *Viața artistică*, secțiunea *Literatura*, anunțul bibliografic mult așteptat: *„Azi s-a pus în vânzare primul număr din săptămânalul ilustrat* «Biblioteca copiilor și a tinerimei»*, sub conducerea d-lui Al. Terziman*”[57].

Adevĕrul

Combinații guvernamentale | Criteriu consiliului

LITERATURA

Azi s'a pus în vânzare primul număr din revista săptămânală ilustrată „Biblioteca copiilor și a tinerimei" sub conducerea d-lui Al. Terziman.

Fig. 12. Frontispiciul *„Adevărul"* din 15 octombrie 1920 și anunțul bibliografic pentru primul număr al revistei *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, secțiunea *Literatura* (sursa[58])

Odată reapărută, revista este semnalată pe scurt, la începutul lunii noiembrie 1920, printr-un anunț bibliografic: *„A apărut no. 2 din* «Biblioteca copiilor și a tinerimei», *sub conducerea d-lui Al. Terziman*"[59].

La mai bine de un an de la reapariția primului număr, în octombrie 1921, o altă rubrică din *„Adevărul"*, de data aceasta *Cărți – Reviste*, menționează titlul revistei pentru ultima oară, în anul de referință 1921. Cititorii află despre schimbări în conducerea publicației săptămânale, apariția unor nume noi în colectivul redacțional și un nou ilustrator. Anunțul bibliografic informează că *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, editată la Chișinău, se află *„sub direcțiunea d-lor Iov și Al. Terziman, cu colaborarea d-lor Iorga, Dragoslav, Pora, Castrișanu, etc. Ilustrații de Steurer*"[60].

Cărți - Reviste

Biblioteca Copiilor și a tinerimei din Chișinău de sub direcțiunea d-lor Iov și Al. Terziman, cu colaborarea d-lor Iorga, Dragoslav, Pora, Castrișanu, etc.
Ilustrații de Steurer.

Fig. 13. Anunțul bibliografic pentru revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, rubrica *Cărți – Reviste*, *„Adevărul"*, 12 octombrie 1921 (sursa[61])

Din punct de vedere cantitativ, pe parcursul celor trei ani de referință – 1919, 1920, 1921 – se cuantifică în *„Adevărul"* un număr de 10 anunțuri bibliografice (unul în 1919, opt în 1920 și unul în 1921), în rubricile *Viața artistică*, secțiunea *Literatura* sau *Cărți – Reviste*, și nicio reclamă, ceea ce arată că *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* nu a beneficiat de o promovare prea intensă în paginile cotidianului, cu excepția perioadei de reapariție, septembrie 1920, când anunțurile apar aproape zilnic.

Calitativ, anunțurile bibliografice din *„Adevărul"* cu privire la *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* sunt, în general, succinte, au un conținut asemănător, uneori identic, fiind alcătuite numai din text, fără ilustrații sau reclame elaborate. Textul oferă întotdeauna informații despre titlul revistei, folosește uneori cuvinte laudative la adresa redactorilor și prezintă concis

conținutul elaborat prin „*colaborarea celor mai de seamă scriitori*", enumerând doar numele acestora, fără a oferi alte detalii legate de titlurile articolelor sau materialelor publicate. Ziarul acordă în rubricile sale o atenție deosebită ilustrațiilor, menționându-se **îndeosebi** semnatarii acestora din anii 1920, 1921, „domnul Dragoș" și „Steurer".

Concluzii

Cotidienele *„Gazeta Bucureștilor"* și *„Adevărul"*, care constituie obiectul cercetării, aveau, acum 100 de ani, aceleași funcții ca și cele ale presei de astăzi: periodicitate, informau publicul larg despre ultimele evenimente petrecute în societatea românească sau în lume, prin articole cu caracter economic, social, politic, cultural, conțineau ilustrații și rubrici de publicitate pe pagini întregi, fiind de interes pentru un spectru larg al populației.

În același timp, subiectul cercetării, revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, în rubricile de profil din cele două ziare amintite mai sus, întrunește caracteristicile minimale ale unei ediții de popularizare a culturii: cursivitate, apariție constant săptămânală, număr mic de pagini, respectiv 16, preț scăzut și menținut constant la valoarea de 25 de bani. Prețul este mic, având în vedere calitatea conținutului, reputația semnatarilor articolelor, calitatea grafică, dar și inflația, leul scăzând foarte mult după război. Comparativ, în România, un kilogram de pâine înainte de război costa 0,25 lei, iar după război, 2 lei.

Din perspectivă biblioteconomică, publicitatea din perioada Marii Uniri referitoare la o revistă dedicată copiilor și tineretului, realizată în „*ziarul ocupației germane*" („*Gazeta Bucureștilor"*, 1918), poate cel mai important din capitala țării din punct de vedere al ideologiei promovate, și în ziarul românesc cel mai răspândit în teritoriu, cu cea mai îndelungată apariție și cel mai mare tiraj al vremii („*Adevărul"*, 1919, 1920, 1921), de orientare democratică, nu face decât să argumenteze rolul pe care îl avea hebdomadarul *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"* în popularizarea culturii. Revista este amintită în *„Adevărul"* pentru prima dată în anul 1919, „*noua bibliotecă de popularizare*" sau „*noua publicație de popularizare*" fiind „și *un simbol al unității patriei noastre*". Se confirmă, astfel, prezumția inițială, aceea de a putea stabili prin cercetare documentară modul cum publicul larg percepe rolul pe care revista îl avea – acela de popularizare a culturii.

Note

[1] *„Gazeta Bucureștilor"*, an. 2, nr. 466, duminică, 31 martie 1918, p. 2.

[2] *„Adevărul"*. [online]. [Accesat la: 24.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: http://digitool.bibmet.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1553887376302~720&locale=ro_RO&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&application=DIGITOOL-3&forebear_coll=1574&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true

[3] Biblioteca Digitală a Bucureștilor/*Adevărul*. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: http://digibuc.ro/colectii/adevarul-c5194

[4] Corneliu DIMA-DRĂGAN. Constituirea și completarea colecțiilor. În: Elena TÎRZIMAN. *De la biblioteconomie la știința informării. Învățământ biblioteconomic românesc: tradiție și modernitate*. București: Editura Ager, 2005, p. 105.

[5] Biblioteca Academiei Române. *Bibliografia Națională retrospectivă.* [online]. [Accesat la: 24.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: https://biblacad.ro/bnr/pprpag.php?lit=b&&vidT=3&&cod=PPR%20Tom.%20III.&&perioada=1919-1924&&idpub=03_0229a&&titlu=Biblioteca%20Copiilor%20%C5%9Fi%20a%20Tinerimei%20&&val=3&&loc=Chi%C5%9Fin%C4%83u%20&&nr=3&&page=60&&limit=20

[6] Scriitor, jurnalist și traducător de origine evreiască, pe numele său adevărat Itzik Alterzon.

[7] Poet, traducător și publicist de origine evreiască, cunoscut mai ales ca Barbu Nemțeanu, pe numele său adevărat Benjamin Deutsch.

[8] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 462, miercuri, 27 martie 1918, p. 2.

[9] Muzeul Virtual al Unirii. *Manuscrise, tipărituri și documente. Unirea Basarabiei prezentată în ziarul „Gazeta Bucureștilor” din 14 aprilie 1918.* [online]. [Accesat la: 23.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: https://mvu.ro/product/unirea-basarabiei-prezentata-in-ziarul-gazeta-bucurestilor-din-14-aprilie-1918/

[10] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 465, sâmbătă, 30 martie 1918, p. 2.

[11] *Ibidem.*

[12] *Ibidem.*

[13] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 466, duminică, 31 martie 1918, p. 2.

[14] *Ibidem.*

[15] *Ibidem.*

[16] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 472, duminică, 7 aprilie 1918, p. 2.

[17] *Ibidem.*

[18] *Ibidem*.

[19] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 477, vineri, 12 aprilie 1918, p. 2.

[20] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 486, duminică, 21 aprilie 1918, p. 2.

[21] *Ibidem.*

[22] *Ibidem.*

[23] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 487, luni, 22 aprilie 1918, p. 2.

[24] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 497, joi, 2 mai 1918, p. 2.

[25] *Ibidem.*

[26] *Ibidem.*

[27] *Ibidem.*

[28] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 510, vineri, 17 mai 1918, p. 2.

[29] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 511, sâmbătă, 18 mai 1918, p. 2.

[30] *Ibidem.*

[31] *„Gazeta Bucureștilor”*, an. 2, nr. 519, sâmbătă, 25 mai 1918, p. 2.

[32] *Ibidem.*

[33] *Ibidem*.

[34] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 526, duminică, 2 iunie 1918, p. 3.

[35] *Ibidem*.

[36] Autorul volumului *Cum să înveți stelele* (1913), prima lucrare românească destinată cultivării observațiilor astronomice.

[37] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 527, luni, 3 iunie 1918, p. 2.

[38] *Ibidem.*

[39] *Ibidem.*

[40] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 533, duminică, 9 iunie 1918, p. 2.

[41] *Ibidem.*

[42] *Ibidem.*

[43] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 540, duminică, 16 iunie 1918, p. 2

[44] *Ibidem.*

[45] *Ibidem.*

[46] *„Gazeta Bucureștilor”*, an 2, nr. 547, duminică, 23 iunie 1918, p. 2.

[47] *Ibidem.*

[48] *„Adevărul”*, an. 32, nr 10924, marți, 14 octombrie 1919, p. 4.

[49] Referire la lucrarea *Sufletul românesc în Basarabia de astăzi* de Vasile Haneș.

[50] *„Adevărul”*, an 32, nr. 10924, marți, 14 octombrie 1919, p. 4.

[51] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11168, joi, 26 august 1920, p. 4.

[52] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11169, vineri, 27 august 1920, p. 4.

[53] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11170, sâmbătă, 28 august 1920, p. 4.

[54] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11168, joi, 26 august 1920. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: http://digibuc.ro/proxy/?px=aHR0cDovL2RpZ2l0b29sLmJpYm1ldC5ybzo4ODgxL1IvTjM4NzRLVjc1R1Q1NElWNzFUWUFNM0tFOU5FUTk4VkNUSVNFUkc5QlRGNktYMjdUNEktMDIyMjM/ZnVuYz1yZXN1bHRzLWp1bXAtZnVsbCZhbXA7c2V0X2VudHJ5PTAwMDAwNiZhbXA7c2V0X251bWJlcj0wMDIyNzM-mYW1wO2Jhc2U9R0VOMDE=

[55] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11174, vineri, 3 septembrie 1920, p. 2.

[56] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11184, miercuri, 15 septembrie 1920, p. 2; nr. 11191, joi, 23 septembrie 1920, p. 2; nr. 11192, vineri, 24 septembrie 1920, p. 2.

[57] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11209, vineri, 15 octombrie 1920, p. 2.

[58] *„Biblioteca copiilor și a tinerimei*. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: http://digibuc.ro/proxy/?px=aHR0cDovL2RpZ2l0b29sLmJpYm1ldC5ybzo4ODgxL1IvTjM4NzRLVjc1R1Q1NElWNzFUWUFNM0tFOU5FUTk4VkNUSVNFUkc5QlRGNktYMjdUNEktMDU3MzI/ZnVuYz1yZXN1bHRzLWp1bXAtZnVsbCZhbXA7c2V0X2VudHJ5PTAwMDAxMyZhbXA7c2V0X251bWJlcj0wMDIyODEmYW1wO2Jhc2U9R0VOMDE=)

[59] *„Adevărul”*, an 33, nr. 11226, miercuri, 3 noiembrie 1920, p. 2.

[60] *„Adevărul”*, an 34, nr. 11510, miercuri, 12 octombrie 1921, p. 2. Disponibil pe Internet la adresa: http://digibuc.ro/proxy/?px=aHR0cDovL2RpZ2l0b29sLmJpYm1ldC5ybzo4ODgxL1IvTjM4NzRLVjc1R1Q1NElWNzFUWUFNM0tFOU5FUTk4VkNUSVNFUkc5QlRGNktYMjdUNEktMDA4NTk/ZnVuYz1yZXN1bHRzLWp1bXAtZnVsbCZhbXA7c2V0X2VudHJ5PTAwMDAxMCZhbXA7c2V0X251bWJlcj0wMDIyOTQmYW1wO2Jhc2U9R0VOMDE=)

[61] *Ibidem.*

Bibliografie

DIMA-DRĂGAN, Corneliu. Constituirea și completarea colecțiilor. În: TÎRZIMAN, Elena. *De la biblioteconomie la știința informării. Învățământ biblioteconomic românesc: tradiție și modernitate*. București: Editura Ager, 2005, p. 99-121.

„Gazeta Bucureștilor”, colecția 1918.

Referințe web

„Adevărul”, colecțiile 1919, 1920, 1921. [online]. [Accesat la: 24.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: http://digibuc.ro/colectii/adevarul-c5194

Biblioteca Academiei Române. *Bibliografia Națională retrospectivă.* [online]. [Accesat la: 24.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: https://biblacad.ro/bnr/pprpag.php?lit=b&&vidT=3&&cod=PPR%20Tom.%20III.&&perioada=1919-1924&&idpub=03_0229a&&titlu=Biblioteca%20Copiilor%20%C5%9Fi%20a%20Tinerimei%20&&val=3&&loc=Chi%C5%9Fin%C4%83u%20&&nr=3&&page=60&&limit=20

Muzeul Virtual al Unirii. *Manuscrise, tipărituri și documente. Unirea Basarabiei prezentată în ziarul „Gazeta Bucureștilor” din 14 aprilie 1918.* [online]. [Accesat la: 23.06.2021]. Disponibil pe Internet la adresa: https://mvu.ro/product/unirea-basarabiei-prezentata-in-ziarul-gazeta-bucurestilor-din-14-aprilie-1918/

Utilizatorii de informație. Studiu privind dezideratele utilizatorilor structurilor infodocumentare în prezent

Mihaela Maria Agiu
Irina-Natalia Gruia
Ioan Alexandru Nencu
Elena Andreea Robu
E-mail: pr@litere.ro

În societatea contemporană, bibliotecile sunt supuse unor transformări majore, determinate de o serie de factori economici, sociali și tehnologici. Creșterea uriașă a cantității de informație, diversificarea tipurilor de documente și a suporturilor de publicare, precum și a modalităților de acces la informație au condus atât la schimbarea modului în care utilizatorii folosesc bibliotecile, cât și a nevoilor lor.

Scopul cercetării pe care o prezentăm în continuare a fost acela de a ne forma o imagine despre ceea ce doresc utilizatorii de biblioteci astăzi.

Astfel, în calitate de studenți la secția de Științele informării și documentării, din cadrul Facultății de Litere a Universității București, ne putem forma o imagine despre nevoile și comportamentul utilizatorilor pe care îi vom îndruma în calitate de viitori specialiști în științele informării și documentării.

Obiectivele cercetării

Studiul de față și-a propus următoarele obiective:

- analiza nevoilor utilizatorilor bibliotecii;
- identificarea gradului de satisfacție a utilizatorilor față de serviciile oferite debibliotecă;
- identificarea factorilor care pot contribui la creșterea gradului de utilizare a bibliotecii;
- analiza modului în care este percepută biblioteca.

Pentru a atinge aceste obiective, au fost identificate câteva întrebări principale: Care este frecvența utilizării bibliotecilor de către studenți? Care sunt factorii care influențează alegerea bibliotecii ca spațiu de studiu și informare? Care sunt instrumentele folosite pentru regăsirea informației? Care sunt valorile și rolul bibliotecii în societate?

Colectarea datelor

Metoda de colectare a datelor folosită a fost aceea a chestionarului.

Chestionarul (**Anexa 1**) a cuprins un număr de 26 de întrebări cu variante multiple de răspuns și a fost distribuit către un număr de 50 de utilizatori, aceștia înapoind chestionarele completate, cu mențiunea că doi respondenți (4%) au declarat că nu au utilizat niciodată o bibliotecă.

Chestionarul a fost adresat studenților și distribuit în luna noiembrie 2019 unor utilizatori aflați în spațiile cu acces liber din Biblioteca Națională, dar și unor studenți din căminul Facultății de Drept din București sau angajați la unul dintre Call Center-urile companiei E-mag.

Cele 26 de întrebări au fost structurate astfel:

1. Profilul utilizatorului: întrebările nr. 1-3.
2. Utilizarea serviciilor bibliotecii: întrebările nr. 4-21.
3. Valorile promovate de structurile infodocumentare: întrebările nr. 22-25.
4. Sugestii și comentarii – o ultimă întrebare al cărei răspuns implica sugestii, comentarii și recomandări din partea utilizatorilor, pentru bibliotecă și/sau pentru chestionar.

Analiza datelor

Datele colectate au fost analizate, folosind metode statistice, cu ajutorul programului Microsoft Excel. De asemenea, pe baza analizei statistice a datelor au fost generate grafice și figuri.

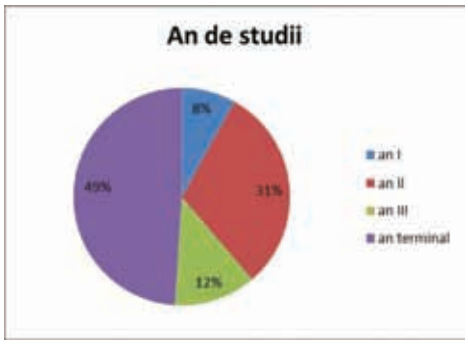
Pentru a face posibilă analiza datelor cu ajutorul tehnicilor statistice, în cadrul fiecărei întrebări a fost alocată o valoare pentru fiecare variantă de răspuns (de la 0 la 11, în funcție de numărul variantelor de răspuns pe care le avea fiecare întrebare).

Profilul utilizatorilor (Î1, Î2, Î3)

Din numărul total de 50 de respondenți, 28 sunt de gen feminin și 22, masculin (Î1).

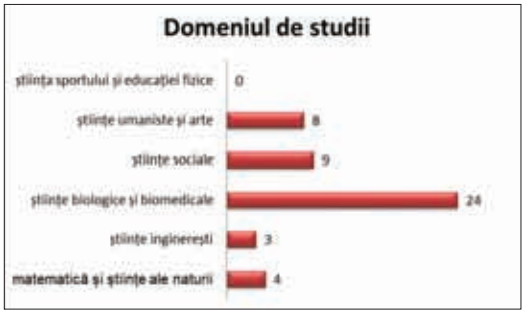
Cea de-a doua întrebare s-a referit la nivelul și anul de studiu: Licență/ Masterat/ Doctorat, anul I/ anul II/ anul III/ an terminal. Majoritatea respondenților urmează studii de licență (83%), iar 17% studii de masterat. Distribuția pe ani de studii este destul de echilibrată, totuși cei mai mulți sunt în anul II (31%) și în an terminal (49%).

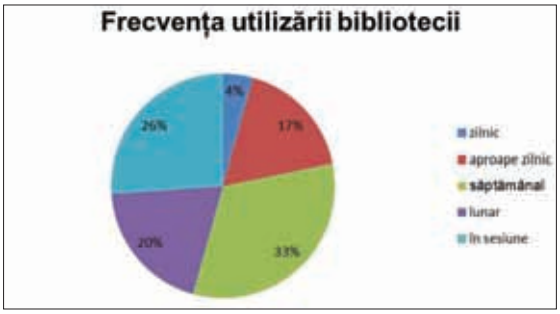
Cea de-a treia întrebare a urmărit aflarea domeniului de studiu al respondenților. Variantele de răspuns au fost stabilite conform nomenclatorului disciplinelor de studii universitare de la Ministerul Educației[1]: matematică și științe ale naturii, științe inginerești, științe biologice și biomedicale, științe sociale, științe umaniste și arte, știința sportului și educației fizice.

Majoritatea respondenților studiază științe biologice și biomedicale (50%), iar următoarele sunt științe sociale (19%) și științe umaniste și arte (17%).

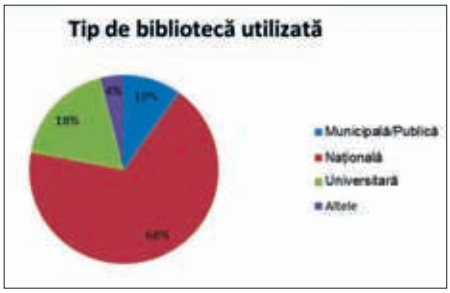

Utilizarea serviciilor bibliotecii (Î4-21)

Cea de-a patra întrebare se referă la frecvența utilizării serviciilor de bibliotecă la sediul acesteia (șase variante de răspuns, de la „zilnic” la „niciodată”). Se poate observa că studenții apelează la bibliotecă destul de des.

Cea de a cincea întrebare se referă la tipul de bibliotecă frecventată, iar răspunsurile arată că cea mai utilizată este Biblioteca Națională (68% dintre respondenți), urmată la distanță mare de biblioteca universitară (18%) și de cea municipală/publică (10%).

Cea de-a șasea întrebare se referă la modul în care utilizatorul a luat cunoștință de serviciile bibliotecii (cu variante de răspuns: „de la prieteni", „de la colegi", „de la profesori", „de pe Internet, „altele"). Răspunsurile arată că cel mai des studenții se informează discutând cu prietenii (49%), cu colegii (27%) sau află de la profesorii lor (16%) și, în mod oarecum surprinzător, cel mai puțin de pe Internet (8%)

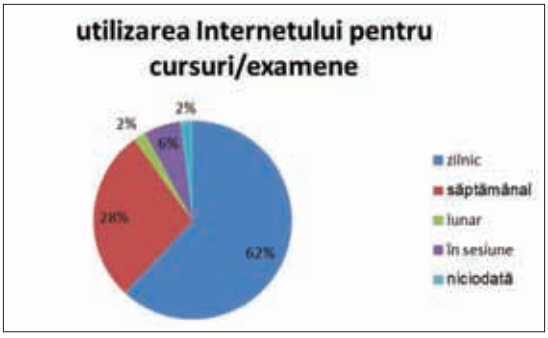

Cea de-a șaptea întrebare se referă la serviciile de bibliotecă folosite de studenți. Serviciul cel mai folosit este cel de acces la Internet (44%), urmat de cel de consultare a documentelor în sala de lectură (28%). Mult mai puțin utilizate sunt serviciile de informare specializate, cum sunt cel de furnizare de bibliografii la cerere (2%), catalogul bibliotecii (6%), accesul la bazele de date full text (8%) și împrumutul la domiciliu (12%).

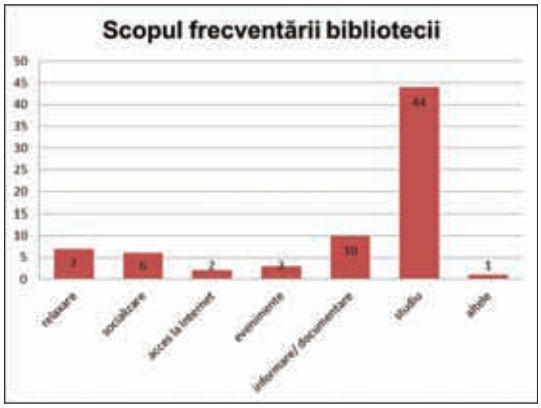

În strânsă relație cu întrebarea anterioară, întrebarea a opta se referă la frecvența utilizării internetului pentru căutarea informațiilor necesare cursurilor/examenelor, la care cei mai mulți respondenți (62%) au răspuns că îl folosesc zilnic.

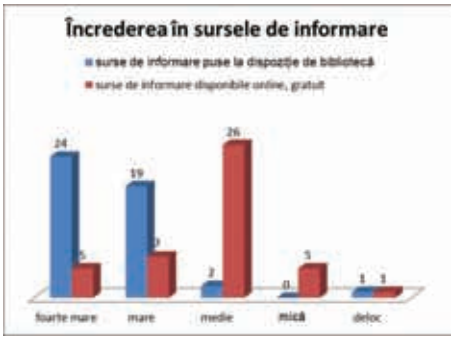
A noua întrebare s-a referit la scopul utilizării bibliotecii și a avut șapte variante de răspuns (de exemplu, „studiu”/„informare și documentare”/„relaxare”/„socializare”). Cei mai mulți dintre respondenți folosesc biblioteca pentru studiu (60%) și informare/documentare (14%), dar și pentru relaxare (10%) și socializare (8%). Într-o mai mică măsură, ei vin la biblioteca pentru a participa la evenimente (4%) sau pentru acces la Internet (3%).

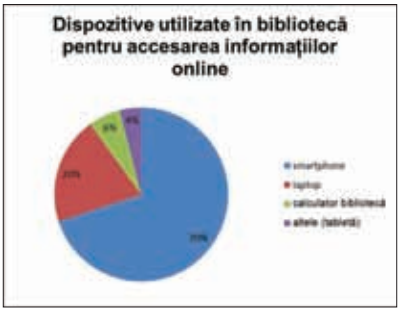
Întrebarea a zecea, cu două variante de răspuns care se exclud, este: „Frecventați mai des biblioteca în perioada examinărilor?”. Credem ca această întrebare este importantă pentru că arată comportamentul infodocumentar al studentului: vine acesta la bibliotecă din plăcere sau din obligație? Răspunsurile arată că, într-adevăr, în perioadele de sesiune 82% dintre respondenți frecventează biblioteca mai des.

Întrebarea a unsprezecea, care se referă la fidelitatea utilizatorului față de bibliotecă, are și ea două variante de răspuns care se exclud. 80% dintre răspunsurile la chestionare sunt „Da”, respondenții fiind fideli unei biblioteci.

Cea de-a douăsprezecea întrebare se referă la încrederea utilizatorului în consultarea surselor de informare, comparând încrederea în documentele puse la dispoziție de către bibliotecă, cu resursele disponibile online, iar variantele de răspuns încep de la „încredere foarte mare” și ajung la „nu am încredere deloc”. Răspunsurile la această întrebare arată că studenții au încredere foarte mare (52%) sau mare (41%) în sursele de informare ale bibliotecii, doar un procent mic (5%) au o încredere medie și foarte puțini au încredere mică sau deloc (2%). În ceea ce privește resursele disponibile online, 59% dintre respondenți au o încredere medie, 16% au încredere mare, 12% au încredere foarte mare, iar 11% au încredere mică. 2% dintre studenți nu au încredere deloc în resursele online.

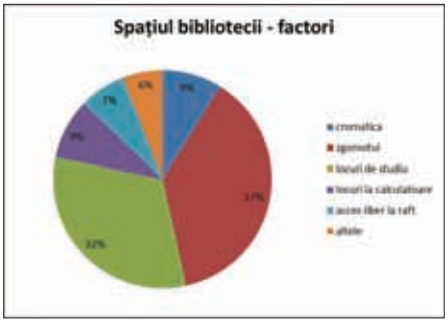

Întrebarea a treisprezecea s-a referit la dispozitivele folosite în bibliotecă de către utilizator, având ca variante posibile de răspuns: „smartphone”, „laptop”, „calculatorul din dotarea bibliotecii”, „altele”. Cel mai folosit dispozitiv este smartphone-ul (70%), urmat de laptop (20%). Puțin utilizate sunt calculatoarele puse la dispoziție de bibliotecă (6%).

Întrebarea a paisprezecea s-a referit la atitudinea personalului bibliotecii, iar cea de-a cincisprezecea, la amplasarea bibliotecii. Atitudinea personalului bibliotecii este foarte importantă pentru 46% dintre respondenți, importantă pentru 36% dintre ei și puțin sau deloc importantă pentru o mică parte dintre respondenți (14%, respectiv 2%). Amplasarea bibliotecii contează, de asemenea, mult (47%) și foarte mult (43%) pentru studenți, și doar pentru 10% dintre ei aceasta nu contează.

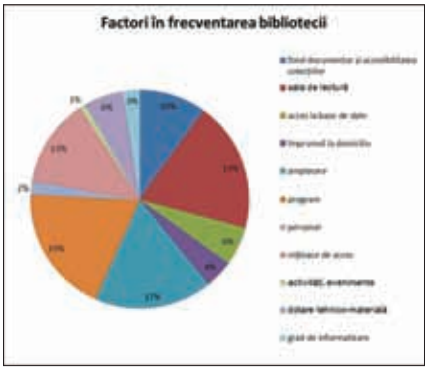
Întrebarea a șaisprezecea se referă la elementele importante pentru utilizatori în spațiul pe care îl oferă biblioteca, printre răspunsuri regăsindu-se: „cromatică", „zgomot", „locuri la mese", „altele".

Răspunsurile studenților arată că elementele cele mai importante sunt cele care asigură un climat de studiu bun – lipsa zgomotului (37%) și numărul de locuri pentru studiu (32%). Mai puțin importante sunt numărul de locuri la calculator (9%), dat fiind că studenții folosesc cel mai mult smartphone-ul și laptopul, cromatica (9%) și accesul liber la raft (7%). La „altele" studenții menționează ambientul termic (temperatura în spațiu), accesul la prize și accesul la rețeaua wi-fi.

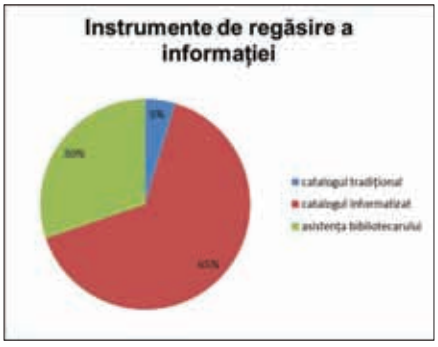
Cea de-a șaptesprezecea întrebare s-a referit la importanța indicatoarelor și a afișajelor din bibliotecă, pe scală de la 1 la 7. Pentru majoritatea studenților afișajele și indicatoarele au o importanță de la medie în sus.

Întrebarea a optsprezecea a încercat să identifice factorul cel mai important în alegerea bibliotecii, cu 11 variante de răspuns, printre care: „fondul documentar și accesibilitatea la colecții", „sala de lectură", „accesul la baze de date", „amplasare", „program", „activități/ evenimente" etc.

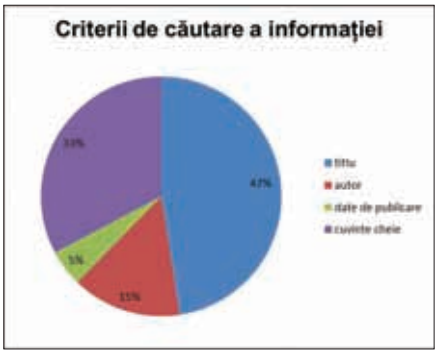

Cei mai importanți factori în alegerea bibliotecii sunt sălile de lectură (19%) și programul cu publicul (19%), urmați de amplasarea bibliotecii (17%) și mijloacele de acces (13%). Mai puțin importante sunt fondul documentar (10%), accesul la baze de date (6%), dotarea tehnico-materială (6%). Gradul de informatizare a bibliotecii (3%), activitățile și evenimentele care au loc în bibliotecă (1%) nu contează pentru mulți respondenți.

Întrebarea a nouăsprezecea se referă la instrumentele folosite de studenți pentru regăsirea documentelor, iar a douăzecea întrebare se referă la criteriile de căutare a documentelor (titlu, autor, date de publicare, cuvinte-cheie). Instrumentul cel mai utilizat este catalogul informatizat (65%), urmat de apelarea la asistența bibliotecarului (30%). Foarte puțini studenți folosesc catalogul tradițional al bibliotecii (5%).

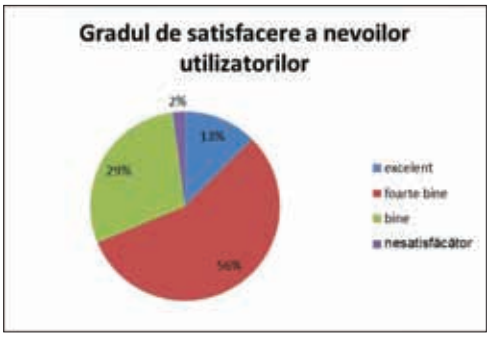

Criteriul de căutare cel mai des folosit este titlu (47%), urmat de cuvinte-cheie (33%).

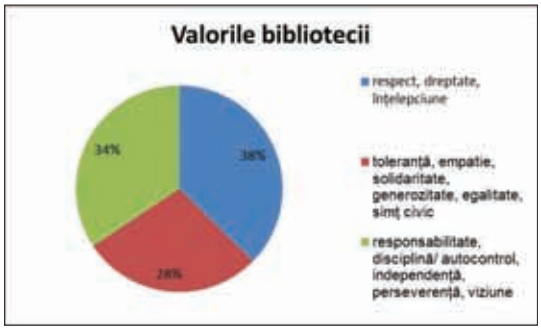
A douăzeci și una întrebare se referă la folosirea serviciului de împrumut interbibliotecar, cu două variante de răspuns care se exclud. Răspunsurile arată că acest serviciu nu este cunoscut: 77% dintre respondenți nu au utilizat acest serviciu.

Întrebarea a douăzeci și doua se referă la gradul de satisfacere a nevoilor utilizatorilor de către bibliotecă și are ca variante posibile de răspuns de la „excelent" la „nesatisfăcător". Majoritatea respondenților apreciază că serviciile bibliotecii răspund nevoilor lor: excelent (13%), foarte bine (56%), bine (29%). Doar 2% dintre studenți le consideră nesatisfăcătoare.

Valorile promovate de structurile infodocumentare (Î23-25)

Prin întrebarea douăzeci și trei ne-am dorit să aflăm ce valori consideră utilizatorii că promovează biblioteca. Printre răspunsuri regăsim: respect, toleranță, generozitate, egalitate, înțelepciune, independență etc. În analiza acestora au fost grupate în trei categorii mai largi. Răspunsurile arată că aceste grupuri de valori sunt distribuite destul de uniform în percepția respondenților. La acestea au fost adăugate și altele, cum ar fi tradiționalismul și cultura.

Întrebarea a douăzeci și patra se referă la importanța bibliotecii pentru dezvoltarea culturală și educațională a comunității, cu răspunsuri de la „foarte important" la „deloc important". Astfel, 56% dintre respondenți consideră că rolul bibliotecii în dezvoltarea culturală și educațională a comunității este foarte important, iar 40% dintre ei spun că este important. Doar 4% dintre respondenți consideră că acest rol este puțin sau deloc important.

Penultima întrebare, a douăzeci și cincea, „Ați recomanda și altor persoane biblioteca și serviciile ei?", are trei variante de răspuns: „da", „nu", „poate". Credem că această întrebare este importantă pentru vizibilitatea structurii infodocumentare și pentru promovarea acesteia în societate. Au răspun „da" 91% dintre respondenți, prin urmare biblioteca este apreciată.

Sugestii și comentarii (Î26)

Ultima întrebare este, de fapt, un îndemn dat respondenților pentru a ne împărtăși sugestii, recomandări și comentarii referitoare la chestionar sau la biblioteca pe care o frecventează. Sugestiile și recomandările studenților care au răspuns la chestionar sunt în acord cu răspunsurile lor la întrebările anterioare, ei propunând o serie de îmbunătățiri ale spațiului de lucru (ambient, temperatură), creșterea dotărilor și a gradului de informatizare (acces la Internet, informatizarea procesului de rezervare a locului în sălile de lectură și de solicitare a cărții dorite) și prelungirea programului pentru public (până la ora 21, deschis și în weekend). Alți utilizatori consideră că fondul de documente este de calitate și în bibliotecă utilizatorul se simte respectat.

Concluzii

În studiul de față ne-am propus să aflăm ce își doresc utilizatorii de biblioteci astăzi. Rezultatele studiului arată că biblioteca este folosită în mare măsură de studenți pentru studiu și informare/documentare. Aceștia apreciază în bibliotecă liniștea, ambientul și condițiile bune de studiu și de informare (acces la Internet, catalogul informatizat), precum și asistența personalului bibliotecii. Mai puțin cunoscute și folosite sunt serviciile de informare specializate ale bibliotecii: acces la bazele de date, posibilitatea de a solicita bibliografii la cerere sau de a folosi serviciul de împrumut interbibliotecar.

Biblioteca este folosită destul de des, dar în mod deosebit în sesiune. Factorii care pot contribui la creșterea gradului de utilizare a bibliotecii sunt cei care se referă la condițiile ambientale (temperatură, liniște, dotări tehnice), programul bibliotecii (extins până la ore mai târzii și în weekend), amplasarea bibliotecii, acces rapid la Internet.

Biblioteca este percepută ca o instituție care are un rol important în dezvoltarea culturală și educațională a comunității, un loc de studiu și de informare și mai puțin un loc unde se desfășoară acțiuni și evenimente care produc zgomot.

Biblioteca este apreciată pentru valorile pe care le promovează în societate, iar documentele pe care le pune la dispoziție utilizatorilor sunt considerate mai de încredere decât cele disponibile gratuit pe Internet.

Anexa 1

Bună ziua! Vă invităm să ne acordați maximum 15 minute pentru completarea acestui chestionar, menționând că răspunsurile vor rămâne anonime. Vă rugăm să răspundeți cât mai sincer pentru o acuratețe a rezultatului final. Puteți bifa mai multe răspunsuri. Prezentul chestionar ne servește ca proiect la Facultatea de Litere, Universitatea București, secția de Științele informării și documentării. Tema de cercetare are titlul „Ce doresc utilizatorii de biblioteci, astăzi?”.

Vă mulțumim pentru timpul acordat,
Echipa (Mihaela, Irina, Alexandru, Andreea)

1. Gen:
a) masculin b) feminin

2. Nivel și an de studii:
a) Licență b) Masterat c) Doctorat d) Altele (Menționați)
a') an I b') an II c') an III d') an terminal

3. Domeniul de studiu actual:
a) matematică și științe ale naturii b) științe inginerești
c) științe biologice și biomedicale d) științe sociale e) științe umaniste și arte
f) știința sportului și educației fizice

4. Cât de des apelați la serviciile bibliotecii deplasându-vă la sediul acesteia?
a) zilnic b) aproape zilnic c) săptămânal
d) lunar e) în sesiune f) niciodată

5. Care este tipul de biblioteca pe care îl frecventați?
a) Municipală/Publică b)Națională c) Universitară d) Altele (Menționați)

6. Cum ați luat la cunoștință de serviciile bibliotecii?
a) de la prieteni b) de la colegi c) de la profesori
d) de pe internet e) alte surse (Menționați)

7. Ce servicii de bibliotecă folosiți?
a) acces internet b) acces la baze de date full-text c) împrumut la domiciliu
d) consultare publicații în sala de lectură e) catalogul bibliotecii
f) servicii personalizate (de exemplu bibliografii la cerere)

8. Cât de des folosiți internetul pentru a căuta informațiile necesare cursurilor/examenelor pe care le urmați/susțineți?
a) zilnic b) săptămânal c) lunar d) în sesiune e) niciodată

9. În ce scop frecventați biblioteca?
a) studiu b) informare și documentare c) relaxare d) socializare e) evenimente
f) acces la internet g) altele (Menționați)

10. Frecventați mai des biblioteca în perioada examinărilor?
a) da b) nu

11. Sunteți fidel aceleiași/acelorași biblioteci?
a) da b) nu

12. Câtă încredere aveți în consultarea următoarelor surse de informare:

	puse la dispoziție de bibliotecă	disponibile on-line, gratuit
Încredere foarte mare		
Încredere mare		
Încredere medie		
Încredere mică		
Nu am încredere deloc		

13. Ce dispozitiv folosiți în bibliotecă, pentru accesarea informațiilor on-line?
a) smartphone b) laptop c) calculatorul din dotarea bibliotecii
d) altele (Menționați)

14. Cât de mult contează pentru dumneavoastră atitudinea personalului bibliotecii?
a) foarte mult b) mult c) puțin d) deloc

15. Dar amplasarea bibliotecii?
a) foarte mult b) mult c) puțin d) deloc

16. Ce elemente contează pentru dumneavoastră, referitoare la spațiul pe care îl oferă biblioteca:
a) cromatică b) zgomot c) locuri la mese
d) locuri la calculatoare e) acces liber la raft f) altele (Menționați)

17. Există în biblioteca pe care o frecventați, indicatoare și afișaje? Scrieți, pe o scală de la 1 la 7, importanța acestora în regăsirea informației:
Notare:

18. Care a fost factorul cel mai important în alegerea bibliotecii pe care o frecventați?
a) fondul documentar și accesibilitatea la colecții b) sala de lectură c) accesul la baze de date
d) împrumut la domiciliu e) amplasare f) program g) personal h) mijloace de acces
i) activități/evenimente j) dotarea tehnico-materială k) gradul de informatizare

19. Ce instrument folosiți pentru regăsirea documentelor?
a) catalogul tradițional b) catalogul informatizat c) asistența bibliotecarului

20. Efectuați căutarea documentelor în funcție de:
a) titlu b) autor c) date de publicare d) cuvinte-cheie

21. Ați folosit vreodată serviciul de împrumut interbibliotecar?
a) da b) nu

22. În ce măsură răspund serviciile bibliotecii nevoilor dumneavoastră?
a) excelent b) foarte bine c) bine d) nesatisfăcător

23. Care credeți că sunt valorile pe care le promovează biblioteca?
a) respect b) toleranță c) empatie/solidaritate d) generozitate e) dreptate f) egalitate g) responsabilitate h) disciplină/autocontrol i) înțelepciune j) independență k) perseverență l) viziune m) simț civic n) altele (Menționați)

24. Credeți că are biblioteca un rol important în dezvoltarea culturală și educațională a comunității?
a) foarte important b) important c) puțin important d) deloc important

25. Ați recomanda și altor persoane (colegi, prieteni, familie) biblioteca și serviciile ei?
a) da b) nu c) poate

26. Aveți comentarii, sugestii, recomandări pentru acest chestionar sau pentru biblioteca pe care o frecventați? (În cazul unui raspuns pozitiv, vă rugăm completați în dreptul rubricii *Mențiuni*. Puteți continua pe verso-ul paginii.)
a) pentru chestionar b) pentru bibliotecă
Mențiuni:

Vă mulțumim pentru timpul acordat.

Note

[1] Ministerul Educației. *Nomenclatorul disciplinelor de studii universitare*. 2017. [online]. [Accesat la: 28.11.2019]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.edu.ro/sites/default/files/ANEXA_1_NOMENCLATOR_2017_2018_3%20febr_2017.pdf

Bibliografie

CORAVU, Robert. *Intermediarul difuz: biblioteca universitară între cultura tiparului și cultura digitală.* Constanța: Ex Ponto, 2012.

COȚOVANU (PESANTEZ POZO), Carmen-Leocadia. *Creșterea vizibilității și rolului bibliotecii în dezvoltarea calitativă a demersului educațional și cultural.* Teză de doctorat. București, 2017.

DEDIU, Liviu Iulian. *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane*. București: Editura ANBPR, 2012.

PORUMBEANU, Octavia-Luciana; MANDEAL, Rodica. *Informația și utilizatorii ei.* București: Editura Universității din București, 2007.

Proiectarea și organizarea clădirilor de bibliotecă

Dr. Adriana-Elena Borună
Șef Serviciu Dezvoltare Instituțională, Biblioteca Națională a României
E-mail: adriana.boruna@bibnat.ro

Roxana Șorop
Șef Birou Resurse Umane și Salarizare, Biblioteca Națională a României
E-mail: roxana.sorop@bibnat.ro

Este aproape imposibil să separăm mental ideea de bibliotecă de cea a spațiului de depozitare, însuși cuvântul însemnând depozit de cărți. În realitate, biblioteca reprezintă un loc de întâlnire a utilizatorului cu informația, iar spațiul trebuie să faciliteze această interacțiune.

Dacă în trecut bibliotecile ocupau clădiri enorme în care puteau fi identificate, cu prioritate, mari săli de lectură și enorme depozite de carte, spații stricte dedicate unei singure funcții, în momentul de față se optează pentru clădiri funcționale care să fie mai mult decât nuclee de depozitare a cunoașterii, însă fără a pierde din vedere acest aspect. Totodată, se optează pentru clădiri care să fie pe placul diverselor categorii de public cu nevoi și cerințe informaționale din ce în ce mai diverse și mai complexe.

Bibliotecile se schimbă rapid în întreaga lume. Oamenii de azi nu mai vin la bibliotecă doar pentru a împrumuta cărți. Mulți dintre ei vin pentru a citi ziare și reviste, pentru a folosi internetul, pentru a lucra sau pentru a-și face temele, pentru a se întâlni, pentru a viziona expoziții sau a participa la un eveniment cultural.

Biblioteca modernă este atât un loc de învățare, studio, cercetare, cât și un loc de petrecere a timpului liber, iar acest lucru se reflectă în modul în care sunt proiectate clădirile de bibliotecă, fie că sunt clădiri nou construite, fie al căror design existent este modificat. Observăm în proiectele noilor clădiri de bibliotecă faptul că este prevăzut mult spațiu pentru expunere și depozitare/conservare a colecțiilor, dar, de asemenea, nu este ignorat nici spațiu pentru diferite activități și pentru studiu. Această tendință poate fi observată în întreaga lume, cu atât mai mult cu cât schimbarea rolului bibliotecii în societate a provocat o cerere semnificativ mai mare pentru noi concepte și idei în organizarea bibliotecilor.

De zeci de ani, clădirile de bibliotecă au reprezentat o materializare a conceptului de bibliotecă specific perioadei în care au fost construite. Aceste concepte se pot observa în suprafețele alocate pentru diferitele funcții ale unei biblioteci, dacă spațiul este deschis sau divizat, sau dacă fluxul de lucru a fost luat în considerare în momentul proiectării clădirii.

Păstrarea liniștii este un exemplu de regulă considerată de mare importanţă în clădirile mai vechi de bibliotecă. Dacă în anii '70, exista ideea unei biblioteci deschise pentru întreaga familie, pe măsură ce nivelul de zgomot a crescut, liniștea a devenit din nou căutată. O clădire nouă de bibliotecă poate fi întruchiparea perfectă a spiritului timpului și a nevoilor societăţii la un moment dat, iar, astăzi, biblioteca înseamnă, mai presus de toate, un refugiu pentru tot ceea ce reprezintă cunoaștere și dezvoltare intelectuală.

Noile forme pe care operaţiunile de bibliotecă le vor îmbrăca sunt imposibil de prevăzut, așa că cel mai bine este ca spaţiul bibliotecii să fie pregătit pentru schimbare, prin construirea de clădiri care pot fi modificate ulterior în funcţie de cerinţe. Și spunem acest lucru deoarece totul în jurul nostru se schimbă. Volumul informațional devine copleșitor, comportamentul, nevoile și cerințele utilizatorilor se schimbă, prin urmare bibliotecile trebuie să se adapteze constant, să se reinventeze, să inoveze pentru a face față acestor schimbări inevitabile și majore.

În prezent, spațiul bibliotecilor trebuie să îndeplinească o serie de caracteristici comune. Sălile de cursuri și alte spaţii similare sunt din ce în ce mai căutate, la fel și spaţiile pentru dezbateri, lansări de carte, ateliere de lectură și cluburi de carte. Uneori spaţiile destinate întâlnirilor și sălile de expoziție oferă membrilor comunităţii oportunitatea de a-și prezenta munca.

Din punctul de vedere al situării geografice, este recomandabil ca bibliotecile să fie ușor accesibile, astfel încât utilizatorii care apelează la ele să nu aibă probleme cu transportul. În plus, trebuie eliminate toate tipurile de bariere arhitectonice pentru ca toți utilizatorii bibliotecii, inclusiv cei cu mobilitate redusă, să aibă acces în clădire.

Arhitectul Faulkner-Brown, cel ce a proiectat mai multe clădiri de bibliotecă, a formulat 10 recomandări generale care pot fi preluate de orice bibliotecă și adaptate în funcție de specificul fiecăreia. Acestea sunt:

1. *Flexibilitate*: structura, facilitățile și serviciile unei biblioteci trebuie să fie ușor adaptabile.
2. *Caracter compact*: să aibă clar definite fluxurile de circulație ale utilizatorilor, ale personalului și ale cărții. Este necesar ca biblioteca să fie văzută ca un tot, format din diferite părți care interacționează permanent între ele.
3. *Accesibilitate*: clădirea unei biblioteci trebuie să fie proiectată astfel încât să faciliteze accesul tuturor din exterior în interior și, odată ajunși în interior, la toate serviciile de bibliotecă. Spațiul de bibliotecă trebuie configurat astfel încât să fie accesibil și pentru persoane cu diferite tipuri de dizabilități: vizuale, de mobilitate, de auz, de vorbire, intelectuale.

Pentru a fi în acord cu nevoile acestora, spațiile fizice trebuie să corespundă unor cerințe:

- deschiderea ușilor să nu fie mai mică de 81 cm, iar pragurile să nu fie mai înalte de 13 cm;
- culoarele trebuie să fie largi și libere, pentru a putea fi utilizate și de persone în scaun cu rotile; trebuie eliminate obiectele proeminente pentru siguranța utilizatorilor cu deficiențe de vedere;

- etajele bibliotecii trebuie să fie conectate printr-o rută accesibilizată de deplasare sau să fie asigurate alte proceduri prin care utilizatorii cu deficiențe de mobilitate să intre în posesia materialelor dorite;
- să existe rampe sau lifturi ca alternativă pentru scări. Lifturile trebuie să aibă semnale auditive și vizuale pentru etaje. Comenzile ascensoarelor trebuie să fie marcate cu caractere mari, în Braille sau cu caractere embosate. De asemenea, acestea trebuie amplasate astfel încât persoanele ce folosesc scaune cu rotile să ajungă cu ușurință la ele;
- să existe toalete accesibilizate pentru persoane în scaun cu rotile; acestea să fie semnalizate și marcate corespunzător;
- birourile de relații cu publicul, cum ar fi cele de împrumut și returnare a documentelor, să fie construite astfel încât să fie accesibile pentru persoanele în scaune cu rotile;
- întregul spațiu să fie semnalizat și marcat corespunzător prin indicatoare scrise cu caractere mari și în culori contrastante. De asemenea, rafturile trebuie să poarte etichete vizibile și în format Braille;
- să fie dotate cu dispozitive de telecomunicații pentru persoane cu deficiențe de auz;
- să se asigure protecții auditive, cabinete idividuale de studiu pentru utilizatorii care sunt distrași de zgomot și mișcare sau care au nevoie de echipamente speciale și de asistență;
- calculatoarele trebuie să fie dotate cu tehnologii asistive.

4. Posibilitatea de a se extinde: trebuie să fie posibilă creșterea viitoare a clădirii cu costuri reduse.
5. Varietate atât a colecțiilor, cât și a serviciilor.
6. Organizare, astfel încât orice utilizator să găsească tot ceea ce are nevoie.
7. Confort, astfel încât să atragă și să fidelizeze utilizatorii. Confortul trebuie să fie vizual, acustic, fizic și psihologic.
8. Mediu ambient constant: acest lucru este necesar pentru a oferi un mediu propice de lucru, studiu sau cercetare.
9. Siguranță atât pentru utilizatori, cât și pentru angajați și colecții.
10. Economie: trebuie să poată fi întreținută și renovată cu costuri reduse.

Primul pas în planificarea construcției/reabilitării unei clădiri de bibliotecă este reprezentat de pregătirea, de către bibliotecar, a unui raport în care se fundamentează construirea/reabilitarea bibliotecii. Odată identificată necesitatea realizării proiectului, se trece la proiectarea facilităților pe care trebuie să le ofere clădirea. Abia în momentul acesta intervine arhitectul, pentru a oferi soluții tehnice pentru necesitățile identificate de bibliotecar.

Colaborarea dintre bibliotecar și arhitect este fundamentală, din aceasta rezultând proiectul care trebuie să fie clar și detaliat. În proiect, se vor specifica:

- facilități fizice, inclusiv organizarea spațiilor interioare;
- instalația electrică și rețeau informatică;
- securitatea clădirii: sisteme antifurt, precum și împotriva incendiilor;

- sistem de încălzire și răcire;
- mobilier;
- sistem de iluminare;
- sistem de semnalizare a clădirii.

Din punctul de vedere al organizării interne a clădirii, este recomandabil să avem în vedere existența mai multor tipuri de spații:

1. *Spații pentru utilizatori*: vor exista trei zone clar diferențiate astfel:
   - prima va fi destinată serviciilor care presupun un trafic mai mare al utilizatorilor și care generează mai mult zgomot ambiental. Această zonă este denumită zonă zgomotoasă sau caldă și include servicii de înscriere cititori, de împrumut și fotocopiere și de referințe;
   - a doua zonă este destinată serviciilor de acces general la cataloagele de bibliotecă, dar și la zona multimedia; aceasta nu generează un nivel ridicat de zgomot, fiind o zonă intermediară;
   - cea de a treia zonă, numită și zona rece, va fi cea mai izolată, în aceasta situându-se sălile de lectură, dar și sălile destinate cercetătorilor.
2. Spații pentru personalul bibliotecii: este necesar să fie diferențiată o zonă destinată angajaților bibliotecii, personalului de specialitate și cel administrativ.
3. Spații destinate fondului/colecțiilor bibliotecii.

În distribuirea spațiului, nicio bibliotecă nu se va baza exclusiv pe un singur criteriu. În proiectarea clădirii, bibliotecarul va trebui să țină cont de fondul de bibliotecă (dacă va fi în acces liber la raft sau organizat în depozite) și de serviciile pe care le va oferi biblioteca și care necesită o suprafață mai mare.

În proiectarea clădirii de bibliotecă, trebuie acordată atenție, în egală măsură, tuturor zonelor, de la intrare și până la spațiile de depozitare a documentelor.

Zona de acces, pentru că reprezintă zona care le oferă utilizatorilor prima imagine despre bibliotecă, va trebui să fie una atractivă și prietenoasă. Aici utilizatorul va primi primele informații de care are nevoie pentru a putea folosi serviciile bibliotecii și de aceea în acest loc va trebui să găsească toate informațiile, pentru a se descurca cu cât mai puțin ajutor. De asemenea, în acest spațiu trebuie puse la dispoziția utilizatorului informații despre colecții și servicii, pe care le va găsi în ghiduri, broșuri, buletine informative etc. În acest sens, trebuie prevăzute următoarele: birou de informații generale; dulapuri și garderobă; toalete; mașini automate pentru alimente și băuturi calde și reci; o zonă de odihnă, cu fotolii confortabile și mese joase, unde utilizatorii pot avea o conversație relaxată; spații expoziționale, dar și spații pentru organizare de evenimente culturale, dacă vorbim despre o bibliotecă publică.

Zona serviciilor de bibliotecă trebuie proiectată/amenajată ținând cont de caracteristicile utilizatorilor. Zona pentru copii va fi amenajată departe de sala de lectură, pentru ca activitățile copiilor să nu-i deranjeze pe ceilalți utilizatori. Aceasta trebuie sa fie un spațiu vesel, luminos și dotat cu mobilier adaptat acestor vârste.

Zona de acces la cataloagele bibliotecii va fi amplasată în apropierea intrării, deoarece este o zona cu mult trafic și acest lucru îi poate deranja pe ceilalți utilizatori. Serviciile de referințe bibliografice și împrumut interbibliotecar pot fi oferite tot în această zonă sau în apropierea ei. Este indicat să existe un spațiu de informare la care personalul de referință să se ocupe de nevoile de informații ale utilizatorului. Aici pot fi instalate computere, pentru ca utilizatorii să poată consulta catalogul OPAC, bazele de date și Internetul.

Sălile de lectură: orientarea lor este foarte importantă, deoarece lumina contribuie la confortul utilizatorilor care consultă documente. Este recomandabil ca sălile să fie orientate spre sud, însă să se evite încălzirea excesivă, pentru a nu creea disconfort utilizatorilor. Organizarea fondurilor de documente depinde în mare măsură de mărimea sălilor de lectură.

Depozit: în majoritatea cazurilor, cea mai mare parte a colecției unei biblioteci este păstrată în depozite, care pot fi împărțite în funcție de caracteristicile fondurilor pe care le dețin. Este important de știut ce tip de rafturi se vor folosi pentru a ști cum se vom dispune în clădire, deoarece trebuie să se țină cont de greutatea pe care o poate suporta podeaua depozitelor.

Săli speciale: în bibliotecile nou create, se acordă o mare importanță acestui tip de spațiu, datorită apariției documentelor în formate noi, dar și ca urmare a dezvoltării noilor tehnologii informaționale și introducerii acestora în biblioteci. Acestea pot fi:

- săli de lucru în grup, unde utilizatorii pot lucra fără să-și facă griji că îi deranjează pe alți utilizatori;
- cabinete individuale pentru cercetători, cu acces la internet și în care își pot lăsa materialele de studio, după efectuarea rezervării corespunzătoare;
- sală specifică pentru consultarea documentelor de colecții speciale (manuscrise, incunabule, cărți rare etc.) care nu numai că nu pot fi împrumutate, dar trebuie consultate sub supraveghere;
- sală audiovizuală, unde pot fi vizionate diapozitive, microfilme sau orice tip de material audiovisual;
- sală de instruire a utilizatorilor, necesară pentru ca utilizatorii să cunoască ce servicii oferă biblioteca și să se familiarizeze cu acestea.

În prezent, sălile și, în general, spațiile de lectură nu și-au pierdut deloc din importanță. Acestea, precum și sălile pentru grupurile de lucru, sunt solicitate în mod permanent în biblioteci.

În viitor, bibliotecile vor trebui să aloce tot mai mult spațiu pentru petrecerea timpului liber și pentru sprijinirea comunității. Nici cafenelele nu trebuie uitate, în ziua de azi este greu de imaginat o bibliotecă fără cafenea.

Colecțiile de bibliotecă se află într-o etapă interesantă din punctul de vedere al spațiului în care se păstrează. De ceva timp acesta s-a extins dincolo de zidurile bibliotecii. Colecțiile erau odată inima și sufletul unei biblioteci, într-un sens aproape fizic, utilizatorii aveau acces numai la documentele depozitate într-o singură clădire. Informațiile cu privire la

toate documentele bibliotecii se găseau pe fișele din cataloagele tradiționale și era dificil să obții informații referitoare la documente disponibile în alte biblioteci. Clădirile de bibliotecă erau construite ținând cont de această situație.

Cataloagele electronice de bibliotecă, disponibile acum online și care cuprind un volum mare de documente tot mai variate, împreună cu creșterea mobilității în rândul utilizatorilor bibliotecii au schimbat complet imaginea bibliotecilor. Internetul, factor esențial în această nouă situație, în plus față de toate celelalte calități pe care le are, este și un depozit imens de cunoaștere.

Există deja modele bine stabilite pentru adaptarea operațiunilor bibliotecilor tradiționale la era digitală. Bibliotecile achiziționează drepturile de utilizare pentru documentele foarte scumpe, pe care utilizatorii nu și le pot permite. Există deja disponibil un număr mare de astfel de documente care, în general, se pot consulta numai în bibliotecă, în acest caz fiind necesar să se asigure posturi de lucru în acest scop.

Cu toate acestea, în pofida existenței Internetului, numărul de documente pe suport fizic este în continuă creștere. În același timp, spațiul necesar bibliotecilor pentru depozitarea lor a ajuns și el la un nivel maxim acceptat. Această situație forțează aplicarea în biblioteci a unor politici mai stricte ca oricând în privința extinderii colecțiilor și a unor criterii extrem de selective în ceea ce privește achiziția de documente. Această stare de fapt a adus o schimbare și în concepția bibliotecilor: colecțiile au ajuns să fie privite dintr-o perspectivă nouă, de tip rețea, adică o bibliotecă nu trebuie să dețină toate documentele în propria colecție, ci ele pot circula în afara bibliotecii sau între grupuri de biblioteci publice, dacă este necesar.

Cataloagele online de bibliotecă au mărit considerabil gradul de cunoaștere a colecțiilor unei biblioteci. Căutările în cataloagele online au impulsionat extraodinar cererea unor documente și a unor materiale, care erau mai puțin cerute până acum. Din punctul de vedere al bibliotecilor, efectul combinat al factorilor de mai sus, cu privire la necesitatea spațiului de bibliotecă, este clar: pe măsură ce documentele au o circulație mai mare, este nevoie de mai mult spațiu pentru logistică și echipamente.

O altă abordare observăm și în cazul organizării spațiilor de depozitare a documentelor, rafturile compacte, amplasate la distanțe mici unul de altul, începând să fie deja de domeniul trecutului. Bibliotecile de azi trebuie să aibă spațiu suficient pentru a putea expune anumite documente interesante aflate în colecțiile lor.

În viitor, bibliotecile, dar și alte instituții de cultură, ar putea adopta noi roluri, în special în orașe. În Viena și Rotterdam, de exemplu, bibliotecile principale au contribuit la îmbunătățirea statutului social al unor cartiere sărace.

Se poate spune că lumea virtuală a influențat mult și clădirile de bibliotecă, întrucât colecțiile virtuale se extind astăzi dincolo de granițele fizice ale bibliotecilor. Oamenii educați și interesați de cultură au nevoie de spații publice în care valoarea a ceea ce se găsește acolo este mai importantă decât cea comercială. Bibliotecile sunt exemple bune în acest sens.

Deși bibliotecile publice se află în momentul de față sub o puternică presiune economică, o concepție nouă, interesantă, este în plină desfășurare. Pe plan internațional, există un interes tot mai mare privind utilizarea bibliotecii ca factor dinamic în dezvoltarea urbană. Se poate spune chiar că bibliotecile, clădirile de bibliotecă, se află într-o perioadă de renaștere.

Bibliotecile acționează ca o forță motivantă în dezvoltarea urbană. De exemplu, Biblioteca Publică din Seattle, o realizare spectaculoasă a arhitectului Rem Koolhaas, a devenit un simbol pentru oraș și, în același timp, un loc deosebit și atractiv pentru întâlniri publice.

Fig. 1. Biblioteca publică din Seattle

În Amsterdam noua Openbare Bibliotheek, cu cei peste 6.000 de vizitatori pe zi, acționează ca un spațiu social extrem de atractiv în noul cartier Oesterdok.

Fig. 2. Biblioteca Openbare din Amsterdam

Iar în Elsinore, Danemarca, noua bibliotecă publică face parte dintr-un ansamblu cultural hibrid (Elsinore Culture Yard) care, împreună cu alte oferte culturale, contribuie la revitalizarea fostului port industrial din zonă. Aceste biblioteci, dar și multe altele, pot fi văzute ca importante forţe de motivare în dezvoltarea urbană.

Fig. 3. Elsinore Culture Yard

Modalități de stabilire a punctelor de acces pentru autorii din spațiul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord

Drd. Lefter Mădălina
Biblioteca Națională a României
Serviciul Prelucrarea Bibliografică a Colecțiilor, Biblioteca Națională a României
E-mail: madalina.lefter@bibnat.ro

Diversitatea lingvistică în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord este o parte consitentă a tezaurului cultural al Europei. Este matricea care a dat lumii o limbă globală – limba engleză. Pe de-altă parte, tocmai această diversitate reprezintă o continuă provocare pentru biblioteconomie, în dezideratul ei universal de uniformitate în înregistrările bibliografice. În cele ce urmează, vom încerca o prezentare succintă a limbilor vorbite în Regatul Unit, cu exemple în ceea ce privește modalitatea de înregistrare a acelor nume de persoană care pot pune probleme bibliotecarilor. Vom acorda o atenție specială nu doar anumitor nume de persoană din limba engleză, ci și unor exemple din limbile tradiționale: gaelica irlandeză, gaelica scoțiană și galeză. În ultimii ani, pe fondul accentuării discursurilor naţionaliste, încurajate și de Brexit, idiomurile tradiţionale au cunoscut un reviriment notabil, iar particularitățile structurale și ortografice ale numelor de persoană în aceste limbi sunt chestiuni de care trebue să ținem cont în realizarea punctelor de acces.

Uniformitatea în descrierea bibliografică este o preocupare continuă a experţilor în biblioteconomie și a forurilor internaţionale. Eforturile IFLA de a crea noi instrumente de lucru au fost în permanenţă provocate atât de tendinţele fiecărei culturi de adaptare a standardelor la specificul limbii vorbite (uneori în detrimentul uniformităţii), cât și de diversificarea nevoilor structurilor info-documentare în condiţiile impuse de societatea informaţională.

Ne vom ocupa în cele ce urmează de modalitățile de înregistrare în bazele de date a anumitor tipuri de nume de autori persoană fizică din spațiul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, precum și de uzanțele actuale în stabilirea punctelor de acces autorizate care reprezentintă aceste entități. Am ales aici doar câteva cazuri interesante de nume persoană fizică, ale căror structuri pot pune dificultăți în aplicarea regulilor; unele sunt excepții, iar altele par a nu-și fi găsit încă o formulă permisivă specificității istoriei lor. O prezentare riguroasă, mult mai amplă a tuturor tipurilor de nume, cu exemple numeroase va constitui un capitol separat al *Ghidului Național de Catalogare*, aflat încă în atenția și responsabilitatea grupului de lucru, constituit la nivel național din specialiști ai biblioteconomiei românești.

Cele mai recente reguli pentru realizarea formelor autorizate pentru numele de persoane, provenind din Regatul Unit, datează din 1996, sunt updatate în 2016[1] și se află publicate pe site-ul IFLA, dovedindu-se încă instrumente utile în stabilirea punctelor de acces autorizat și în controlul de autoritate. O citire atentă a acestor documente relevă, însă, problemele pe care le poate întâmpina controlul bibiografic universal într-un spațiu al diversității culturale prin excelență, cu specificități lingvistice numeroase, determinate de istoria și de climatul socio-politic ale fiecăreia dintre țările care alcătuiesc Regatul Unit: Anglia, Irlanda de Nord, Scoția și Țara Galilor.

A. Limba engleză

În decursul unui mileniu, procesul de anglicizare a diminuat ariile de răspândire a limbilor tradiționale până la dispariție chiar, în anumite perioade de timp (cazul limbii gaelice irlandeze). Limba engleză a fost impusă de cuceritorii anglo-saxoni și apoi de ceea ce urma să devină una dintre cele mai puternice monarhii ale lumii. Industrializarea, modernizarea vieții sociale, economice, politice și culturale, toate sub semnul limbii progresului, i-au adunat pe oameni în zonele urbane, unde administrațiile au și impus-o. Așa a devenit principala limbă a longevivului Imperiu Britanic, s-a înrădăcinat în fostele colonii, unde engleza a și rămas limbă oficială. Este a treia limbă vorbită de nativi pe glob (după spaniolă și chineză) și prima limbă străină vorbită în întreaga lume, o „lingua franca" a timpului nostru.

Monarhia britanică aduce lingvisticii și biblioteconomiei o paletă bogată de nume de persoane, cu structuri pe care le-a determinat însăși istoria Regatului. Pe lângă numele obișnuite, în componența cărora intră prenumele și numele de familie (simple/compuse, cu/fără prefix), limba engleză etalează și o somptuasă galerie de nume care conțin titluri nobiliare; vorbim despre suverani, despre titlurile specifice Casei Regale, singurele rămase ereditare, despre titlurile nobiliare dobândite și despre titlurile de noblețe conferite de Casa Regală sau de Lege, în anumite condiții sau circumstanțe. Ba mai sunt și cei care renunță la un titlu nobiliar în favoarea unei alte complicități a societății.

Într-o înregistrare corectă a unui nume de persoană, conform Principiilor Internaționale de Catalogare, ICP, secțiunea 5.3.4.1 „Forma numelui de persoane ca punct de acces autorizat", trebuie să ținem cont de regula: „*atunci când un nume al unei persoane este alcătuit din mai multe cuvinte, elementul de intrare ar trebui să respecte convențiile țării și ale limbii asociate cel mai adesea cu acea persoană, așa cum se găsește pe manifestările lucrărilor persoanei ori în sursele de referință*"[2].

Iată câteva siuații în care trebuie să fim atenți când vine vorba de crearea punctului de acces la numele de persoană din limba engleză:

- Numele suveranilor conțin: prenume, un număr sau nu, titlul și numele statului/ regatului. Se înregistrează la prenume, cu intrare în ordine directă, urmat de număr, titlul suveran calificativ și de anii de viață.
- Prinți și prințese pot fi doar descendenții suveranilor și doar partenerul de viață al Reginei a purtat titlul de Prinț Consort, ceea a precedat, până la finalul vieţii, orice alt titlu mai purtase: de exemplu, Duce de Edinburgh, Conte de Merioneth și Baron Greenwich. Tot așa, astăzi, cea de-a doua soţie a lui Charles al III-lea, Camilla Rosemary Shand (ulterior, Parker Bowles), este Regină Consoartă a Regatului Unit, chiar dacă în trecut a deţinut și alte titluri nobiliare: Ducesă de Cornwall, Ducesă de Rothesay, Contesă de Chester.

Ceilalți membri ai casei regale mai pot purta titluri de duci, ducese, marchizi/e, baroni.

Tabelul 1.

Element	Tip	Element de intrare	Ex. pe resursă	Ordinea elementelor	UNIMARC/A	MARC 21/A
Nume personal însoțit de titlul regal	Prefix, prenume și număr	Prenume	Queen Elizabeth I	Elisabeta I, regină a Angliei	200 #0 $a Elisabeta $d I $c regină a Angliei $f 1533–1603	100 0# $a Elisabeta $b I, $c regină a Angliei $d 1533–1603
			Queen Elizabeth II	Esabeta a II-a, regină a Marii Britanii	200 #0 $a Elisabeta $d II $c regină a Marii Britanii $f 1926–2022	100 0# $a Elisabeta $b II, $c regină a Marii Britanii $ d 1926–2022
	Prefix pentru rang, prenume, titlu nobiliar	Prenume	Prince Philip, Duke of Edinborough, Duke of Marioneth, Baron Greenwich	Philip, prinț, consort al Elisabetei II, regină a Marii Britanii	200 #0 $a Philip $c prinț consort al Elisabetei II $c regină a Marii Britanii $f 1921–2021	100 0# $a Philip, $b prinț consort al Elisabetei a II-a, regină a Marii Britanii $d 1921–2021
		Prenume	Prince Harry of Widsor	Harry, prinț, duce de Sussex	200 #0 $a Harry $c prinț $c duce de Sussex $f 1984–	100 0# $a Harry, $c prinț, duce de Sussex $d 1984–

Și dacă așa ar arăta ordinea elementelor principale într-o înregistrare de autoritate, conform regulilor AACR2R, consultarea cataloagelor online ale marilor biblioteci din Europa prezintă lucrurile diferit. De pildă, la British Library și, normal, la Library of Congress, exemplele de mai sus urmează întocmai aceste configurații. La Biblioteca Națională a Franței (BnF) însă punctul de acces autorizat pentru Prințul Harry nu are în componență decât calificativul pentru rang, „prince", urmat de anul nașterii, fără titlul nobiliar, aceste informații fiind disponibilizate de câmpurile pentru note. La fel, în cazul Prințului Philip. Punctul de acces are intrare la prenume, însă calificativul este „duc d`Edimbourg" , nu acela de „Prinț consort al Reginei Elisabeta II...". La fel văd lucrurile și Biblioteca Națională a Olandei, precum și Biblioteca Națională a Elveției. O posibilă explicație a acestor diferențe ar fi aceea că, în anumite țări, titlurile nobiliare sunt privite... neuniform. Iată, de pildă, cum arată fișierul de autoritate al BnF:

00 cx a22 45
001 FRBNF120163575
003 http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb12016357w
005 20210514
010 .. $a 0000000109301502 $2 ISNI $d 20150313
039 .. $o OPL $a 009403390 $z AMA
039 .. $o OPL $a 002673294 $z APP
039 .. $o OPP $a 10121071 $d 20171130
039 .. $o OPP $a 11280770 $d 20171130
100 .. $a 19840420afrey50 ba0
101 .. $a eng
102 .. $a GB
103 .. $a 19210610 20210409
105 .. $a a
106 .. $a 010
120 .. $a b
152 .. $c 2
200 .| $7 ba0yba0y $8 frefre $9 1 $a Philippe $f 1921-2021 $c duc d'Édimbourg
300 |. $a Époux de la reine Elizabeth II d'Angleterre
400 .| $7 ba0yba0y $8 fre $9 $a Philippe de Grèce
400 .| $7 ba0yba0y $8 fre $9 $a Philippe de Grèce et de Danemark
400 .| $7 ba0yba0y $8 fre $9 $a Philippe d'Édimbourg
400 .| $7 ba0yba0y $8 fre $9 $a Mountbatten $b Philip
400 .| $7 ba0yba0y $8 fre $9 $a Edinburgh $b Philip duke of
700 .| $7 ba0yba0y $8 freeng $9 0 $a Philip $f 1921-2021 $c duc d'Édimbourg

801 .. $a FR $b FR-751131015 $c 20210514

810 .. $a L'attelage de compétition / par S. A. R. le duc d'Édimbourg, 1984

810 .. $a Intern. WW, 1990-1991 : Edinburgh, HRH The Prince Philip duke of, Earl of Merioneth and Baron Greenwich of Greewich, Prince of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland $a GDEL $a Monde, 2021-04-11/12

815 .. $a BN Cat. gén. 1970-1979 [3]

Moartea Reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii a atras și schimbări ale titlurilor în descendența regală. Astfel, Prințul Moștenitor Charles, Prinț al Țării Galilor, devine Charles al III-lea, Rege al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, urmat în linie de Prințul William care poartă vechiul titlu al tatălui său. Nu toate bibliotecile regăsite în Viaf au procesat modificările survenite decesului ultimei Regine, astfel încât vom găsi o varietate de forme preferate atât pentru moștenitorul direct, cât și pentru cei doi fii ai acestuia.

Charles 1948-.... prince de Galles
Carlos, Príncipe de Gales, 1948-
Charles, prince de Galles, 1948-

Charles III, King of Great Britain, 1948- [4]

Mai sunt câteva titluri nobiliare la care trebuie să fim atenți. Le vom întâlni când vine vorba de personalități sau de personaje care aparțin trecutului, iar în alcătuirea punctului de acces trebuie să ținem cont de mai multe elemente pentru dezambiguizare. Sunt și cazuri în care persoana poate avea mai multe nume de familie incluse în titulatură: de exemplu, „Sara Jennings Churchill, Duchess of Marlborough". Dacă numele inclus în titlul nobiliar este cel mai cunoscut, cel mai des întâlnit, înregistrarea are loc la acel nume, urmat de prenume, nume de familie și apoi de sintagma care desemnează rangul. Ducii regali apar frecvent în această formă.

Tabelul 2

Elemente	Tip	Element de intrare	Ex pe resursă	Ordinea elementelor	UNIMARC/A	MARC 21/A
Titlu nobiliar în care numele este cel mai cunoscut	Prenume, nume, titlu nobiliar	Numele din titlul nobiliar	Sara Jennings Churchill, Duchess of Marlborouogh	Marlborough, Sara Jennings Churchill, Duchess of	200 #1 $a Marlborough $b Sara Jennings Churchill $c ducesă de $f 1660–1744	100 1# $a Marborough, Sara Jennings Churchill, $c ducesă de $d 1660–1744

În plus, trebuie știut că, în tradiția britanică, numele dublu de familie este destinat, de obicei, prezervării unei moșteniri. Se întâmpla în cazul familiilor fără descendenți direcți de sex masculin care să poarte numele. Astăzi, doar titlurile suveranilor și ale descendenților lor sunt ereditare, celelalte, nu. Numele de nobil ereditar care a renunțat la titlu se înregistrează la numele de familie, fără a menționa vechiul titlu decât ca notă și nu drept calificativ în forma autorizată. Pentru numele persoanelor care au renunțat la anumite titluri și, ulterior, și-au asumat noi apartenențe nobiliare, înregistrarea are loc la numele de familie care face parte din noul titlu nobiliar, după cum urmează:

Tabelul 3

Ex. pe resursă	Element de intrare	Ordinea elementelor	UNIMARC/A	MARC 21/A
Alec Douglas-Home, Lord Home of the Hirsel	Numele din noul titlu	Home of the Hirsel, Alec Douglas-Home, baron	200 #1 $a Home of Hirsel $b Alec Douglas-Home $c baron $f 1903–1995	100 1# $a Home of Hirsel, Alec Douglas-Home, $c baron $d 1903–1995

Numele nobililor britanici sunt uneori însoțite și de elemente care nu pot compune forme autorizate.

1. nume formate doar dintr-un cuvânt care desemnează un rang, legat de denumirea unui loc prin particula „of" nu sunt acceptate ca punct de acces și nici nu apar în descriere: de exemplu, *Master of Falkland, Bishop of Liverpool*. În cazul acestora, trebuie consultate alte materiale de referinţă, pentru indentificarea prenumelor și a numelor;
2. prefixele *Lord* și *Lady* folosite în formulele de adresare în loc de titlurile nobiliare Marquess, Earl, Viscount, Baron, Duke și echivalentele lor feminine nu pot face parte din formele autorizate: de exemplu, *Lady de Windsor*. Pentru înregistrările de autoritate, trebuie stabilite/cercetate titlurile oficiale pe care le deține persoana.

B. Limba gaelică scoțiană (A'Ghàidhlig)

Iată, așadar, câte specificități aduc istoria, climatul politic și social în procesele de catalogare. Revenind la perspectiva istorică, începând cu a jumătate a secolului al XIX-lea și în întreg secolul XX, în Anglia și apoi în Regatul Unit au loc puternice mișcări politice și sociale de orientare naționalistă. Vechile limbi tradiționale, rămase cel mult nivelul secolului al XVI-lea, devin arme politice, argumente de natură să justifice războaie civile, menite a segrega Imperiul Britanic. S-a impus atunci revitalizarea acestor limbi de origine celtică, un proces extrem de sinuos, care continuă și astăzi. Vorbim despre gaelica scoțiană, irlandeza (sau gaelica irlandeză) și despre limba galeză/velșă. Aceste limbi nu au urmat procesele de dezvoltare firească, nu au ținut pasul societății urbane. S-au păstrat pe arii restrânse, în mediul rural. Abia în anul 2005, gaelica este, alături de engleză, limbă oficială în Scoția. Gaelica scoțiană și gaelica irlandeză nu sunt reciproc inteligibile, ceea ce ne face să credem că limba engleză a cuceritorilor a fost un factor de coeziune lingvistică cel puțin între cele două idiomuri ale gaelicii, scoțiană și irlandeză[5], dacă nu și între multitudinea de dialecte intestine ale fiecăreia dintre ele. Gaelica scoțiană este reglemetată prin *Convențiile Ortografice Gaelice* (Gaelic Orthographic Conventions – GOC)[6], publicate în 1981 de către Comisia Scoțiană de Atestare în Educație (Scottish Certificate of Education Examination Board) și revizuite în 2005 și 2009 de către Autoritatea Scoțiană pentru Calificări.

Astfel, scrierea numelor de persoane, care apar astăzi în publicațiile curente, respectă GOC, deși „convențiile" nu conțin o listă propriu-zisă de nume. GOC recomandă, însă, pentru numele care încep cu prefixele „Mac" și „Nic", mărcile acestei limbi, să fie scrise într-un singur cuvânt, cu majusculă la început de segment (de exemplu, *MacDowel),* cu excepția celor care conțin și articol hotărât (de exemplu, *Mac an Rothaich*). Numele de familie cu articol se scriu separate, iar articolul va apărea în înregistrarea de autoritate cu literă mică.

De asemenea, *Names of Persons* (IFLA, update 2016) arată că ortografia numelor gaelice poate fi afectată de sensul lor, marcat fie prin înmuierea lui „h" după anumite consoane aflate la începutul cuvântului, fie de introducerea unui „i" înaintea unor consoane la sfârșitul

cuvântului (*le Calum MacPhàrlain* – nume bărbătesc – sau *fo làmh Chaluim MhicPhàrlain* = varianta feminină a lui *le* Calum MacPhàrlain)[7].

O caracteristică a numelor gaelice constă în faptul că acestea, în mare parte, conțin numele șefilor de clanuri. Pe linie paternă, în Antichitate și în Evul Mediu Timpuriu, acestea au devenit nume de familie. Deși multe nume gaelice au echivalente englezești aproape perfecte, mulți autori preferă să semneze în limba tradițională, caz în care catalogatorul trebuie să se documenteze pentru a identifica forma preferată și a realiza un punct de acces autorizat.

Elementele care intră în componența numelor gaelicii scoțiene sunt prenumele, numele de familie, simplu sau compus cu prefix, compus cu prefix și articol sau cu sufix, și, uneori, un toponim. Combinațiile acestor elemente pot deveni complicate, în măsura în care ortografia poate pune probleme. Inconstanțele istorice în forma scrisă a prefixului masculin „Mac" au dus la variante ortografice care pot deruta: Mc, M^{ac}, M^{c} M'c sau M'. Nc și N' sunt variantele în care apare prefixul pentru feminin „Nic". Se pare că forma în care se scriau se afla la bunul plac al tipografului. De pildă, în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea, tipografii foloseau apostroful pentru a marca una sau mai multe litere lipsă.

Toponimul apare legat de nume și arată că este vorba despre o persoană „de la" Anndra Linc Horasairigh" = „Andrew Laing Horasairigh". În descrierea bibliografică a numelui gaelic, acesta pare drept calificativ.

Regula generală pentru înregistrarea formei autorizate a numelui de persoană: elementul de intrare este forma preferată de creator, dacă aceasta este mai cunoscută (în gaelică sau în engleză). Dacă nu este cunoscută, atunci se va alege forma cea mai des întâlnită în referințe.

Iată câteva exemple oferite de *Names of persons – Scotland* (IFLA, 2016):

Prenume, prefix și articol hotărât, nume	Prefix	Seonaidh Ailig Mac a' Phearsain (Eng.: John Alick MacPherson)	Mac a' Phearsain, Seonaidh Ailig	200 #1 $a Mac a' Phearsain $b Seonaidh Ailig $f 1938–2017	100 1# $a Mac a' Phearsain, Seonaidh Ailig, $d 1938–2017
Nume compus cu epitet sau poreclă atașată numelui	Prenume (ordine directă)	Calum Ruadh	Calum Ruadh	200 #0 $a Calum Ruadh $f [?–1978]	100 0# $a Calum, Ruadh, $d [?–1978]
Toponim adăugat numelui	Nume de familie	Anndra Linc Hòrasairigh (eng. Andrew Laing of Horasairigh)	Linc, Anddra, Hòrasairigh	200 #1 $a Linc $b Anndra $c Hòrasairigh $f 1900–1969	100 1# $a Linc, Anndra, $c Hòrasairigh $d 1900–1969

C. Limba galeză/Welsh/Cymraeg

Pentru a înțelege de ce alcătuirea formelor autorizate a numelor de persoană în această limbă este un proces dificil, *Names of person* (IFLA, 2016) ne dă câteva repere istorice și noțiuni de limbă galeză veche.

Începând cu secolul al XVII-lea, majoritatea numelor din limba galeză urmează modelul englez de prenume și nume. Dar, fie din dorința de a-și păstra culoarea locală, fie din lipsa efectivă a numelor de familie, la vremea aceea, scriitorii galezi au folosit frecvent nume alternative sau elemente adăugate numelor, practici obișnuite în Evul Mediu. La vârsta timpurie a epocii despre care vorbim, numele erau formate dintr-un singur cuvânt. Apoi, în Evul Mediu târziu, numele dobândit sau cel de botez devine elementul esențial la care se adăugau. Parcurgerea acestor forme devine interesantă în momentul în care vom constata câteva asemănări cu nume românești din Nordul ţării noastre. Le veţi putea observa la punctul 4:

- particule care indicau relația dintre persoane: „ab" sau „ap" (fiu); „ferch" sau „verche" (fiică), cu variantele lor prescurtate: „ve", „vch" sau „uch";
- numele tatălui (tot un singur cuvânt – *Edmwnd*);
- numele bunicului (de exemplu, *Hywel*);
- epitet (de exemplu, *gryg* = răgușit);
- substantiv care indica profesia (de exemplu, *offeiriad* = preot);
- nume de loc (de exemplu, *Llyn*).

Toate aceste elemente se puteau combina după mai multe formule:

1. un singur nume: *Aneirin*;
2. nume de botez + particulă + numele tatălui: *Dafydd ab Edmwnd*;
3. nume de botez + particulă + porecla tatălui: *Llwelyn ap Moel Y Pantry*;
4. nume dobândit + particulă + numele tatalui + particulă + numele bunicii + particulă + numele străbunicului: *Dafydd ap Maredudd ap Tudur Catrin ferch Gruffudd ap Hywel* (adică, Daffyd, fiul lui Maredudd, fiul al Tutur Ctrin(ei), fiică a lui Gruffudd, fiu al lui Hyel).
5. nume dobândit + numele tatălui sau al bunicului: *Llywelyn Siôn* sau *Gutun Owain*;
6. nume dobândit + numele tatălui + numele bunicului: *Ieuan Tudur Owen*;
7. nume dobândit + epitet: *Gruffudd Gryg*, *Iolo Goch* (Iolo Roșu);
8. nume dobândit + substantiv care denumește profesia: *Einion Offeiriad*;
9. nume dobândit + epitet + particulă + numele tatălui: *Gruffudd Llwyd ap Dafydd*;
10. nume dobândit + nume de loc: *Wiliam Llyn*.

Toate tipurile de nume descrise mai sus sunt înregistrate în ordine directă în catalogul Bibliotecii Naționale a Țării Galilor / The National Library of Wales fără articolele inițiale, așa cum veți vedea în exemplul *Y Prydydd Bychan*. Instituția oferă posibilitatea cititorului de a accesa și alte surse de informație cu privire la numele indexat, când vine vorba de numele în limba veche. Pentru utilizatorul nefamiliarizat cu aceasta, Biblioteca Națională a Țării Galilor

recomandă ca documentarea unui astfel de nume să înceapă de la ultimul element al numelui sau de la numele introdus de ultima particulă „ap" sau „ab" din structura respectivului nume de persoană.

Iată acum ce se întâmplă în **limba galeză modernă.** Elementele care în mod normal intră în componența numelor de persoană sunt:

• nume personal simplu, alcătuit însă din două nume, fără ca unul dintre ele să fie nume de familie*: Aled Islwyn*, *Dafydd Iwan, Gwyn Erfyl*, *Hafina Clwyd*, *Meirion Pennar*, *Mennna Elfyn*, *Iwan Bala.* În mod natural, dacă scriitorul nu manifestă preferință pentru o anume ordine sau dacă nu răspund nici criteriul frecvenței celei mai mari, ar trebui să fie înregistrate la primul nume, în ordine directă. Biblioteca Națională a Țării Galilor și cea britanică respectă uzanța Bibliotecii Naționale a Țării Galilor, însă *viaf.org* ne arată că Library of Congress folosește ca element de intrare al doilea nume, ca în exemplul următor;

- 100 1 _ ‡a Clwyd, Hafina
- 100 0 _ ‡a Hafina Clwyd
- 100 0 _ ‡a Hafina Clwyd ‡c awdures o Gymraes[8]

• nume personal constând într-un prenume: *Iolo*, *Elin*, *Staffan*;

• nume personal patronimic (prefix + prenume): *ap Gwynn*, *ap Hywel*, *ap Owain*. Deși în *Names of persons* se precizează că intrarea la acest tip de nume are loc la primul nume, așa cum de altfel vedem la Biblioteca Națională a Țării Galilor, alte cataloage îl înregistrează la prefix, cum se vede în tabelul de mai jos;

• nume adoptat ca prenume – *Robat*, *Dafydd*, *Aled Rhys* sau ca nume de familie – *Gruffudd*, *Pa*i, *Wiliam*;

• pseudonim alcătuit dintr-un prenume + nume de familie;

• nume poetic, nume alternative sau pseudonim în stilul galezei medievale: *Emrys ap Iwan*, *Watchyn Wyn*, *Ieuan Glan Geirionydd*, *Siôn Robert Lewis*, *Siôn Y Potiau*, *Twm Miall*.

Ordinea elementelor în crearea punctului de acces, conform *Names of persons* (IFLA, 2016):

Tip Nume	Element de intrare	Ex pe resursă	Ordinea elementelor	UNIMARC/A	MARC 21/A	Trimitere
Nume personal	Primul nume	Dafydd Iwan	Dafydd Iwan	200 #0 $a Dafydd Iwan $f 1943–	100 0# $a Dafydd Iwan, $d 1943–	forma cu numele original de familie, dacă acesta este cunoscut
		Hafina Clwyd	Hafina Clwyd	200 #0 $a Hafina Clwyd $f 1936–2011	100 0# $a Hafina Clwyd, $d 1936–2011	
Nume personal cu patronimic și prefix	**Primul nume	Elin ap Hywel	Elin ap Hywel	200 #0 $a Elin ap Hywel $f 1962–	100 0# $a Elin ap Hywel, $d 1962–	prefixul ultimului element; numele original de familie, dacă este cunoscut
		Iolo ap Gwynn	Iolo ap Gwynn	200 #0 $a Iolo ap Gwynn $f 1944	100 0# $a Iolo ap Gwynn, $d 1944	
Nume adoptat cu nume de familie	Nume de familie	Robat, Gruffudd	Gruffudd, Robat	200 #1 $a Gruffudd $b Robat $c autor	100 1# $a Gruffudd, Robat, $f autor	numele original, dacă este cunoscut
Pseudonim cu nume de familie simplu	Nume de familie	Iueuan Griffiths	Iuean Griffiths,	200 #0 $a Ieuan Griffiths $f 1900–1970	100 0# $a Iuean Griffiths, $d 1900–1970	numele original, dacă este cunoscut
Nume poetic sau psudonim în stil galez	Primul nume	Emrys ap Iwan	Emrys ap Iwan	200 #0 $a Emrys ap Iwan $f 1848–1906	100 0# $a Emrys ap Iwan, $d 1848–1906	ultimul element; numele original, dacă este cunoscut
		Ieuan Glan Geirionydd	Ieuan Glan Geirionydd	200 #0 $a Ieuan Glan Geirionydd $f 1975–1855	100 0# $a Ieuan Glan Geirionydd, $ 1975–1855	

Un oarece paradox lingvistic și social se poate decanta la finalul acestei expuneri. Anume acela că este foarte probabil ca limba engleză să fi fost nu numai un factor de opresiune la adresa dezvoltării limbilor/culturilor tradiționale, ci și un factor de coeziune în comunicare. Oameni care până prin secolul al XVI-lea comunicau dificil chiar aflați în proximitate, astăzi toții vorbesc aceeași limbă – engleza, în marile orașe și în întreaga lume. Dar, iată, că nici engleza nu este percepută în aceiași termeni pe teritoriul european, mai ales când vine vorba despre titulaturile nobiliare. Dezideratul uniformității, în crearea punctelor de acces la sursele de informare, mai are drum lung de parcurs și este interesant de urmărit dacă tendințele de radicalizare a discursului politic naționalist la care asistăm în mai multe zone ale lumii se vor repercuta cu modificări la nivelul geografiei culturale și implicit asupra instrumentelor noastre de lucru, în biblioteconomie.

Note

[1] *Principiile Internaţionale de Catalogare (ICP)* (IFLA, update 2016). *Names* of *persons: national usages for entry in catalogues* (IFLA, 1996). United Kingdom, p. 244-251. Names of persons – Ireland (IFLA, 1996), Names of persons – Scotland (IFLA, 2016). [online]. [Accesat la 21.12.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.ifla.org/node/4953

[2] *Ibidem*.

[3] *Cf.* https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb12016357w

[4] *Cf.* https://viaf.org/viaf/84034215/#Charles_III,_King_of_Great_Britain,_1948-

[5] Limba gaelică irlandeză este, alături de engleză, una dintre cele două limbi oficiale ale Republicii Irlandeze, stat suveran, membru al Uniunii Europene. Numele de persoane în limba gaelica irlandeză vor face obiectul unor expuneri viitoare ale autorului, prezenta lucrare având în vedere doar limbile utilizate în Regatul Unit.

[6] Gaelic Orthographic Conventiont, 2005. [online]. [Accesat la: 15.12.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: http://www.smo.uhi.ac.uk/gaidhlig/goc/goc2005.pdf

[7] *Names of persons: national usages for entry in catalogues* (IFLA, 1996).

[8] *Cf.* https://viaf.org/viaf/28337815/#Clwyd,_Hafina

Bibliografie

BLAKE, James J. The Irish Language Today: An Teanga Inniu: Irish Gaelic and Scottish Gaelic Today. Art. În: *New Hibernia Review* / Iris Éireannach Nua, vol. 4, no. 3, Autumn, 2000, p. 128-137. [online]. [Accesat la: 21.08.2018]. Disponibil pe Internet la adresa: http://www.jstor.org/stable/20646317

IFLA. *International Cataloguing Principles (ICP):* update 2016 [online]. [Accesat la: 20.08.2018]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2016-ro.pdf

IFLA. *Names* of *persons : National Usages for entry in catalogues – United Kingdom*, 1996, p. 244-251. [online]. [Accesat la: 20.08.2019]. Disponibil pe Internet la adresele: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2016-ro.pdf, ifla_names_of_persons_ireland_1996.pdf, ifla_names_of_persons_scotland_2016.pdf

JOHNSON, Ben. *The History of Welsh Surnames. Art. History of Uk*. [online]. [Accesat la: 15.12.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.historic-uk.com/HistoryUK/HistoryofWales/The-History-of-Welsh-Surnames/

MARINESCU, Cornelia; CÂMPEANU, Ilieș (coord.). *Enciclopedia Universală Britannica*. Vol. 6, 7. București: Litera Internațional, 2010.

Scotland. *Orthographic Conventions*. [online]. [Accesat la: 15.12.2022]. Disponibil pe Internet la adresa: http://www.smo.uhi.ac.uk/gaidhlig/goc/conventions.html

Link-uri:

www.bnf.fr

www.bl.uk

www.viaf.org

https://www.loc.gov/

https://www.library.wales/

https://www.nls.uk/

Incorporating film and multimedia in literature teaching

Mariela GRAMA
English Teacher, „Edmond Nicolau" Technical College, Focșani
E-mail: marigurguiatu@yahoo.com

Many literary texts have been adapted for film and, in view of regarding films as texts, many authors have provided us with solid arguments supporting it: "*A movie is a text, and it is similar to any other text, including a textbook used in a course. Text comes from the Latin textus (to weave). A text weaves the material together in an orderly and coherent fashion. A movie is a text that interweaves sound in any or all of its aspects (noise, music, speech) and image (everything from the printed word to physical action, movement, gaze and gesture) for the purpose of telling a story*" (Dick, 2002).

In 1975 Tuttle published an article in which he claims that students become more actively engaged if teachers use visual material. Thus, students can learn through expressing contrast and comparison and through specific questions, they can 'read' the visual material more profoundly and in time they can use this ability to enhance their speaking and writing skills. They can also become good observers of the cultural similarities and differences in a more analytical manner (Tuttle, 1975).

Films help students acquire useful vocabulary by exposing them to real language in context, they help them gain insight into new cultures, identify and recognize various accents, improve their pronunciation and other language areas through constant exposure to the moving image.

Teachers are responsible for motivating students, whether intrinsically or extrinsically, by using different tools in teaching, and films dispose of both audio and visual elements that can lead to a more solid motivation. Watching films can be a vital stimulating factor for further discussions which connect the students' feelings with the learning environment. Films provide this entertainment factor that can add color to a lesson and also illustrate concepts and ideas for knowledge and especially creativity. Creativity is described as a transitory state that means transforming one thing into another and creative thinking should be encouraged and thus integrated into the lesson because it can lead to a relaxed, exciting and engaging classroom environment that is crucial in the students' learning process. It can also lead to communication and cooperation as well as to considerable improvement in students' self-esteem as they assess their own solutions to problems and their own products.

Also, by identifying, analyzing, presenting convincing reasons, and providing reasonable conclusions during the activities based on films, students develop their ability to think critically, that is to understand and evaluate critically different arguments and views.

In this sense, incorporating film into the teaching process can be a valuable strategy that has the potential to encourage active participation and critical/creative thinking in the English language classroom.

Films can also be a valuable medium for raising students' awareness of the role that body language and facial expressions play in communicating different attitudes and emotions. Therefore, teachers can use short scenes to help students observe and practice not only vocabulary and functional language but also verbal and non-verbal language.

In order to successfully apply the strategy of **textual intervention**, which is the observation of the verbal and non-verbal language in a film, teachers should know that when a filmmaker decides to make a film based on a literary text he or she follows the process of identifying gaps and silences in the base text (the literary work), intervening in it by reading into and filling those gaps and creating an alternative text (film) which will definitely lead us to a new interpretation and deeper understanding of the base text. Scriptwriters and directors refer to the reading and interpretation of gaps in a text as *analyzing its* ***sub-text***:

sub-text * The "under" or "below" text; what is not said or done. The term has a wide application to literature in general; particularly, perhaps, to the novel and short story, other fictional genres, and to poetry. A reader tends to construct a sub-text for herself or himself, imagining or interpreting what is *not* said or *not* done (and *how* it is not said or done), what may be implied, suggested, or hinted, and what is ambiguous, marginal, ambivalent, evasive, emphasized or not emphasized and so on. In doing all this, the reader exercises insight into the "unconscious" elements in the work itself and thus elicits additional meanings.

* The term is often associated with drama to denote the unspoken in a play, what is implied by pause and by silence. And perhaps also what Harold Pinter means by "*the pressure behind the words*". The term may also apply to the shape of the plot and the patterns of imagery (*The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, 1999).

The application of textual intervention consists of two phases:

1. The identification of verbal silences and gaps in the literary texts, followed by their interpretation and the re-creation of the text in the form of an imaginary film adaptation that shows the personal and creative reading of the textual gaps;
2. The speculation about the possible gaps that the director might have identified in the literary work based on the analysis of various selected scenes from a film and also the reasons why he or she made the decisions that led to the production of the film as such.

Working on the sub-text while intervening in a text can be a meaningful step forward in teaching literature as it provides continuous interaction with the base text, it teaches students how to read not only what is explicitly said but also what is *not* said (verbal silences), it develops creativity through the re-creation of the text and it also determines us all to read and understand the film adaptation as a re-creation of the literary text providing reasons of

the filmmaker's vision. Incorporating films in literature teaching while regarding films as texts encourages our students to give voice to their own interpretations through their critical and creative analysis and also to keep on making those silenced voices in a text heard.

As Pope (2002: 269) stated, "*every reading of a text, however simple, is in some sense many-voiced. One of those voices – for you the most immediate and important – is yours*".

On the other hand, using multimedia in the process of teaching literature can also successfully fulfill different learning requirements. Multimedia can undoubtedly improve the quality of teaching and learning if teachers can appropriately combine graphics, images, texts, video, audio and digital environment and other similar elements that are meant to increase the students' memory storage.

When choosing to incorporate film and multimedia in the process of teaching literature, teachers should be aware that the resources they use do not have to consist only of classic literary texts, especially in a high school environment.

There should be an equal balance between the literary texts that teachers like or prefer and the ones students find more appealing and therefore respond to. However, a possible disadvantage might be the fact that students are likely to cross the line and become responsive exclusively to those literary texts and films they find interesting enough, therefore finding the right balance is a long process of testing and examining the nature and response of the students to certain literary texts while trying to motivate them. Also, the film adaptations that teachers use to accompany the selected literary texts should not consist of unsuitable, abusive, or violent elements.

When choosing the literary texts to be followed or accompanied by film adaptations or other multimedia tools, teachers should also take into consideration his/her students' proficiency in English Language and decide on materials that are not characterized by complex syntactic structures or themes that are too abstract or evasive.

In an article, Negrete (2008) claims that when teachers choose a literary text they should go for less quantity and less difficulty because students are not keen on reading large quantities of text, possibly because they lose either focus or motivation. Accordingly, teachers should use shorter parts of literary texts and work on them according to the proficiency and motivation of the majority of students.

Negrete (2008) also claims that teachers should be very patient at the beginning and especially when teaching first and second-year high school students and use the selected literary texts accompanied by presentation of slides, thus using multimedia tools.

Film and multimedia can be used in combination or separately with both Maley's (1989) Critical Literary Approach and Stylistic Approach. With Critical Literary Approach teachers can organize their exercises around the interpretation of the plot, the characters, their motives and psychology, using particular pictures or set of slides in a form of a presentation that would provide guidelines or hints to the point in which a discussion or completing of an exercise should follow.

With the Stylistic Approach, the film adaptation is a better choice to support the process of teaching literature and to motivate and engage students. Viewing a part of a film adaptation of a particular text is an essential aid in the analytical process of acknowledging the similarities and differences between the two.

Considering Carter and Long's (1991) Language-Based Model, teachers can use film as an accompanying tool by emphasizing the aesthetic elements, the flow, tone and rhythm of the language in a scene and thus providing a more vivid presentation of such elements to the students.

With the Cultural Model, film and multimedia become essential tools when focusing on the accent or particular phrases that are used in a dialogue or a certain scene of the film, thus providing insight into the cultural notions of the language. How the language is used by the characters, seen through film, could help the students visualize and better understand the surroundings of the people speaking it (Carter and Long, 1991 in Khatib, 2011).

As for the Personal Growth Model, the use of multimedia tools is more appropriate and teachers may require students to demonstrate their own opinions and feelings towards a literary text and what it stands for, through a short presentation in the form of slides.

While using the Reader Response Approach teachers can ask students to choose and present a certain part of the text that they would read in front of the class and then provide a presentation of the correspondent scene from an adaptation. Thus, students are encouraged to express and share their feelings and experience about an excerpt from a text/film that they considered to be crucial and valuable in their opinion.

With Van's (2009) Language-Based Approach, teachers can show students a scene from an adaptation of a literary text before reading it, thus providing them the chance to brainstorm and work on pre-reading exercises related to the text. On the other hand, Van's (2009) Critical Literacy Approach is considered the most demanding to be used by teachers who can decide in favor of presentation slides through which themes that have a hidden meaning can be more easily concluded by students, due to visual accuracy. Savvidou's Integrated Model for Teaching Literature (2004) with its six stages, can be also complemented by the use of film and multimedia tools, particularly the first stage of preparation where film adaptation can lead to initial discussions or brainstorming sessions.

Excerpts from a film adaptation can also be used during stages four and five (Working I and Working II) to guide students and pinpoint the most important themes and problems of a literary text.

There are many methodological approaches to teaching literature and each of them is useful and interesting but all of them can be complemented by the use of film and multimedia tools to enrich students' both cognitive and affective experiences.

References

DICK, B. *Anatomy of Film*. Fourth Edition. Boston, NY: Bedford, St. Martin's, 2002.

KHATIB, M. Literature in EFL/ESL Classroom. In: *English Language Teaching*, vol. 4, nr. 1, 2011, p. 202.

McRAE, J. *Literature with a Small 'l'*. London: Macmillan, 1991.

NEGRETE, Y.E.D.C. *Using Literature in the EFL Classroom*, 2008. [online]. Available at: https://goo.gl/vQ4aD7

POPE, R. *The English Studies Book: An Introduction to Language, Literature and Culture*. Second Edition. London: Routledge, 2002.

The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory. London: Penguin Books, 1999.

TUTTLE, **H.G**. Using Visual Material in the Foreign Language Classroom. In: *Learning Resources*, vol. 2, nr. 5, 1975, p. 9-13.

Melodrama în Europa – geneza și răspândirea unui gen teatral popular

Drd. Mihaela-Elena BĂJEA
solistă, Opera Națională București
profesor asociat, Universitatea de Muzică din București

Ca și telenovelele din zilele noastre, melodramele de la începutul secolului al XIX-lea au avut un puternic impact asupra publicului într-o manieră tipică de însușire a intrigilor, a tipologiei personajelor și a moravurilor. Melodrama, un gen teatral hibrid despre care se consideră, în general, că a apărut în Franța la începutul secolul al XIX-lea și care folosește, deopotrivă, cuvântul vorbit cât și muzica, ar trebui privit nu doar ca un instrument literar, ci și ca un instrument social. Într-adevăr, acest gen reprezintă un indiciu extrem de semnificativ al apariției timpurii a unei industrii a divertismentului care făcea primii săi pași în acei ani, în contextul unor schimburi intense la nivel european. Melodrama, mai mult decât se recunoaște adesea, s-a constituit pe un amestec de scrieri și practici intelectuale franceze, germane și engleze. Deși și-a dezvoltat forma canonică la Paris și s-a răspândit de acolo în toată Europa, genul a fost însușit în alte țări europene, de exemplu, în Marea Britanie și Italia, în moduri surprinzător de diferite.

Toate relatările, atât ale contemporanilor, cât și ale istoricilor de mai târziu, sunt în principiu de acord atunci când plasează „nașterea" melodramei într-un loc și într-un moment anume, mai precis în Paris, la Théatre de l'Ambigu comique, în anul 1800. Evident, este greu de crezut faptul că acest gen a fost inaugurat într-un anume loc și la o anumită dată, la începutul secolului XIX[1], într-un teatru de pe Boulevard du Temple, născându-se sub forma unei drame destinată să refacă atât sistemul tradițional acceptat și înrădăcinat al teatrului, cât și genuri teatrale aflate în simbioză, dar și experiența teatrală însăși, cu impact asupra aspectelor politice de la începutul secolului al XIX-lea.

Codificarea unui gen cu numele de „melodramă", un termen folosit până atunci în mod tradițional pentru a descrie o piesă lirică, a fost în realitate un proces de lungă durată, desfășurându-se pe parcursul mai multor decenii începând cu secolul al XVIII-lea, acest gen reflectând o serie întreagă de influențe diferite (inclusiv cele extra-teatrale) care s-au grefat pe structura socială și pe sistemul de producție culturală al perioadei respective. Acest proces, în diversele sale aspecte, este interesant din punct de vedere istoric atât în privința aspectelor genealogice, cât și cele referitoare la evoluțiile ulterioare, care implică transpuneri și asimilări ale genului în diferite contexte naționale și tradiții culturale[2]. În acest sens, investigarea traiectoriilor, motivațiilor și formelor

variate ale genului melodramei elucidează aspecte importante ale dezvoltării timpurii a ceea ce a fost definită drept o protocultură de masă, adică un mod de producție culturală destinat extinderii consumului la nivel general[3]. Nu este întâmplător faptul că, la începutul secolului al XIX-lea, melodrama a precipitat o dezbatere aprinsă care a implicat multe controverse, anticipând cu cel puțin două decenii cea mai cunoscută dispută care avea să se dezvolte în jurul foiletonului, noua formă de roman în serie care a început să apară în ziarele cotidiene în 1836, câștigând, pe lângă un succes notabil, și eticheta disprețuitoare de „literatură industrială”[4].

Cea de-a doua, în schimb, se referă la o experiență socială și urbană legată de dezvoltarea, în cadrul metropolei pariziene, a unei zone de divertisment, situată la marginea nord-estică a orașului. Contextul său cultural și imaginativ a fost reprezentat de dezvoltarea extensivă, în cursul secolului al XVIII-lea, a unei culturi a sensibilității, care a înflorit în artele plastice, literatură și teatru, dar care, de asemenea, a reflectat consolidarea unei paradigme psiho-perceptuale centrate pe sentiment și sensibilitate, cu impact atât asupra imaginarului, cât și a ordinii sociale.

Astfel, melodrama reprezintă un gen care va pătrunde în spațiul cultural european la începutul secolului al XIX-lea, dar care, în realitate, își avea rădăcinile în epoca iluminismului, fiind legat, se pare, de o dezbatere aprigă despre teatru și „efectele” sale asupra publicului, care s-a desfășurat în întreaga Europă ca parte a unei reflecții mai ample asupra relației dintre limbaj, sfera publică și puterea emoțiilor. Aceeași dezbatere a fost asociată cu o reformă proiectată a dramaturgiei, care a implicat atât mediile iluministe franceze și germane, dar și lumea teatrală engleză, unde, mai devreme decât oriunde altundeva, s-a cristalizat un gen care, în multe privințe, s-a detașat de regulile tradiționale care guvernează literatura pentru scenă, gen denumit „drama sentimentală”. Protagoniștii principali ai acestor propuneri de reformă a teatrului, o campanie caracterizată printr-un grad ridicat de internaționalizare a abordărilor și a schimbărilor, au fost teoreticieni și dramaturgi precum Denis Diderot și Sebastien Mercier în Franța, Gotthold Ephraim Lessing și August von Kotzebue în țările germane și, ceva mai târziu, Thomas Holcroft în Anglia[5]. În același context, a câștigat teren ideea că teatrul ar putea deveni cel mai eficient vehicul pentru educarea publicului în privința valorilor morale și politice, cu condiția reformării profunde a mecanismelor și tematicii.

Declamația clasică austeră și abstractă urma să fie înlocuită de o punere în scenă mai apropiată, pe de o parte, de potențialul comunicativ al picturii și, pe de altă parte, de forța afectivă a muzicii[6]. Astfel, au luat naștere o serie de „montări experimentale”, în cursul anilor ‘90 ai secolului al XVIII-lea, desfășurate pe ambele maluri ale Rinului, în vederea identificării unei forme de reprezentare teatrală capabilă să ofere publicului un limbaj al emoției în stare pură și, ca atare, pe înțelesul tuturor. În acest context, întâlnim pentru prima dată o reluare a termenului de „melodramă”, folosit de Zeno și Metastasio pentru a demonstra asocierea dintre muzică și vorbire în opera lirică. În centrul propunerii reformele teatrale, care aveau repercusiuni politice mult prea evidente, se afla, de fapt, publicul (sau cel pe care Mercier, poate

cel mai radical dintre acești autori, îl definise drept „cetățeanul-spectator")[7], un public care trebuia să cuprindă toate categoriile și gradele de cetățeni, sau măcar pe toți cei capabili să fie mișcați de suferințele inocenților și de persecutarea virtuții.

„Scenele lirice" – numite ulterior melodrame – introduse inițial de Rousseau în piesa *Pygmalion* (pusă în scenă pentru prima dată la Lyon, în 1770), au apărut ulterior în nenumărate variante și montări de-a lungul Europei în anii care au urmat. Seriile de scene, precum *Ariadna din Naxos* (1774) și *Medeea* (1775), au fost concepute de către scriitorul și compozitorul boem George Benda pentru a arăta calea către o nouă relație dintre muzică, cuvinte și gesturi; erau, cu alte cuvinte, piese scurte în proză, care nu implicau mai mult de două personaje ale căror apropieri amoroase, acceptate sau respinse, erau prezentate, ca să zicem așa, într-o singură secvență. Acest efect a fost posibil datorită acompaniamentului muzical care, asemenea unei coloane sonore moderne, marca intrările personajelor, subliniind toate nuanțele stărilor emoționale ale acestora, marcate de un limbaj gestual emfatic, care reflecta ideea potrivit căreia gestul este cea mai spontană și cea mai universală dintre formele de comunicare.

Piesele de teatru de tipul celor de mai sus reprezentau mai degrabă experimente filosofice decât spectacole veritabile, încercări de a da o formă teatrală cultului sensibilității. Contemporanii par să fi recunoscut în elementele melodramei principii care serveau în mod radical la subminarea ierarhiile sociale și culturale stabilite, până la punctul de a identifica melodrama drept expresia cea mai grăitoare a unei „degenerări" a producției artistice și culturale, cauzată de asaltul violent al imperativelor comerciale.

Există cel puțin două surse diferite în privința atât a obiectivelor, cât și a instrumentelor, care au contribuit la nașterea acestui nou tip de spectacol. Prima sursă este asociată cu un mediu intelectual, și mistificările și duplicitățile caracteristice ficțiunii teatrale, ea însăși o oglindă perfectă a lumii aristocratice, pentru a reprezenta, într-o manieră complet transparentă, nemijlocită și pe înțelesul tuturor, esența individuală în care sentimentul și moralitatea erau contopite. Rousseau a socotit că teatrul putea trezi, fără ipocrizie, sufletele spectatorilor, având un impact asupra sentimentului moral natural pe care fiecare om, indiferent de circumstanțele sale sociale și culturale, îl poartă în sine.

Cea de-a doua traiectorie pe care trebuie să o urmărim pentru a înțelege genealogia melodramei este specific franceză, ba chiar pariziană, și este legată, pe de o parte, de o serie de transformări urbane și sociale asociate mai direct cu sfera de agrement și, pe de altă parte, de mecanismele instituționale specifice sistemului teatral din Franța. În capitala Franței, schimbarea substanțială în structura peisajului teatral a survenit datorită dezvoltării treptate a unei noi zone urbane, zonă de recreere și distracție situată în Boulevard du Temple din nord-estul orașului. Aici, cel puțin șase teatre noi au fost construite în cursul anilor 1770, toate la câțiva pași distanță unele de celelalte. În anii ce au urmat, toate vor trece prin diferite transformări, extinderi și reconstrucții. Acest cartier căpătase aspect cu totul inedit, având o funcție exclusiv spectaculară, un „tărâm al minunilor", așa cum nota un ziar în 1815. Regimul normativ, care reglementa

viața teatrală, a transformat bulevardele într-o lume separată de restul sistemului teatral, în mod clar contrapusă teatrelor înzestrate cu „privilegii", având adică un brevet regal, situate în inima malului drept al Senei și care aveau dreptul oficial de a pune în scenă spectacole în genurile teatrale clasice: tragedie, comedie, opera seria și opera buffa. Impactul regimului normativ asupra împărțirii unor astfel de moduri de reprezentație teatrală în genuri reale a fost decisiv. Aceste teatre, denumite teatre de bulevard, aveau drept conducători persoane care dețineau un permis legal pentru punerea în scenă a spectacolelor care nu reprezentau o amenințare pentru teatrele investite cu brevet: spectacole de pantomimă, muzică sau acrobații, sau spectacole declamate ori cântate, care nu se bazau pe un text prestabilit. În pas cu dezvoltarea treptată a noului cartier, disputele între cei doi poli ai lumii teatrale pariziene, cel regal și cel comercial, deveniseră astfel tot mai acerbe, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Exista o presiunea constantă exercitată de către teatrele principale asupra autorităților, în vederea limitării și circumscrierii activităților proliferante ale teatrelor secundare, acuzate că atrăgeau un public din ce în ce mai numeros la spectacole de slabă calitate. Pe de altă parte, eforturile tenace ale acestora din urmă îndemnau la încălcarea sistemul normativ și a regulilor acestuia, pentru a câștiga spații de reprezentare mai largi, planificând spectacole care să fie mai lungi, mai structurate și bazate mai mult pe dialog. În zilele premergătoare Revoluției Franceze, supravegherea publică în alegerea repertoriului era foarte accentuată, ducând la litigii reale ce au culminat cu interzicerea, în teatrele bulevardiere, atât a parodiilor de piese care apăruseră deja pe scenele regale, și chiar a desfășurării în pantomimă a unor personaje foarte cunoscute, precum Figaro al lui Beaumarchais. În acest context, Revoluția se va dovedi a fi un punct de cotitură. În 1791, Le Chapelier a decretat liberalizarea sistemului teatral, adică abolirea așa-numitelor „privilegii" și introducerea unei concurențe fără restricții între teatrele oficiale și cele de pe bulevarde. Această fază istorică a fost dominată de imaginea cetățeanului-spectator conturată de Mercier și de ideea că teatrele ar trebui să constituie cea mai bună școală posibilă pentru mase și calea cea mai directă și eficientă de educare a poporului în spirit republican.

Anii 1790 au dus la apariția unor noi săli de teatru, unele dovedindu-se a fi efemere, precum și la o creștere substanțială a ofertei de spectacole accesibile unui public care tindea acum să fie mai numeros decât cel care frecventa în mod obișnuit teatrele consacrate, atras fiind de prețurile fixe și chiar de unele spectacole gratuite. Aceste circumstanțe reflectau, de asemenea, un fel de prăbușire a ierarhiilor culturale înrădăcinate până atunci și au contribuit mult la afirmarea unui tip de spectacol mixt, în care tragedia, comedia, tablourile patriotice și așa-numitele drame *à grande spectacle* au fost amestecate împreună, într-o suspendare temporară a sistemului de genuri, care, în Franța, fusese o tradiție puternic înrădăcinată și necontestată până atunci, alături de o politizare extinsă a scenei și de proliferarea fără precedent a pieselor ocazionale – pantomime patriotice sau reprezentații ale „istoriei immediate", prin care spectatorii erau purtați în mijlocul unor evenimente recente, precum luarea Bastiliei. Conjunctura politică revoluționară a servit la accelerarea comercializării divertismentului și a spectacolului.

O privire mai atentă asupra spectacolelor de teatru din acei ani relevă o puternică influență politică și producții mai degrabă comerciale, structurile narative utilizate fiind în realitate departe de a fi originale. Unele piese au preluat chiar intrigi și decoruri caracteristice dramelor gotice scrise de Matthew Lewis sau de August von Kotzebue, care erau deja cunoscute în teatrele din întreaga Europă. Cu toate acestea, prin scurtarea lor la trei acte, prin simplitatea și previzibilitatea lor extremă, prin transformarea personajelor în tipologii ușor de identificat, precum și prin utilizarea magistrală a muzicii, a mimicii și a unor decoruri extrem de diverse au făcut din aceste melodrame modele ideale pentru publicul larg, uneori chiar analfabet.

Fig. 1. Louis Léopold Boilly, *Intrarea la Théâtre de l'Ambigu-Comique la un spectacol gratuit*, 1819 (Muzeul Luvru, Paris)

Evoluția legislativă ulterioară a servit la omologarea definitivă a melodramei ca gen autonom și recunoscut ca atare, chiar dacă un decret napoleonian din 1807 a restabilit, de fapt, controlul statului asupra activităților teatrale, reinstaurând, astfel, sistemul de privilegii care fusese suspendat temporar în 1791. Cu toate acestea, în încercarea de a impune ordine în ceea fusese definit ca „anarhia" bulevardelor, au fost recunoscute doar patru dintre așa-numitele teatrele minore, care își desfășurau activitatea, ca fiind legitime, atribuindu-le competențe specifice în așa-numitele genuri secundare, care nu mai figuraseră până atunci în legislație. Gaîté

și Ambigu au devenit astfel teatre dedicate oficial melodramei. Decretul recunoștea pentru prima dată legitimitatea existenței a două dimensiuni distincte ale spectacolului de teatru, una artistică înaltă și cealaltă dedicată divertismentului de mai joasă speță, supus controlului autorităților. Astfel, extinderea genurilor teatrale avea să cuprindă și așa-numitele spectacole minore.

În primii ani ai secolului al XIX-lea, o veritabilă industrie a sentimentalismului a luat naștere în teatrele de bulevard, producându-se sute de texte redate în mii de reprezentații, implicând o forță de muncă uriașă: autori și actori, dar și pictori de scenă, costumieri, muzicieni etc., totul într-un proces neîncetat de creație în care noutatea era la mare preț. Melodrama poate fi privită, în această privință, ca primul exemplu temeinic de creație comercială, de produs teatral comercial, care se adresa unui public needucat. Ceea ce a permis un ritm cu adevărat frenetic în producția de melodrame *à grande spectacle* a fost, de asemenea, practica de „adaptare" a textelor preexistente. Textele unor romane cunoscute sau piese de teatru (Radcliffe, Defoe, Schiller sau Ducray-Duminil) erau adaptate și refăcute, reducând drastic numărul de personaje și simplificând intrigile, fără ca acest lucru să fie evidențiat în librete. Transferul intrigilor și personajelor între diferite genuri literare – de la roman la teatru și scenă, dar și între diferite forme de joc, de la tragedie la melodramă, la operă sau la balet pantomimă – ne arată cât de permeabil era transferul literar.

Dacă din punct de vedere al ofertei putem spune că ne confruntăm cu o proto-industrie a spectacolului, din punct de vedere al cererii – și a prezențelor efective la aceleași spectacole – acest aspect este mult mai greu de descifrat. De fapt, nu putem găsi date clare privind afluxul zilnic de persoane în teatre, cu atât mai puțin asupra profilului social al publicului. Ceea ce găsim însă în cantități semnificative – dacă luăm în considerare dezbaterea foarte intensă pe care melodrama a provocat-o – sunt reprezentațiile și efectul lor asupra publicului, în care este greu de făcut diferența între descrierea socială și polemica vehementă și moralistă împotriva melodramei. Contemporanii au fost în mod evident frapați de aparenta democratizare a publicului de teatru în Franța postrevoluționară. În ce măsură un astfel de fenomen a însemnat, de asemenea, o „popularizare" reală a publicului este greu de spus, fiind vorba, în plus, de relatări individuale care sunt susceptibile la a calomnia sau la a parodia caustic divertismentul teatral de masă. Campania împotriva melodramei, răspândită între anii 1810 și 1820, a dat naștere la numeroase intervenții atât în versuri, cât și în proză, tonul adoptat fiind uneori satiric caustic, iar alteori acuzator și tenebros neliniștitor.

În toate cazurile, însă, genul melodramei a avut tendința de a fi prezentat atât ca un produs caracteristic al vremurilor, cât și ca unul dintre cele mai teribile rezultate ale tulburărilor sociale de ultimă oră. În astfel de spectacole, criticii s-au simțit îndreptățiți să depisteze toate relele care decurg din destrămarea ierarhiilor sociale și culturale, ocazionată de dispariția societății de caste și de mobilitatea nefamiliară pe care revoluția o insuflase societății contemporane, o mobilitate în același timp socială și geografică, care a accelerat astfel crearea unui Paris metropolitan. Atât detractorii, cât și susținătorii, au recunoscut, totuși, că publicul se înghesuia la melodrame. Era

o adevărată „mulțime”, spuneau frecvent ziarele atunci când descriau aglomerația de la intrarea în teatre, înfățișată uneori în imagini picturale sau litografice. În orice caz, crearea unui public larg, și nu neapărat educat, a stat la baza evoluției și succesului melodramei atât în forma sa originală, de experiment filosofic, cât și în privința practicii comerciale.

Având un pronunțat caracter transnațional, noul gen a circulat într-o manieră extraordinar de rapidă și de intensă, făcând din el unul dintre cele mai vii și mai durabile expresii ale producției de teatru popular. Cu toate acestea, este demn de remarcat cum, în comparație cu alte genuri teatrale, melodrama a avut o gamă largă de manifestări, fiind bine receptată și având un succes constant.

Fig. 2. *Louis Léopold Boilly - Efectul melodramei, 1830*
(Muzeul Lambinet, Versailles)

Cea mai frecventă destinație a fost, fără îndoială, Marea Britanie, sau mai degrabă, Londra, unde, la scurt timp după producțiile lor franceze, toate textele majore ale lui Pixérécourt, Caignez și Victor Ducange din anii 1820 au fost adaptate în limba engleză. Mediatorul original între etapele pariziene incipiente și marile teatre londoneze a fost Thomas Holcroft, un dramaturg radical care, în anii 1780, s-a aflat în centrul unei rețele de schimburi culturale între mediile teatrale franceze și engleze, el însuși traducând și adaptatând comediile

lui Beaumarchais pentru publicul englez. După o absență forțată de pe scenă, la începutul anilor 1790, din cauza declarațiiilor sale pro-franceze, Holcroft a intrat într-o nouă etapă a carierei sale, devenind un importator al melodramelor la care asistase pe Boulevard du Temple. Alături de spectacolele grandioase puse în scenă – în care scenografia și decorul, costumele, muzica și dansurile erau la fel de importante ca și textul – Holcroft întrevedea posibilitatea de a pune în aplicare acea reformă a actului actoricesc bazată pe limbajul gestual-emoțional pe care el însuși o preconizase într-o serie de scrieri teoretice. Traversarea Canalului Mânecii a adus, totuși, o schimbare semnificativă: traducerile lui Holcroft, ca și numeroasele adaptări ale textelor melodramelor franceze care soseau la Londra la intervale regulate, în primele două decenii ale secolului al XIX-lea, au fost găzduite de marile teatre, unde au preluat rolul de „afterpieces", adică de interludii între reprezentațiile principale ale operelor din genurile tradiționale. Totuși, faptul că melodrama era un gen de export, venind direct din teatrele pariziene, i-a permis acesteia accesul la teatrele legitime, în care, așa cum arată studiile din istoria teatrului, a fost favorizată fuzionarea și mai mare între genuri și limbaje teatrale, precum și o îmbogățire a tiparelor scenice. Circulația unor astfel de texte a fost, în realitate, ceva mai largă în vremea Europei napoleoniene, unde, de altfel, se întâlnește o intensificare remarcabilă a activității teatrale, datorată, se pare, mobilității sporite a armatelor și a trupelor.

În primele două decenii ale secolului al XIX-lea, traducerile sau, mai degrabă, adaptările producțiilor lui Pixérécourt au inundat Olanda, Germania, Rusia, Portugalia și Spania, aducând cu ele toate atributele principale care caracterizaseră montările originale ale melodramelor, și anume un maniheism moral absolut, folosirea exagerată a gesturilor, precum și utilizarea muzicii pentru subliniera emoțiilor. În Italia, astfel de spectacole nu erau definite drept „melodramă" – pentru italieni termenul însemna încă operă lirică – ci mai degrabă ca „azione scenica" sau ca „rappresentazione spettacolosa". Între 1802 și 1806, au fost făcute diferite traduceri, puse în scenă la Veneția, precum și o serie de producții la Milano și Torino, adesea cu o schimbare de titlu și cu diverse modificări, în conformitate cu practicile obișnuite ale teatrului italian. O cantitate fără precedent de traduceri de texte din teatrul minor francez sunt înregistrate în Italia între 1790 și 1820, în contextul unei creșteri notabile a editurilor teatrale, sub formă de culegeri și repertorii de teatru contemporan, în care autorii melodramatici ocupă un loc foarte important până în anii 1830. Reprezentații ale unor astfel de spectacole au devenit, totuși, mai rare după perioada napoleoniană, întrucât, în Italia, combinarea muzicii și a cuvântului a cunoscut o preponderență incontestabilă a spectacolului de operă și, prin urmare, a cântatului vocal și a activității sale consolidate.

Prin urmare, nu este surprinzător să descoperim că în Italia, în acele prime decenii ale secolului XIX, opera a fost genul cel cel mai profund și puternic influențat de teatrul bulevardier parizian. Compozitorii din acea perioadă au extras indicii importante pentru propriile lor dispozitive narative, scenografice și dramaturgice. Într-un număr mare de cazuri, opera și-a preluat subiectele și intrigile direct din repertoriul melodramatic. Este cazul operei

lui Simone Mayr, *La rosa bianca e la rosa rossa* (Genova, 1813), extrasă din Pixérécourt, sau *La gazza ladra* a lui Gioacchino Rossini (Milano, 1817), extrasă din Caignez, *La Pie voleuse*, sau opera *Margherita d'Anjou* (Milano, 1820), al cărei libret a fost inspirat de către Meyerbeer din piesa similară a lui Pixérécourt. Prin urmare, melodrama a ajutat la propagarea și popularizarea intrigilor din operele secolelor XVIII și XIX, creând un lanț intertextual a cărui verigă puternică a constituit-o întotdeauna opera de esență melodramatică italiană. Astfel, romanul *Mireasa din Lammermoor* al lui Walter Scott va fi cunoscut de Donizetti și de alți compozitori de operă care, în aceeași perioadă, și-au încercat norocul cu acest subiect prin intermediul versiunii sale melodramatice, pusă în scenă pe Bulevarde de Victor Ducange în 1828.

Circulația primelor melodrame franceze în Marea Britanie și în Italia a avut, prin urmare, rezultate care, în anumite privințe, au fost complet diferite și demonstrează variatele posibilități de dezvoltare ale acestei forme de spectacol, odată ce a fost integrat în sistemele de producție teatrală existente în acele vremuri. În Italia, noul gen nu a reușit totuși să se afirme în mod autonom ca spectacol conceput pentru un public larg și diversificat. Multe dintre procedeele dramatice ale melodramei au fost, totuși, absorbite treptat de către teatrul de operă care, de altfel, era în sine un spectacol conceput pentru publicul larg și pentru divertisment. Între anii 1830 și 1840, acest lucru a generat ceea ce a fost definită drept „melodrama melodramatică", un gen de spectacol marcat de o identificare dintre sentiment și virtute.

La Londra, în schimb, melodrama a avut nu numai un succes răsunător, dar a cunoscut și o naturalizare rapidă, dând naștere în teatrele clandestine la un gen de spectacol de tip englez, în trei acte, cu acompaniment muzical și dialoguri. Aici, însă, melodrama a căpătat curând o nuanță socială care lipsește cu desăvârșire în originalul francez. Fiind mai degrabă un atribut al naturii umane luată ca atare, în multe intrigi ticăloșia tindea acum să se ascundă în interiorul sistemului social și, prin urmare, manifestându-se astfel împotriva nedreptăților, stârnea multe emoții în rândul publicului.

Consolidarea melodramelor a sfârșit, astfel, prin a accentua distincția dintre două sfere teatrale separate și distincte: una considerată „legitimă" și mai strict supravegheată de către cenzură, în care melos-ul francez a continuat mult timp să fie reprezentat prin așa-numitele „piese de colecție", dar în care marea vogă a operei lirice s-a impus lent și treptat; și o alta, mai comercială și mai populară, care a apelat la un public alcătuit în mare măsură din oameni cu o pregătire relativ modestă.

A apărut, de asemenea, o nouă generație de dramaturgi, chemați să scrie piese în viteză, alcătuind o formă de creație literară care, în sens politic, conținea un radicalism pronunțat. Unul dintre cele mai semnificative exemple de convergență între aceste două direcții este oferit de cazul lui William Thomas Moncrieff, un fel de „autor de duzină" care a scris într-un ritm frenetic zeci de farse și melodrame, în care relațiile tradiționale de clasă tindeau să fie subminate în diverse moduri.

Fig. 3. *Louis Léopold Boilly - O lojă într-o zi de spectacol gratuit, 1830*
(Muzeul Lambinet, Versailles)

Ce se întâmplă între timp cu teatrele franceze de bulevard? Destul de ciudat, melodrama franceză a avut o viață scurtă, în contrast cu melodrama engleză, care va căpăta o serie întreagă de transformări și de întruchipări diferite în decursul celui de-al XIX-lea secol, fiind în cele din urmă asimilată ca divertisment popular. Termenul de melodramă a început să dispară din programele de teatru după revoluția din 1830, când teatrele minore de acolo au fost martorele apogeului dramei romantice, pe de o parte, și a vodevilului, pe de altă parte. Tot ce a rămas a fost poate epitetul „melodramatic", folosit în cea mai mare parte ca peiorativ, termen care indică un exces regretabil de emotivitate și o simplificare nejustificată a realității.

Experiența melodramei poate fi astfel redusă la un interval de existență extrem de limitat, dar nu mai puțin crucial, pentru a marca preludiul unei noi forme de producție teatrală europeană care, prin căutarea ostentativă a efectului, a sentimentalismului exacerbat și a gustului pronunțat pentru spectacol, a căutat, pentru prima dată în istorie, să pună în scenă spectacole încărcate de emoții pentru un public cât mai larg[8]. În jurul acestui obiectiv aparent marginal, cele două direcții s-au întâlnit și au creat experiența singulară a genului: impulsul politic și filozofic legat de ideea de democratizare a accesului la teatru și cel comercial, care corespunde dezvoltării

crescânde a unei piețe de agrement. Important este faptul că, în deceniile din jurul anului 1800, ambele traiectorii au avut un puternic caracter transnațional. Melodrama a combinat un mecanism dramatic și narativ de mare eficacitate și lizibilitate (concizie, simplitate, previzibilitate, utilizarea emoțională a muzicii), intrigi, decoruri și situații împrumutate din romane sau drame provenind din diferite literaturi naționale. Ea a apărut din practica larg răspândită a adaptării pentru scenă, în forme foarte spectaculoase, a unor texte adesea preexistente și uneori foarte cunoscute. La fel de importantă a fost circulația sa largă și rapidă la nivel european (și mondial)[9] și varietatea formelor pe care le-a îmbrăcat în procesul de naturalizare în cadrul diferitelor sisteme de spectacole teatrale. Întreaga rețea transnațională de influențe și experiențe, care, la începutul secolului al XIX-lea, nu era alcătuită doar din cultura teatrală de nivel înalt, nu doar din marii autori și din genurile de tradiție, ci și din practicile unei protoculturi de masă, merită totuși un mai mare interes al cercetării în epoca noastră actuală.

Note

[1] R. McWILLIAM. Melodrama and historians. În: *Radical History Review*, vol. 78, 2000, p. 57.

[2] R. COHEN. History and genre. În: *New Literary History*, vol. 17, nr. 2, 1986, p. 210.

[3] D. KALIFA. L'Ère de la culture marchandise. În: *Revue d'Histoire du XIXème Siècle*, vol. 19, 1999, p. 7-8.

[4] L. QUELLEBEC DUMASY. *La querelle du roman-feuilleton: Littérature, presse et politique. Un débat precurseur (1836–1848).* Grenoble: Ellug, 1999, p. 56-57.

[5] C. SORBA. National theatre and the age of revolution in Italy. În: *Journal of Modern Italian Studies*, vol. 17, nr. 4, 2012, p. 407-408.

[6] D. DIDEROT. *Écrits sur le théâtre*, vol. 1. Paris: Pocket, 2003, p. 167.

[7] S. MERCIER. *Du théâtre, ou Nouvel essai sur l'art dramatique.* Paris, 1773, p. 41.

[8] C. NAUGRETTE-CHRISTOPHE. *Paris sous le II Empire: Le Théatre et la ville. Essai de topographie théâtrale.* Paris: Librairie théâtrale, 1998, p. 96.

[9] D. GRIMSTEAD. *Melodrama Unveiled: American Theater and Culture 1800–1850.* Chicago&London: Chicago University Press, 1968, p. 7.

Bibliografie

COHEN, R. History and genre. În: *New Literary History*, vol. 17, nr. 2, 1986.

DIDEROT, D. *Écrits sur le théâtre*, vol. 1. Paris: Pocket, 2003.

GRIMSTEAD, D. *Melodrama Unveiled: American Theater and Culture 1800–1850.* Chicago&London: Chicago University Press, 1968.

KALIFA, D. L'Ère de la culture marchandise. În: *Revue d'Histoire du XIXème Siècle*, vol. 19, 1999.

McWILLIAM, R. Melodrama and historians. În: *Radical History Review*, vol. 78, 2000.

NAUGRETTE-CHRISTOPHE, C. *Paris sous le II Empire: Le Théatre et la ville. Essai de topographie théâtrale.* Paris: Librairie théâtrale, 1998.

QUELLEBEC DUMASY, L. *La querelle du roman-feuilleton: Littérature, presse et politique. Un débat precurseur (1836–1848).* Grenoble: Ellug, 1999.

SORBA, C. National theatre and the age of revolution in Italy. În: *Journal of Modern Italian Studies*, vol. 17, nr. 4, 2012.

Recenzie:

Tratat de biblioteconomie / coord.: prof. univ. emerit Mircea Regneală. Ed. a 2-a, rev. și adăug. București: Editura ABR, 2022. 5 vol.: il. în parte color. (Biblioteca ABR; 32)

Angela BILCEA
Compartimentul Cercetare, Serviciul Dezvoltare Instituțională
Biblioteca Națională a României
E-mail: angela.bilcea@bibnat.ro

Lucrarea, aflată la a doua ediție, a fost concepută sub forma unui tratat care să cuprindă, într-o sinteză unică, aspectele esențiale ale biblioteconomiei și științei informării, să concentreze toate aspectele teoretice și practice și să servească drept instrument de informare și învățare, în același timp conținând cele mai noi cercetări ale domeniului. Nu este o lucrare exhaustivă, nici una critică, ci una care adună și pune într-o anumită ordine lucruri cunoscute și acceptate de comunitatea profesională de astăzi, fiind o sinteză a ceea ce s-a scris la noi și în alte țări pe subiectele propuse.

Așa cum spune în *Introducere* coordonatorul lucrării, profesorul Mircea Regneală, este o lucrare care pune accent pe „*claritatea ideilor, având mereu în atenție că un tratat este o carte de învățătură de nivel înalt, care expune principiile unui domeniu dezvoltat sub toate aspectele sale de bază și care trebui scrisă pe înțelesul tuturor, atât al celor familiarizați cu terminologia din domeniul informării și documentării, cât și al celor care iau acum contact cu literatura de specialitate*".

Autorii și-au propus o ediție echilibrată între multitudinea de cunoștințe din știința bibliotecii, în continuă creștere – ceea ce a condus la impunerea unei selecții riguroase – și noțiunile de bază care definesc domeniul, care nu pot lipsi dintr-o asemenea lucrare. Pentru pregătirea acestei noi ediții, s-a solicitat specialiștilor din țară să indice subiecte de importanță majoră care nu sunt prezentate în prima ediție, dar care ar trebui să fie, sau subiecte care nu sunt dezvoltate suficient, spre a fi îmbunătățite. Ca urmare, au apărut subiecte noi, legate de Biblioteca 3.0, depozite instituționale, consorții de achiziție a resurselor electronice de informare științifică, metadate ș.a. și, în același timp, textele vechi au fost îmbogățite sau chiar scrise din nou, păstrând uneori doar titlul din vechea ediție.

Colectivul de redactare, coordonat de domnul Mircea Regneală, este format din 36 de specialiști din domeniul biblioteconomiei, fiecare format și specializat într-o anumită ramură a domeniului infodocumentar, și care aparțin unor instituții diferite: *Universitatea din București* – prof. univ. emerit Mircea Regneală, prof. univ. Ionel Enache, prof. univ. Elena Tîrziman, conf. univ. Cristina Popescu, lect. dr. Laurențiu Avram, lect. dr. Gabriela Băran, lect. dr. Robert Coravu, lect. dr. Gabriela Jurubiță, dr. Constanța Dumitrășconiu, drd. Mihai Constantinescu;

Universitatea de Vest, Timișoara – dr. Doina Ostafe; *Universitatea „Valahia", Târgoviște* – prof. univ. Agnes Terezia Erich, conf. univ. Victor Petrescu; *Universitatea din Pitești* – lect. dr. Octavian Sachelarie; *Universitatea „Transilvania", Brașov* – prof. univ. Angela Repanovici; *SNSPA, București* – dr. Voichița Dragomir; *Universitatea Complutense din Madrid* – prof. univ. Iuliana Botezan; *Centennial College, Toronto* – dr. Tamina Soare; *Biblioteca Academiei Române* – Mihaela Dragu, drd. Marian-Bogdan Jugănaru, dr. Silviu-Constantin Nedelcu; *Biblioteca Națională a României* – dr. Roxana Dinu, drd. Claudia Lungu, Aurelia Perșinaru; *BCU „Carol I", București* – dr. Victoria Frâncu, dr. Aurelian Popescu; *BCU „Mihai Eminescu", Iași* – dr. Ivona Olariu, Nicoleta Marinescu; *Biblioteca Județeană „Octavian Goga", Cluj-Napoca* – dr. Sorina Stanca; *Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman", Constanța* – dr. Corina Apostoleanu; *CCD Suceava* – Daniela Argatu; *CCD Vaslui* – Valentina Lupu; *Institutul Național de Statistică* – dr. Emilian Corneanu; *Centrul Național de Cercetare-Dezvoltare și Documentare pentru Construcții, Arhitectură, Urbanism și Amenajarea Teritoriului, București* – arh. Alexandra Antal; *Scientific Knowledge Services (Germania)* – dr. Tiberius Ignat și dr. Gheorghe Buluță (1947–2016).

Tratatul este structurat în cinci volume, fiecare volum fiind dedicat principalelor direcții din domeniul biblioteconomiei. La începutul fiecărui capitol este dat un sumar al problemelor care vor fi dezvoltate în cuprinsul lui, astfel încât cititorul să poată decide dacă conținutul îl interesează sau nu. De asemenea, bibliografia de referință de la sfârșitul fiecărui capitol sau teme, formată din lucrări importante, oferă cititorului posibilitatea de a consulta și alte lucrări în care dorește să-și îmbogățească informația asupra unui subiect. În cele ce urmează, fiecare volum va ocupa un loc aparte în prezentare.

Primul volum, împărțit în trei mari capitole, situează domeniul biblioteconomiei în cadrul mai larg al istoriei scrisului, cărții și bibliotecilor. Capitolului întâi, intitulat *Istoria scrisului, cărții și a bibliotecilor*, face un istoric amplu al scrisului, de la începuturile lui (petroglifele, crestăturile, tatuajele etc.) până la scrierile analitice (scrierea cuneiformă, egipteană, chineză, feniciană, arabă etc.) și alfabetele propriu-zise (consonantice și vocalice) și, particular, al scrisului și cărții pe teritoriile locuite de români. Astfel, sunt menționate cele mai vechi urme ale scrisului în spațiul românesc, dar și elemente de istoria cărții românești. O parte importantă a acestui capitol este destinată tehnologiilor cărții, fiind descrise etapele apariției și dezvoltării tiparului, dar și activității din principalele centre tipografice europene (Germania, Italia, Franța, Spania, Anglia, Belgia, Olanda) și tiparului chirilic.

O istorie a bibliotecilor, chiar și sumară, cum este redată în carte, înseamnă o perspectivă de sinteză asupra succesiunii civilizațiilor, a formei scrisului și suporturilor cărților, a condițiilor socio-culturale proprii fiecărei epoci și a structurii și funcțiilor bibliotecilor, sporind complexitatea acestor instituții și situând, astfel, profesia de bibliotecar în proximitatea cunoașterii scrierii și a culturii scrise. Identificarea principalelor funcții ale bibliotecii –funcția custodială, educațională, estetică și cea informațională – jalonează,

practic, structura tratatului, astfel încât temele și subiectele ce se vor configura pornesc de la aceste funcții de bază ale bibliotecii și în jurul cărora vor gravita celelalte aspecte privind rolul bibliotecilor în conservarea publicațiilor, în prelucrarea acestora, în comunicarea documentelor, în informare și documentare, precum și în deservirea utilizatorilor, indiferent de categorie.

Subcapitolele dedicate istoriei biblioteconomiei – a celei universale și românești – au un caracter informativ și descriptiv și furnizează informații adecvate despre apariția acestei științe, precum și legăturile acesteia cu domeniile conexe scrisului și cărții. Astfel, este prezentată evoluția bibliotecilor, începând cu Antichitatea și continuând cu bibliotecile medievale, a celor din Renaștere și Epoca Luminilor și ajungând la bibliotecile secolului al XIX-lea, secolul democratizării bibliotecilor – când ele au început să funcționeze ca patrimoniu și serviciu al cetățeanului și când s-au constituit Bibliotecile Naționale – și a celor din secolul XX, când bibliotecile au trebuit să se adapteze rapid la provocările lumii moderne, la diversificarea tipurilor și suporturilor de documente, la schimbarea de mentalitate.

Ultima parte a acestui capitol este dedicată arhitecturii bibliotecilor, oferind numeroase exemple de biblioteci clasice și moderne, exemplele prezentate subliniind câteva tendințe, acolo unde ele cunosc deja o evoluție clară: Biblioteca din Alexandria, Biblioteca Marciana (Veneția), Biblioteca Bodleiană (Oxford), Biblioteca Mazarine (Paris) ș.a., dar și LocHalTilburg (Olanda), Biblioteca Los Reales de Almonte (Spania), Ludoteca din Bonneuil-sur-Marne (Franța), Biblioteca din Datong (China), Biblioteca Urbană din Seattle (SUA), Biblioteca Națională a României etc.

Următoarele două capitole tratează biblioteconomia – știința bibliotecii, cuprinzând aspecte terminologice, evoluția biblioteconomiei universale și românești de-a lungul timpului, asociațiile profesionale. Încă din cele mai vechi timpuri, activitățile biblioteconomice erau efectuate de bibliotecari. Dacă până în secolul al XIX-lea, pregătirea acestora s-a făcut prin ucenicie la locul de muncă, odată cu revoluția industrială iau naștere primele școli care formează bibliotecarii, în SUA – American Library Association (ALA), în 1976, care a început să organizeze și primele cursuri de pregătire profesională. În continuare sunt prezentate principalele organisme internaționale ale bibliotecilor și bibliotecarilor: IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci), EBLIDA (Biroul European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Informare și Documentare), LIBER (Liga Bibliotecilor de Cercetare Europene), WIPO (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale); UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință, Cultură).

Ultima parte a volumului prezintă, pentru început, evoluția biblioteconomiei românești de la începuturi până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, oferind date despre legislația de bibliotecă, apariția profesiei de bibliotecar și dezvoltarea sistemului de biblioteci de la noi din țară, învățământul bibliologic, lucrări de referință și asociațiile profesionale din această perioadă. Este prezentată apoi legislația românească de bibliotecă în perioada

comunistă (1950–1989) și evoluția biblioteconomiei românești în perioada postcomunistă, la fel, fiind oferite date despre legislație, învățământul și literatura de specialitate și asociațiile profesionale – ABR (Asociația Bibliotecarilor din România), ANBPR (Asociația Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România).

Volumul al doilea al Tratatului prezintă colecțiile de bibliotecă și catalogarea acestora. Până la preluarea conceptului de dezvoltare a colecțiilor, în literatura de specialitate se vorbea despre completarea colecțiilor și eliminările din colecții. Pentru a organiza și dezvolta o colecție, ea trebuie constituită, lucru care se realizează prin procesul de achiziție, realizat pe diferite căi (cumpărare, donație, schimb interbibliotecar intern și internațional, precum și depozit legal), cât și prin deselecție – eliminări de documente inutilizabile. Nu există politici de achiziție și de deselecție ideale, pe care toată lumea ar trebui să le urmeze, ci numai niște principii după care bibliotecile să se ghideze. Printre acestea enumerăm: responsabilitatea politicii documentare, evaluarea colecțiilor existente, stabilirea unor indicatori de gestiune a achizițiilor, stabilirea procedurilor de selecție și deselecție, integrarea într-o rețea de biblioteci de același tip, astfel încât să existe o cooperare nu numai în cadrul consorțiilor, ci și în cadrul unor proiecte de achiziție partajată, utilizarea resurselor bugetare de care depinde nu numai politica de achiziții, ci întreaga activitate a bibliotecii ș.a.

Orice politică de achiziții trebuie să țină seama de o serie de elemente, cum ar fi: tipul de utilizatori ai bibliotecii (avem biblioteci publice, școlare, universitare, specializate, naționale), bugetul de care dispune biblioteca (care determină valoarea achiziției, pe tipuri de documente), cunoașterea colecțiilor anterioare, care au definit structura bibliotecii. În acest sens, achiziția se face pe tipuri de documente, tipologia acestora fiind foarte detaliat tratată în carte: documente tradiționale tipărite (cărți, broșuri, publicații seriale, foi volante etc.), documente tradiționale scrise de mână (manuscrise, documente iconografice), documente vizuale (diapozitive, microfilme etc.), documente sonore (discuri, casete audio-video etc.), documente audiovizuale combinate (documente electronice, cărți electronice, reviste electronice etc.). Achiziția de documentelor se face în urma activităților de selecție, realizate pe baza politicii documentare adoptată de fiecare bibliotecă în parte, care cuprinde planul de dezvoltare a colecțiilor și protocoalele de selecție. Realizarea unei bune selecții presupune o informare bibliografică (care poate fi prospectivă, curentă și retrospectivă), adică cunoașterea tuturor surselor posibile de achiziție, în acord cu profilul bibliotecii respective.

Nu în ultimul rând, se vorbește despre deselecție sau eliminările de documente, care împreună cu achiziția de documente reprezintă elementele aceluiași proces de dezvoltare a colecțiilor, și care trebuie privite ca un tot unitar. Deselecția – opusul achiziției, este procesul de îndepărtare a unor publicații din colecțiile bibliotecilor ca urmare a neutilizării lor, pentru care se aplică aceleași principii de selecție, principiul eficienței și al utilității funcționând în ambele cazuri.

În continuare, sunt prezentate procesele de evidență, gestionare și organizare a colecțiilor, fiind descrise operațiunile de înregistrare a datelor cantitative (numărul de documente) și valorice (prețul) a tuturor documentelor deținute de o bibliotecă și, de asemenea, a celor de gestiune de bibliotecă, exemplificându-se prin modelele unor formulare de lucru, în acord cu legislația românească din domeniu. Odată înregistrate, colecțiile trebuie organizate, acesta reprezentând un proces esențial într-o bibliotecă din punctul de vedere al punerii în valoare a colecțiilor. Astfel, topografierea presupune stabilirea locului pe care fiecare document de bibliotecă îl va ocupa în depozit, pe raft, în catalogul colecției din care face parte și cotarea acestuia, ca să poate fi identificat și regăsit ușor.

Ultimul capitol al volumului tratează catalogarea documentelor, descriind regulile de creare a instrumentelor necesare regăsirii publicațiilor într-o bibliotecă, în scopul oferirii de căi diverse de regăsire a informației. Sunt prezentate toate aspectele legate de catalogare, de la principiile și regulile de catalogare, cu descrierea tuturor câmpurilor asociate, până la controlul de autoritate și fișierele de autoritate. Înțelegerea exactă a procesului de catalogare presupune cunoașterea terminologiei folosite în materialele de specialitate, astfel că sunt definiți și explicați termeni precum resursă, catalog, catalogare și, de asemenea, prezentate principalele standarde utilizate. În continuare, este prezentat ISBD – International Standard Bibliographic Description (*Descrierea Bibliografică Internațională Standardizată*), standardul principal în susținerea controlului bibliografic universal, fiind disponibil într-o formă acceptată la nivel internațional. Astfel, sunt descrise cele nouă zone ale acestui standard, de la zona 0 la zona 8 – forma conținutului și tipul mediului, titlul și mențiunile de responsabilitate, ediția, datele specifice anumitor categorii de resurse, datele de publicare, colecția, seria, notele etc.

Volumul al treilea al cărții cuprinde patru capitole referitoare la prelucrarea, prezervarea, conservarea și restaurarea documentelor, comunicarea colecțiilor și utilizatorii, statistica de bibliotecă. Primul capitol vorbește despre indexarea documentelor, astfel încât ele să poată fi regăsite ușor de către utilizatori, oferind informații despre momentele importante din istoria domeniului, tipurile de indexare (automată, manuală, derivată, atribuită), despre limbajele de indexare și sistemele de clasificare și indexare, dar și tendințele actuale în indexarea și regăsirea informației. În continuate, sunt descrise sistemele standardizate de control bibliografic – numerotarea standardizată a documentelor (ISBN-ISSN-ISMN) și Programul CIP (catalogarea înaintea publicării). Astfel, sunt definiți și explicați termenii de ISBN – identificator unic la nivel internațional pentru o publicație monografică, ISSN – cod unic la nivel internațional pentru identificarea fiecărei publicații seriale, și codul ISMN – pentru documentele muzicale/partituri, și sunt oferite date despre programul CIP, implementat cu scopul de a promova producția editorială românească și de a oferi beneficiarilor informații necesare pentru selectarea, achiziționarea și prelucrarea noilor apariții editoriale.

Se știe că accesul la informația stocată în colecțiile unei biblioteci se face, în primul rând, prin sistemul de cataloage. Catalogul este prima treaptă în organizarea cunoștințelor și principala sursă de regăsire a informației din colecțiile unei biblioteci, care realizează legătura dintre informația existentă în colecțiile acesteia și utilizator. Este prezentat un scurt istoric al catalogului de bibliotecă și sunt descrise principalele sistemele de cataloage, de la cele tradiționale la cele informatizate, oferind exemple de cataloage online (OPAC) alor câtorva biblioteci din România.

Capitolul al doilea are în vedere prezervarea, conservarea și restaurarea documentelor de bibliotecă, în acest sens bibliotecile prezentând diferențe considerabile în comparație cu muzeele și arhivele, deoarece ele trebuie să comunice, să conserve și să transmită patrimoniul scris. Dacă încă din Antichitate, una din funcțiile principale ale bibliotecii era aceea de conservare a documentelor, în ultimul timp se vorbește tot mai mult despre conservarea preventivă care are drept obiective întârzierea fenomenului de îmbătrânire a documentelor și împiedicarea deteriorării lor. Pentru atingerea acestor obiective, bibliotecile trebuie să aibă în vedere crearea și menținerea condițiilor oprime de conservare din toate punctele de vedere. Sunt detaliate toate tipurile de documente care există în colecțiile bibliotecilor și modul lor de conservare și, de asemenea, factorii care pot conduce la deteriorarea documentelor și modalitățile de prevenire a acestora. Nu în ultimul rând, este prezentată restaurarea documentelor cu valoare patrimonială, în care restauratorul trebuie să stabilească un diagnostic și să facă o analiză completă a deteriorărilor pentru a ști foarte clar ce intervenții posibile poate opera și, de asemenea, întinderea și natura lor.

Următorul capitol tratează comunicarea colecțiilor și utilizatorii ei, dar și produsele și serviciile de informare, teme însoțite de un excurs privind cartea și lectura de-a lungul secolelor. Sunt discutate principiile, normele și modalitățile de comunicare a colecțiilor. Astfel, putem avea comunicare în acces direct, indirect, comunicare mixtă și comunicare prin împrumut. În acest sens, sunt detaliate tipurile de comunicare prin împrumut – direct (în sală, la domiciliu și prin intermediul sistemelor de împrumut) și interbibliotecar (intern și internațional). În ceea ce privește produsele de informare care să răspundă unor cerințe de informare curentă sau unor solicitări explicite din partea utilizatorilor, sunt prezentate produsele de informare tradiționale (cataloagele de bibliotecă, bibliografiile, buletinele de sumare, ghidul bibliotecii etc.) și electronice (site-ul, bazele de date, tutorialele etc.). Serviciile de informare, care au drept scop furnizarea de informații pentru a răspunde așteptărilor și cerințelor punctuale ale utilizatorilor, sunt de referințe (recomandări de lectură, consultanță/asistență în procesul de regăsire a informațiilor, furnizarea de referințe punctuale etc.) și de informare bibliografică și documentară (bibliografii realizate la cerere). Toate acestea sunt definite și detaliate. Ultima parte a acestui capitol este dedicată utilizatorilor bibliotecii, atât cei tradiționali, cât și consumatorilor de informații din spațiul virtual.

Ultimul capitol al volumului este rezervat statisticii de bibliotecă. Astfel, se regăsesc aspecte conceptuale și istorice – definiții, terminologie, tipuri de date specifice, dar și un istoric al statisticii de bibliotecă din lume și din România. De asemenea, este prezentată statistica

aplicată în biblioteci, de la criteriile de aplicare a indicatorilor de statistică și etapele în realizarea lor (culegerea, prelucrarea și analiza datelor), până la standardele aplicate în acest tip de activitate.

Al patrulea volum al lucrării ne introduce în activitatea de informare și documentare, punând accent atât pe politicile și proiectele care implică acest domeniu, cât și pe managementul și marketing-ul structurilor infodocumentare. În același timp, o parte consistentă din volum este rezervată noilor concepte de bibliotecă: biblioteca digitală, biblioteca 2.0 și 3.0.

Politicile de informare și documentare sunt planuri de acțiune sau inițiative, necesare pentru a asigura realizarea și funcționarea armonioasă a resurselor și sistemelor de informare, accesului la informația pertinentă pentru satisfacerea nevoilor diferiților utilizatori, coordonarea și compatibilitatea sistemului național de informare etc. Astfel, sunt prezentate diferite tipuri de politici, elementele lor, contextul în care se aplică, precum și utilitatea acestora. O serie de direcții și politici au fost promovate în România, după anul 2000, în cadrul unor proiecte privind activitatea de informare, documentare și comunicare a datelor și informațiilor științifice, proiecte care au fost descrise în carte: *NUSIDOC-S&T*, *SNIDCOST*, *ANELIS*.

Capitolul al doilea al volumului este dedicat managementului și marketingului de bibliotecă și, de asemenea, ergonomiei în structurile infodocumentare. Sunt redate succint informații generale privind managementul – nivelurile de management, abilități manageriale, principalele școli de management, concepte de bază (cei 3A, 3B, 3C, 3D), planificarea strategică – și se trece apoi la managementul aplicat în bibliotecă. Se știe că principalele funcții ale managementului, într-o ordine logică, sunt: planificarea, organizarea, coordonarea, antrenarea și controlul și evaluarea. Astfel, în procesul planificării se stabilește un sistem de obiective care sunt în relație cu principalele componente ale organizării procesuale, aceasta din urmă constând în stabilirea principalelor procese de muncă necesare realizării acestui sistem de obiective. În cazul bibliotecilor, principalele procese de muncă, urmărind fluxul de prelucrare a documentului, sunt: dezvoltarea colecțiilor, evidența, prelucrarea (catalogare, clasificare, indexare), organizarea colecțiilor și comunicarea documentelor, fiecare dintre acestea fiind dezvoltate în volumele anterioare.

Organizarea unei structuri infodocumentare presupune atât cunoașterea elementelor care țin de resursele umane – post, proiectarea postului, funcția, nivelul ierarhic, cât și de organizarea informală și cea a serviciilor și birourilor de bibliotecă și coordonarea acestora, principala modalitate de asigurare a coordonării fiind structura ierarhică verticală. Există și alte metode de coordonare a unei organizații, însă cea mai importantă este antrenarea personalului, respectiv convingerea angajaților să contribuie la stabilirea și realizarea obiectivelor, care se realizează cu ajutorul unor factori motivaționali. În acest sens, sunt descrise mai multe teorii și tehnici motivaționale. Controlul și evaluarea angajaților este procesul prin care se compară performanțele organizației cu obiectivele și standardele stabilite inițial. Scopul este acela de a

măsura și corecta performanțele și de a identifica nerealizările organizației. Astfel, sunt descrișii indicatorii de performanță pentru biblioteci și metodele de evaluare a muncii angajaților. În continuare sunt prezentate sistemul informațional, care contribuie la stabilirea și realizarea obiectivelor organizației, sistemul decizional cu rol determinant în procesul de fundamentare a deciziilor, în realizarea unei conduceri științifice a activității, și sistemul metodologic, care se referă la ansamblul tehnicilor, metodelor și sistemelor folosite în procesul de conducere.

Marketigul bibliotecilor a apărut ca specializare a marketingului general, ca variantă a marketingului nonprofit și a celui cultural. Marketingul pune în relație două elemente: organizația/instituția și clientul/utilizatorul. Un concept esențial este cel de mix, care constituie un set de instrumente tactice, necesare stabilirii unei poziții solide pe „piața-țintă" și care s-a impus ca instrument de bază în proiectarea și concretizarea strategiilor organizațiilor. Realizarea unui mix de bibliotecă presupune cunoașterea produselor și serviciilor de bibliotecă, plasamentul (amplasarea bibliotecii, spațiul, programul de funcționare, personalul, ambianța, iluminatul etc.), prețul (prețul informației, introducerea taxelor și a serviciilor cu plată etc.), promovarea (căi de publicitate, materiale de promovare etc.).

Ultima parte a capitolul este rezervată ergonomiei în structurile infodocumetare, componentă a managementului resurselor umane, prezentată sintetic sub forma celor 3S: Sănătatea, Siguranța și Satisfacerea angajaților. În acest sens, sunt discutate ergonomia la locul de muncă în bibliotecă (proiectarea ergonomică a locului de muncă, a mobilierului, a factorilor de ambianță), ergonomia informatică (factorii care influențează apariția stresului vizual indus de utilizarea monitoarelor, precum și tehnicile pentru diminuarea acestuia, și stresul indus de utilizarea Internetului) și protecția muncii în bibliotecă (accidentele de muncă, bolile profesionale).

Schimbările din era informațională și ultimele evoluții în lumea digitală au determinat și la nivelul bibliotecilor schimbări majore în ceea ce presupune adaptarea unor vechi activități la noile tehnologii ale informației. Astfel, ultimul capitolul aduce în mileniul trei biblioteca și prezintă viziunea unor biblioteci asupra viitorului. Pentru început sunt definiți termenii de document electronic/digital, carte electronică și colecție digitală, realizându-se o tipologie a furnizorilor de conținut digital și a resurselor informaționale și documentare digitale, descriindu-se și funcțiile acestora. În privința cărții digitale, este descris modelul editorial de creare și difuzare a resurselor informaționale și documentare.

În continuare, sunt redate câteva abordări conceptuale ale termenului de bibliotecă digitală și sunt prezentate caracteristicile, avantajele și dezavantajele acesteia, precum și impactul social al documentelor și resurselor digitale. Principiul de bază în constituirea unei biblioteci digitale este identic cu cel al unei biblioteci tradiționale. Însă biblioteca digitală este rezultanta unui proces deosebit de complex, care include: constituirea resurselor digitale, interoperabilitatea, accesul eficient, drepturile de proprietate și sustenabilitatea financiară, fiecare dintre aceste componente fiind detaliat în acest capitol. Digitizarea masivă, crearea de documente direct în format digital,

dinamica mare a tehnologiilor și aplicațiilor informatice, absența unor norme unitare de lucru etc. fac ca prezervarea, conservarea și arhivarea documentelor și colecțiilor digitale să devină o problemă de maximă importanță pentru instituțiile care le dețin, bibliotecile fiind incluse în această categorie. În același timp, crearea de resurse digitale și publicarea acestora în rețea presupune cunoașterea unor riscuri și vulnerabilități ale mediului digital, asumarea și evitarea sau depășirea acestora.

O serie de proiecte finanțate din fonduri europene au avut ca obiectiv digitizarea patrimoniului cultural european. Sunt proiecte transfrontaliere, partenerii fiind din țări membre ale Uniunii Europene. În acest sens, sunt prezentate câteva dintre aceste proiecte: *The European Library* (TEL), *European Digital Library* (Europeana), *Manuscriptorium*, *GALLICA*, *Google Books*, *World Digital Library* (WDL), precum și depozitele digitale instituționale. Când vorbim despre digitizarea la nivelul sistemului național de biblioteci, au existat o serie de inițiative, dar și realizări individuale sau colaborative ale bibliotecilor românești. Sunt amintite proiectele de realizare a Bibliotecii Digitale a României, Bibliotecii Digitale Naționale sau Bibliotecii Digitale a Bucureștilor, dar și implicarea bibliotecilor românești în proiecte europene de digitizare: *EDL Local*, *TELplus*, *ENRICH*, *REDISCOVER*.

Un concept nou, introdus în 2015, este cel de Biblioteca 2.0. care se referă la un subset de instrumente și servicii ale bibliotecii hibride actuale, bazat pe tehnologiile Web 2.0. Este un model de cultură participativă, deschisă, fără ziduri, centrată pe utilizator, având un rol social important. Sunt prezentate premisele care au condus la apariția acesteia, în același timp descriind Biblioteca 2.0 în contextul actual, cu definiții și modele, obiective, principii, tehnologii suport și instrumente specifice, beneficii și bariere. Nu putem vorbi despre Biblioteca 2.0 fără o comparație cu precursoarea ei, Biblioteca 1.0, centrată pe creșterea și diversificarea colecțiilor, digitizare, acces liber la colecții. Corespunzător etapelor de dezvoltare ale sistemului WWW, următoarea etapă este cea a Bibliotecii 3.0, care este o bibliotecă personalizată, configurabilă în acord cu cerințele utilizatorului. Obiectivul acesteia este de a transpune cohorta de date structurate, administrate prin sistemele integrate deschise, în date deschise, interconectate la nivel global, de a maxima beneficiile oferite utilizatorilor prin interoperabilitatea diferitelor sisteme de informare.

În sfârșit, **volumul al cincilea** conturează imaginea modernă a bibliotecii contemporane, sub toate aspectele ei, care, în funcție de utilizatori, a știut cum să se adapteze cerințelor acestora, dar și tehnologiilor moderne în continuă evoluție. Sunt reluate cele patru dimensiuni ale bibliotecii – informațională și tehnologică, educativă, culturală și socială –, dar discutate în contextul noilor mutații datorate informatizării, astfel încât biblioteca contemporană să devină activă în spațiul comunitar, să se redefinească instituțional și să răspundă în mod real unor nevoi sociale din comunitatea deservită.

Când vorbim despre biblioteca contemporană, vorbim despre informatizare. Ea este cea mai importantă decizie în managementul unei biblioteci moderne, care conduce la un management performant. O bibliotecă poate fi considerată ca fiind informatizată atunci când

utilizează sisteme informatice specializate, termenul consacrat pentru un asemenea sistem fiind de sistem integrat de bibliotecă (ILS). Acesta permite realizarea tuturor activităților specifice bibliotecii, automatizând procesele și eliminând redundanța. Un ILS oferă diverse module: de achiziție, catalogare, OPAC, circulație, statistici, împrumut interbibliotecar etc., fiecare dintre acestea fiind detaliat în carte. În același timp, este realizat un istoric al procesului de informatizare din țara noastră, prezentând etapele cronologic, de la perioada timpurie – anii 1930–1960, până în zilele noastre când, din păcate, nu există o viziune la nivel național de a construi și a pune în comun ceea există deja, ci numai niște proiecte disparate de digitizare, care au ca rezultat, în cel mai bun caz, o bibliotecă digitală în DSpace.

Mutațiile care au loc în lumea informației documentare impun noi concepte care au drept scop integrarea bibliotecilor în viața comunității. În acest sens, se vorbește tot mai mult despre știința participativă și managementul datelor de cercetare, concepte care sunt definite și explicate în carte, în același timp fiind descrise rolurile bibliotecilor în aplicarea și dezvoltarea celor două concepte.

O parte importantă din acest volum este dedicată diverselor tipuri de biblioteci în secolul XXI, fie că vorbim despre biblioteci universitare, publice sau școlare. Odată cu evoluția accelerată a cercetării și tehnologiilor informației, bibliotecile universitare trebuie să țină pasul cu aceste dezvoltări și să-și dovedească relevanța în fiecare etapă a învățării și cercetării. În acest sens, s-au modificat comportamentul utilizatorilor, serviciile de referințe, conținutul colecțiilor (există mari resurse de materiale în format electronic și acces deschis la publicații științifice și date de cercetare), au apărut tehnologiile *cloud* și consorțiile de biblioteci pentru a beneficia de punerea în comun a experienței și nu numai. Și bibliotecile publice și-au modificat paradigma în ultimii ani, noua tehnologie fiind aplicată în toate procesele biblioteconomice. În același timp, au apărut noi beneficiari și utilizatori, vizibilitatea socială a bibliotecii publice a crescut, la fel și responsabilitatea socială. De asemenea, bibliotecile publice, preocupate de dezvoltarea unor noi servicii în funcție de nevoile comunității, și-au dezvoltat servicii de istorie locală și și-au asumat rolul de păstrător al memoriei locale, în acest sens fiind oferite informații despre situația colecțiilor și constituirea lor, categoriile de utilizatori, promovarea și prezervarea acestor colecții.

Bibliotecile școlare și centrele de documentare și informare (CDI) din România sunt parte integrantă a procesului de instruire, formare și educare a învățământului preuniversitar. Impactul pe care noile tehnologii l-au avut asupra acestora și asupra bibliotecarului școlar/profesorului documentarist a dus la redefinirea rolului acestora în sistemul de învățământ preuniversitar: creșterea calității procesului instructiv-educativ, stimularea cercetării științifice în școli, realizarea unor proiecte cultural-educative, conștientizarea părinților și a comunității de calitatea muncii desfășurate de elevi și cadre didactice etc.

Capitolul al doilea al volumului este dedicat conceptelor și tehnologiilor moderne de gestionare a resurselor documentare din biblioteci – resurse electronice documentare, cultura informației, managementul referințelor bibliografice, depozite instituționale, platforme

tehnologice, bibliometrie și scientometrie, metadate, dar și consorțiilor de achiziție a resurselor electronice de informare științifică și evaluării cantitative și calitative a serviciilor și resurselor documentare din bibliotecile contemporane.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor, o parte din producția editorială a fost mutată în mediul electronic și a avut implicații profunde asupra bibliotecilor. Deși îndeplinesc aceleași funcții și sunt la bază tot cărți sau publicații seriale, acestea sunt concepute, publicate, distribuite, utilizate și analizate în varianta lor electronică. Astfel, sunt prezentate succint: o scurtă istorie, tipurile de publicații electronice (cărți și reviste electronice, baza de date, biblioteci digitale etc.), modul lor de prezentare și funcționare și particularitățile lor.

Conceptul de cultura informației își propune să-i învețe pe utilizatori să cunoască și să stăpânească întreaga strategie legată de utilizarea informației. Scopul acestui capitol în cuprinsul volumului este acela de a oferi o imagine a culturii informației începând cu definirea ei, continuând cu prezentarea modelelor și standardelor internaționale, toate vizând educația utilizatorilor: cunoașterea surselor de informare, evaluarea și utilizarea etică a informației.

Depozitele instituționale, instrumente de lucru foarte importante pentru Biblioteca 2.0, reprezintă o metodă complementară a modelului tradițional de publicare științifică prin care rezultatele cercetării obțin o vizibilitate imediată, la nivel global, datorită regimului de disponibilizare publică, în acces deschis, fiind, în același timp, instrumente de prezervare digitală pe termen lung a conținutului științific. Sunt oferite, astfel, o serie de definiții din literatura de specialitate, diferitele beneficii și obstacole, clasificarea lor, un scurt istoric, precum și informații și exemple privind platforma tehnologică, suport pentru administrarea depozitului instituțional.

Schimbarea suportului utilizat în documentare a condus la o schimbare semnificativă în metodele de achiziție pentru profesioniștii din domeniu, astfel că, pentru a negocia cu mai mult succes, bibliotecile, institutele de cercetare și alte structuri infodocumentare s-au asociat în consorții. În acest sens, sunt prezentate consorțiile din Europa (organizare, misiune, modalități de finanțare), dar și experiența românească (Proiectul *Anelis Plus*).

De asemenea, continua generare de resurse în mediul online a condus la căutarea unor soluții care să identifice și să ofere detalii despre acestea. În acest fel, au apărut metadatele sau datele despre date, care sunt termeni ce descriu, într-o formă sintetică, obiectele informaționale. Există mai multe tipuri de metadate, create și structurate respectând standardele recunoscute la nivel internațional, astfel încât să promoveze interoperativitatea, operațiune prin care se produce schimbul de date între sisteme ce folosesc software-uri și componente hardware diferite.

Un subcapitol al cărții este dedicat bibliometriei și scientometriei, două discipline științifice relativ recente. Dacă bibliometria măsoară din punct de vedere cantitativ literatura științifică, scientometria măsoară și analizează rezultatele științifice, bazându-se mai ales pe analiza citărilor. Astfel, sunt prezentate câteva momente în dezvoltarea celor două discipline, personalitățile care le-au marcat, dar și principalii indicatori bibliometrici și scientometrici utilizați în evaluare și corelația dintre aceștia și cei utilizați în evaluarea cercetării științifice din România.

Ultima parte a cărții este dedicată evaluării cantitative și calitative a serviciilor și resurselor documentare din bibliotecile contemporane. Evaluarea bibliotecilor este un proces structurat prin care se urmărește cunoașterea comunităților umane și se stabilește măsura în care biblioteca satisface nevoia informațională a acestor comunități. Abordările în această direcție au inclus infrastructura, colecțiile, serviciile și personalul care intermediază accesul la informație. În acest sens, pentru fiecare din componentele de mai sus, sunt oferite date despre tipurile și etapele evaluării, metodele de evaluare, obstacolele problemele specifice sau satisfacția utilizatorilor. De asemenea, sunt prezentate câteva proiecte și inițiative pentru evaluarea bibliotecilor, atât internaționale (*Decimal*, *Equinox*, *Libecon 2000*, *LibValue* etc.), cât și naționale (*PROBIP 2000*, *LiBEVAL*), și sunt furnizate informații despre statistica de bibliotecă și standardele internaționale care reglementează statistica și evaluarea performanței în biblioteci (*ISO 2789*, *ISO11620*, *ISOTR 28118:2009*, *ISO 16439:2014* sau *ANSI/NISO Z39.7:2013*).

„*Cu acribie științifică, empatie de bibliofil și competență intelectuală, prof. univ. Mircea Regneală și colaboratorii d-sale retrasează aici fascinanta istorie a scrisului și geneza acestei minuni pe care, sub diferitele ei forme, o numim carte. (...) Prin scris și prin carte, fiecare generație lasă următoarelor propria sa moștenire, într-o înlănțuire care alcătuiește marea cultură a umanității. Cu cele cinci volume ale acestui* **Tratat de biblioteconomie***, coordonând circa 40 de colaboratori, pe parcursul a aproximativ trei mii de pagini de text condensat, profesorul Regneală aduce culturii naționale o lucrare de pionierat, necesară nu numai bibliotecilor și bibliotecarilor, ci oricărui mediu elevat. Și, mai ales, avem aici un* Omagiu *cu majusculă adus acestor minunate invenții ale minții umane, cele care împreună ne educă și ne cizelează de câteva mii de ani – adică acest binom fermecat, cartea și biblioteca*." (prof. univ. Adrian Cioroianu)

Rezumate

Claudia MĂRGĂRIT – ***Politica literară – cheia către o societate educată***

Conform rapoartelor publicate de asociațiile de edituri, cartea pare să piardă din ce în ce mai mult teren în fața altor modalități de informare și tipuri de divertisment. Însă, la o privire mai atentă, această scădere a interesului pentru carte nu este uniformă pe glob, înregistrând diferențe destul de mari de la țară la țară.

Sunt deja decenii de când anumite state, înțelegând importanța culturii, în special a celei scrise, cât și situația reală a consumului de carte, au luat măsuri, creând politici literare menite să promoveze lectura, să ajute industria editorială să se dezvolte și să sprijine autorii să continue să scrie. La nivel mondial, se evidențiază mai multe curente de opinie cu privire la necesitatea activării unor politici literare, mai cu seamă la pertinența intervenției statului în piața de carte. Literatura de specialitate vorbește despre patru tipuri de instrumente ale politicii literare: legale, economice, educaționale și de infrastructură. Această clasificare pornește de la modul în care aceste instrumente acționează, cu precizarea că fiecare dintre ele are capacitatea de a exercita influență asupra mai multor obiective.

Urmărind experiența țărilor situate în fruntea clasamentului cu privire la consumul de carte, putem afirma că nu există o singură cale spre atingerea acestor obiective, însă necesitatea creării și implementării unor politici literare este o realitate ce nu poate fi ignorată. În ciuda schimbărilor survenite în relația om-carte în ultimele decenii, schimbări determinate în mare măsură de generalizarea progresului tehnologic, de diversificarea canalelor de distribuție a informației și a posibilităților de divertisment, există mijloace care să stimuleze lectura și să-i reda cărții importanța cuvenită.

Cuvinte cheie: *situația consumului de carte, politici literare, instrumente ale politicii literare: legale, economice, educaționale și de infrastructură.*

Mihaela RACOVIȚEANU – ***„Biblioteca copiilor și a tinerimei" din perioada Marii Uniri***

„Biblioteca copiilor și a tinerimei" din perioada Marii Uniri este o cercetare istoriografică privitoare la promovarea revistei săptămânale în presa vremii, ce ne poate oferi înțelegerea, din perspectivă culturală, a aspectelor ce țin de trecut, pornind de la o serie de documente. Lucrarea prezintă și un studiu documentar, prin abordarea din perspectivă biblioteconomică, a publicității pentru revista *„Biblioteca copiilor și a tinerimei"*, ca unitate bibliografică, în cotidienele *„Gazeta Bucureștilor"* (1918) și *„Adevărul"* (1919, 1920, 1921), două dintre cele mai cunoscute ziare în rândul populației. În anul de referință 1918, crucial în înfăptuirea Marii Uniri, *„Adevărul"* era suspendat de comandatura germană de ocupație iar în compensare se alege cotidianul *„Gazeta*

Bucureștilor”, opus ca ideologie și sprijin politic. Obiectul (ziarul) și subiectul cercetării (revista) sunt unități bibliografice care se tezaurizează în arhive și biblioteci, sunt bunuri culturale cu rol important în istoria națională și nu numai. Studiul publicității pentru *„Biblioteca copiilor și a tinerimei”*, în presa din perioada Marii Uniri, nu face decât să confirme sau să infirme rolul de instrument pe care revista îl are în popularizarea culturii în rândul maselor.

Cuvinte cheie: *Marea Unire, revistă, „Biblioteca copiilor și a tinerimei”, ziar, „Adevărul”, „Gazeta Bucureștilor”, biblioteconomie, popularizarea culturii.*

Mihaela Maria AGIU, Irina-Natalia GRUIA, Ioan Alexandru NENCU, Elena Andreea ROBU – ***Utilizatorii de informație. Studiu privind dezideratele utilizatorilor structurilor infodocumentare în prezent***

Studiul a vizat următoarele obiective: analiza nevoilor utilizatorilor bibliotecii; identificarea gradului de satisfacție a utilizatorilor, legat de serviciile oferite de bibliotecă; identificarea factorilor care pot îmbunătății utilizarea bibliotecii; analiza modul în care este percepută biblioteca. Pentru a atinge aceste obiective, au fost identificate câteva întrebări cheie: Cât de des folosesc studenții bibliotecile? Care sunt factorii care influențează alegerea bibliotecii ca spațiu de studiu și informare? Care sunt instrumentele folosite pentru a găsi informațiile? Care sunt valorile și rolul bibliotecii în societate? Metoda de colectare a datelor a fost chestionarul, distribuit la 50 de utilizatori-studenți și care cuprinde 26 de întrebări structurate astfel: profilul utilizatorului, utilizarea serviciilor bibliotecii, valorile promovate de structurile infodocumentare, sugestii și comentarii (pentru bibliotecă și/sau pentru chestionar). Rezultatele arată că biblioteca este utilizată pe scară largă de către studenți pentru studiu și informare/documentare. Aceștia apreciază liniștea, atmosfera, condițiile de studiu și informare, precum și asistența oferită de personalul bibliotecii. Mai puțin cunoscute și utilizate sunt serviciile de informare specializate ale bibliotecii: accesul la bazele de date, bibliografiile la cerere, împrumutul interbibliotecar. În general, biblioteca este percepută ca o instituție importantă pentru dezvoltarea culturală și educațională a comunității.

Cuvinte cheie: *informare/documentare, rolul bibliotecii, nevoile utilizatorilor, utilizatori de informații, chestionar*.

Adriana-Elena BORUNĂ, Roxana ȘOROP – **Proiectarea și organizarea clădirilor de bibliotecă**

În ziua de astăzi, bibliotecile moderne sunt locuri de învățare, de cercetare, de petrecere a timpului liber, lucru care se reflectă în modul cum sunt proiectate clădirile de bibliotecă, atât cele nou construite, cât și cele al căror design existent este modificat. În același timp, interiorul trebuie să îndeplinească o serie de caracteristici comune, sălile de lectură cât și alte spații similare fiind din ce în ce mai căutate, la fel și spațiile pentru dezbateri, lansări de carte, ateliere de lectură și cluburi de carte. Astfel, arhitectul Faulkner-Brown a formulat zece recomandări generale care pot fi adoptate de orice bibliotecă și adaptate în funcție de specificul fiecăreia:

flexibilitate, caracter compact, accesibilitate, posibilitatea de a se extinde, varietate, organizare, confort, mediu ambient constant, siguranță și economie. În proiectarea clădirii de bibliotecă este recomandabil să avem în vedere existența mai multor tipuri de spații (pentru utilizatori, pentru personalul bibliotecii, destinate fondului/colecțiilor bibliotecii) și, de asemenea, trebuie acordată atenție, în egală măsură, tuturor zonelor acesteia, de la cea de intrare și până la spațiile de depozitare a documentelor (zona de acces, cea a serviciilor de bibliotecă, zona de acces la cataloage, sălile de lectură, depozite, săli speciale).

În viitor, bibliotecile, dar și alte instituții de cultură, ar putea avea noi roluri, în special în orașe. Pe plan internațional, există un interes tot mai mare privind utilizarea bibliotecii ca factor dinamic în dezvoltarea urbană.

Cuvinte-cheie: *clădiri de bibliotecă, arhitectură, proiectare, organizare, spațiu.*

Mădălina LEFTER – ***Modalități de stabilire a punctelor de acces pentru autorii din spațiul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord***

Diversitatea lingvistică în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord este o parte consistentă a tezaurului cultural al Europei. Este matricea care a dat lumii o limbă globală: limba engleză. Pe de-altă parte, tocmai această diversitate reprezintă o continuă provocare pentru biblioteconomie, în dezideratul ei universal de uniformitate în înregistrările bibliografice. În cele ce urmează, vom încerca o prezentare succintă a limbilor vorbite în Regatul Unit, cu exemple în ceea ce privește modalitatea de înregistrare a acelor nume de persoană care pot pune probleme bibliotecarilor. Vom acorda o atenție specială nu doar limbii engleze, ci și limbilor tradiționale: gaelica irlandeză, gaelica scoțiană și limba galeză. În ultimii ani, pe fondul accentuării discursurilor naționaliste, încurajate și de Brexit, idiomurile tradiționale au cunoscut un reviriment notabil, iar particularitățile structurale și ortografice ale numelor de persoană în aceste limbi sunt chestiuni de care trebue să ținem cont, în realizarea punctelor de acces.

Cuvinte cheie: *gaelica scoțiană, limba galeză, punct de acces.*

Mariela GRAMA – ***Încorporarea filmului și a multimediei în predarea literaturii***

Literatura a fost întotdeauna asociată cu textele tipărite canonice pe care, de obicei, criticii literari le-au abordat și le-au decodat, în eforturile lor de a ne arăta modalitatea „corectă" de a le interpreta, însă prea puțin a mai rămas pentru creativitate în clasă. Cu toate acestea, ultimii ani au adus o schimbare fericită, astfel că putem vorbi acum de „literatură cu «l» mic" (McRae, 1991).

Acest articol susține că exclusivitatea textelor tipărite poate și ar trebui să fie contestată de diferitele media și formate vizuale, care ar fi de mare ajutor atât pentru profesori, cât și pentru studenții din sala de clasă EFL. De asemenea, subliniază că utilizarea instrumentelor de film și multimedia, în special, este o abordare metodologică care poate îmbogăți experiențele cognitive și afective ale elevilor și poate duce și la o motivație mai solidă.

O metodă eficientă și reală pe care am autoarea a folosit-o cu elevii este *intervenția*

textuală, care este observarea limbajului verbal și non-verbal folosite într-un film – o metodă care poate fi abordată de orice profesor care lucrează cu texte – și care a vizat și a condus la o lectură critică și recreativă, precum și la o luare în considerare a filmului ca recreare a textului de bază (opera literară).

Cuvinte cheie: *predarea literaturii, film și multimedia, motivarea studenților, intervenție textuală, creativitate.*

Mihaela-Elena BĂJEA – ***Melodrama în Europa – geneza și răspândirea unui gen teatral popular***

Melodrama reprezintă un gen teatral hibrid despre care se consideră că a apărut în Franța la începutul secolul al XIX-lea și care folosește, deopotrivă, cuvântul vorbit și muzica. El ar trebui privit atât ca instrument literar, cât și ca unul social și își are rădăcinile în epoca iluminismului, fiind legat, se pare, de o aprigă dezbatere despre teatru și „efectele" sale asupra publicului, care s-a desfășurat în întreaga Europă ca parte a unei reflecții mai ample asupra relației dintre limbaj, sfera publică și puterea emoțiilor. Ea a apărut din practica larg răspândită a adaptării pentru scenă, în forme foarte spectaculoase, a unor texte adesea preexistente și uneori foarte cunoscute, constituidu-se pe un amestec de scrieri și practici intelectuale franceze, germane și engleze, combinând un mecanism dramatic și narativ de mare eficacitate și lizibilitate, intrigi, decoruri și situații împrumutate din romane sau drame provenind din diferite literaturi naționale.

Deși și-a dezvoltat forma canonică la Paris și s-a răspândit de acolo în toată Europa, genul a fost însușit și de alte țări europene, de exemplu, Marea Britanie și Italia, în moduri surprinzător de diferite. Chiar dacă, în Italia, noul gen nu a reușit să se afirme ca spectacol autonom conceput pentru un public larg și diversificat, multe dintre procedeele dramatice ale melodramei au fost absorbite treptat de teatrul de operă. În schimb, la Londra, melodrama a avut nu numai un succes răsunător, dar a cunoscut și o naturalizare rapidă, dând naștere în teatrele clandestine la un gen de spectacol de tip englez, în trei acte, cu acompaniment muzical și dialoguri, care, curând, a căpătat o nuanță socială ce lipsește cu desăvârșire din originalul francez.

Această întreaga rețea transnațională de influențe și experiențe, alcătuită, la începutul secolului al XIX-lea, nu doar din cultura teatrală de nivel înalt sau din marii autori și din genurile de tradiție, ci și din practicile unei protoculturi de masă, merită un mai mare interes pentru cercetare în epoca noastră.

Cuvinte-cheie: *melodramă, Europa, teatru popular, gen literar, Franța.*

Abstracts

Claudia MĂRGĂRIT – ***Literary policy – the key to an educated society***

According to various reports made available by publishers associations, the book seams to be losing ground to other channels of information and entertainment. But taking a closer look, one will find out that the loss of interest in books is uneven distributed across the globe, registering significant differences from country to country.

It has been already decades since certain states, becoming aware of the importance of culture, especially of the written one, as well as of the critical situation of book consumption, taken to action by creating literary policies with the aim of promoting reading, helping the publishing industry to grow and supporting authors to keep writing. On a global scale, several currents of opinion are highlighted regarding the need to adopt and activate literary policies, especially regarding the pertinence of state intervention on the book market. The specialized literature talks about four types of literary policy tools: legal, economic, educational and infrastructural. The starting point for this classification is the way these tools act, but each one of them has the capacity to exert influence on several objectives.

Tracing the experience of top ranked countries when it comes of book consumption, we can affirm that there is not an only way towards achieving those goals, while the necessity of creating and implementing literary policies is surely a reality that cannot be ignored anymore. In spite of the changes occurred in the human-book relationship in recent decades, changes mostly determined by the generalization of the technological progress, the diversification of the information channels and of the possibilities of entertainment, there are tools to stimulate reading and to restore the due importance of the book.

Keywords: *book consumption, literary policies, literary policy tools.*

Mihaela RACOVIȚEANU – ***"Biblioteca copiilor și a tinerimei" from the period of the Great Union***

Biblioteca copiilor și a tinerimei **from the period of the** ***Great Union*** is a historiographical research on the promotion of this weekly magazine in the press of the time, which can give us an understanding, from a cultural perspective, of some aspects of the past, starting from a series of documents. The paper also presents a documentary study by approaching from a librarianship perspective of the advertising for the *"Biblioteca copiilor și a tinerimei"* magazine, as a bibliographic unit, in the newspapers *Gazeta Bucureștilor* (1918) and *Adevărul* (1919, 1920, 1921), two of the most popular newspapers among the population. In the reference year 1918, crucial in the accomplishment of the Great Union, *Adevărul* was

suspended by the German occupation command and in compensation was chosen the daily *Gazeta Bucureștilor*, opposed as ideology and political support. The object (the newspaper) and the subject of the research (the magazine) are bibliographic units that are preserved in archives and libraries, consisting in cultural goods with an important role in the national history and not only. The study of advertising for *Biblioteca copiilor și a tinerimei* magazine, in the press from the Great Union period, comes to confirm or invalidate the role that the magazine has in popularization of culture among the masses.

Keywords: *Great Union, magazine, „Biblioteca copiilor și a tinerimei", newspaper, „Adevărul", „Gazeta Bucureștilor", librarianship, popularization of culture.*

Mihaela Maria AGIU, Irina-Natalia GRUIA, Ioan Alexandru NENCU, Elena Andreea ROBU – ***Users of information. Study on the desiderata of the users of the infodocumentary structures today***

The study aimed the following objectives: analysing the needs of the library users; identifying the degree of user satisfaction related to the services offered by the library; identifying the factors that can increase the use of the library; analyzing the way the library is perceived. To achieve these goals, several key questions have been identified: How often do the students use libraries? What are the factors that influence the choice of the library as a space for study and information? What are the tools used to find the information? What are the values and role of the library in society? The method for the data collection was the questionnaire distributed to 50 student users and comprising 26 questions structured as follows: the user profile, the use of the library services, the values promoted by the infodocumentary structures, suggestions and comments (for the library and / or for the questionnaire). The results show that the library is used extensively by students for study and information/documentation. They appreciate the peace of mind, the atmosphere, the study and information conditions, and the assistance offered by the library personnel. Lesser known and used are the specialized information services of the library: the access to the databases, the bibliographies on request, the interlibrary loan. Overall, the library is perceived as an important institution for the cultural and educational development of the community.

Keywords: *information/documentation, role of library, user needs, information users, questionnaire.*

Adriana-Elena BORUNĂ, Roxana ȘOROP – **Design and organization of library buildings**

Nowadays, modern libraries are places of learning, research, and leisure, which is reflected in the way library buildings are designed, both newly built and those whose existing designs are modified. At the same time, the interior must meet a number of common features, reading rooms and other similar spaces being increasingly sought after, as well as spaces for debates, book launches, reading workshops and book clubs. Thus, the architect Faulkner-Brown

formulated ten general recommendations that can be adopted by any library and adapted according to the specifics of each: flexibility, compact character, accessibility, possibility to expand, variety, organization, comfort, constant environment, safety and economy. In the design of the library building it is advisable to consider the existence of several types of spaces (for users, for library staff, for library collections) and also attention should be paid equally to all areas of the library, from the entrance to the document storage spaces (access area, library services, catalogue access area, reading rooms, warehouses, special rooms).

In the future, libraries, as well as other cultural institutions, could have new roles, especially in cities. Internationally, there is a growing interest in the use of the library as a dynamic factor in urban development.

Keywords: *Library buildings, architecture, design, organization, space.*

Mădălina LEFTER – ***Ways to establish access points for authors from the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland***

The linguistic diversity in the United Kingdom is a substantial part of the European cultural treasure. It is the very matrix that gave humanity its global language: English language. On the other hand, this exact diversity is a continuous challenge for library science, in its universally aim of uniformity when approaching bibliographic records. In the following, we will try to briefly survey the languages spoken in the UK, focusing on some special examples of those names of persons, representing specifically particular and peculiar cases. We will pay special attention not only to English, but also to the traditional languages, Scottish Gaelic and Welsh. In recent years, they have experienced a remarkable revival, phenomenon encouraged by Brexit, and the structural and orthographical features of the names in these idioms are subjects to be considered.

Keywords: *Scotish Gaelic, Welsh, names of persons.*

Mariela GRAMA – ***Incorporating film and multimedia in literature teaching***

Literature has always been associated with the canonical printed texts which literary critics have always approached and decoded in their efforts to show us the ”right” way to interpret them and little was there left for creativity in the classroom. Nevertheless, recent years have brought a fortunate change and we can now speak of ”literature with a small ‚l” (McRae, 1991).

This article argues that the exclusiveness of print can and should be challenged by different media and visual formats that would be of great help to both teachers and students in the EFL classroom. It also outlines that the use of film and multimedia tools in particular is a methodological approach that can enrich students' cognitive and affective experiences and lead to a more solid motivation as well.

One efficient and effective method that I used with my students is *textual intervention*, which is the observation of the verbal and non-verbal language in a film, a method that can be

tackled by any teacher working with texts and it aimed at and led to a critical and re-creative reading as well as to a consideration of the film as a re-creation of the base-text (the literary work).

Keywords: *literature teaching, film and multimedia, motivating students, textual intervention, creativity.*

Mihaela-Elena BĂJEA – **Melodrama in Europe – the genesis and spread of a popular theatrical genre**

Melodrama is a hybrid theatrical genre that is believed to have originated in France in the early 19th century and uses both spoken word and music. It should be regarded as both a literary and a social instrument and has its roots in the Age of Enlightenment, apparently linked to a fierce debate about theatre and its "effects" on the public, This has been carried out throughout Europe as part of a broader reflection on the relationship between language, the public sphere and the power of emotions. It emerged from the widespread practice of adapting for the stage, in very spectacular forms, often pre-existing and sometimes well-known texts, consisting of a mixture of French, German and English intellectual writings and practices, combining a dramatic and narrative mechanism of great effectiveness and readability, intrigues, sets and situations borrowed from novels or dramas coming from different national works of literature.

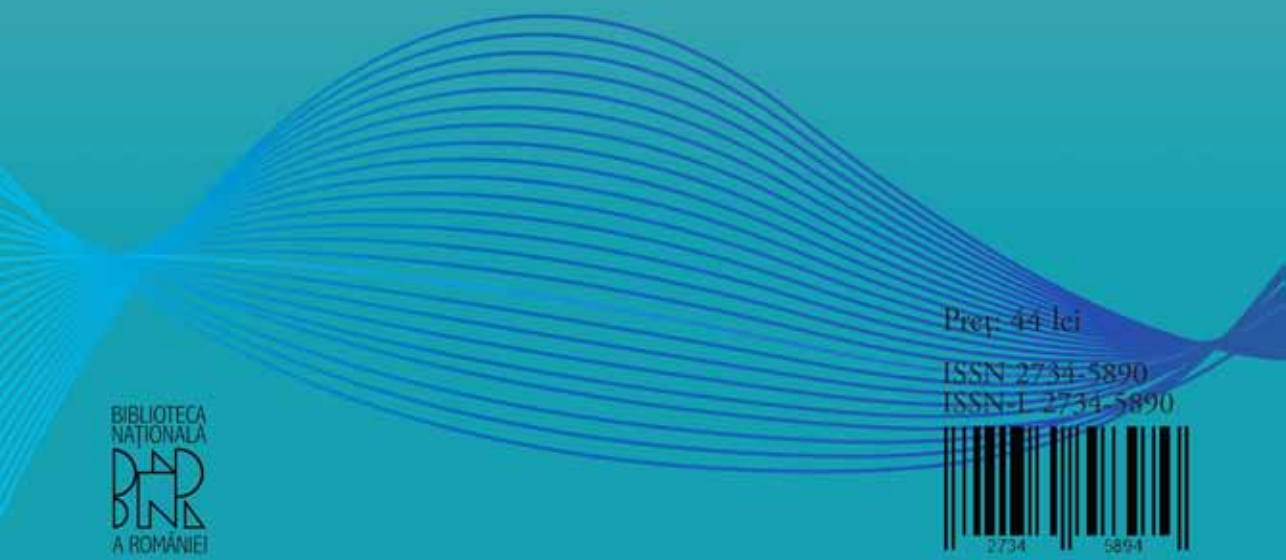
Although it developed its canonical form in Paris and spread from there throughout Europe, the genre was also appropriated by other European countries, for example, Great Britain and Italy, in surprisingly different ways. Even though in Italy the new genre failed to assert itself as an autonomous show designed for a wide and diverse audience, many of the dramatic processes of melodrama were gradually absorbed into the opera theatre. On the other hand, in London, melodrama was not only a resounding success, but it also experienced rapid naturalization, giving rise in clandestine theatres to a genre of English-style show, in three acts, with musical accompaniment and dialogues, which soon became the first to be performed in the theatre. It has acquired a social nuance that is completely missing from the french original.

This whole transnational network of influences and experiences, made up, at the beginning of the 19th century, not only of high-level theatrical culture or the great authors and genres of tradition but also of the practices of a mass protoculture, deserves a greater interest in research in our time.

Keywords: *melodrama, Europe, popular theater, literary genre, France.*

Preț: 44 lei

ISSN 2734-5890
ISSN-L 2734-5890

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI